

Nr 50.

Ankom till Riksdagens kansli den 20 maj 1910 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om föreningar, lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen, lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken, lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 samt lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906, dels ock i anledning däraf väckta motioner.

Genom en den 4 mars 1910 dagtecknad proposition, nr 83, har Kungl. Maj:t under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga nedan intagna förslag till lag om föreningar, lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen, lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken, lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 samt lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehaft i anledning af nämnda proposition väckta motioner inom Första kammaren nr 72 af herr *Joh. Nilsson* samt inom Andra kammaren nr 260 af herr *A. J. Christiernson*, nr 261 af herrar *Ernst Blomberg*, *Ernst Söderberg*, *Herm. Lindqvist* och *Hjalmar Branting*, nr 262 af herr *A. Åkerman*,
Bih. till Riksd. Prot. 1910. 7 Saml. 1 Afd. 46 Häft. (Nr 50).

nr 263 af herr *Jakob Pettersson* från Södertälje, nr 264 af herr *Jöns Jönsson* i Slätåker och nr 266 af herr *J. Byström*.

*Herrar
Nilssons och
Jönssons
motioner.*

Herrar *Nilsson* och *Jönsson* hafva i sina lika lydande motioner anfört följande:

»I proposition nr 83 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om föreningar. Detta förslag innebär i flera afseenden väsentliga förbättringar i jämförelse med nu gällande lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895, men då uti nu framlagda lagförslag icke tillbörlig hänsyn tagits till de erfarenheter, som vunnits inom landtmännens under de senare åren så storartadt utvecklade föreningsrörelse, tillåter jag mig här nedan framhålla några synpunkter, som jag anser böra komma till uttryck i den nya föreningslagen.

Enligt nu gällande lag kunna medlemmarna icke bindas vid en förening under längre tid än högst två år från inträdet och denna bestämmelse är bibehållen uti det föreliggande lagförslaget. För en förening, som bildas i syfte att anlägga ett större industriellt verk, såsom ett exportslakteri, en torfströfabrik o. d., eller hvars verksamhet är i högre grad beroende af konjunkturerna, är det af mycket stor betydelse, att föreningen kan binda sina medlemmar för en något längre tid än två år, så att icke ogynnsamma konjukturer, synnerligast under föreningens första verksamhetsår, då föreningens ställning är svagast och dess utgifter för organisation m. m. äro störst, kunna föranleda ett större antal medlemmar att utträda ur föreningen och därigenom tvinga densamma att upphöra med sin verksamhet.

I Danmark, som ju är föregångslandet på andelsrörelsens område, bruka de personer som bilda en ny förening förbinda sig att tillhöra densamma under fem år och aflämna en för samma tid gällande förbindelse. Då någon olägenhet häraf icke försports, utan tvärtom en sådan bestämmelse gifvit ökad stadga och större förtroende åt hela företaget, vore det af icke ringa betydelse för föreningsrörelsens sunda utveckling i vårt land, om det i en förenings stadgar kunde föreskrifvas, att medlemmar icke ägde rätt att utträda förr än fem år efter inträdet.

För skärpning af medlemmarnas ansvar fordras enligt förslaget, i likhet med nu gällande lag, att alla medlemmarna därom skola förena sig.

Denna bestämmelse gör det praktiskt taget omöjligt för de stora andelsföreningarna med deras tusental af medlemmar att öka medlemmarnas ansvarighet, om detta i och för utvidgning af föreningens verksamhet eller af annan anledning skulle finnas önskvärdt, ty det behöfves

ju endast, att en enda medlem sätter sig däremot, så förfaller hela förslaget.

Den enda utväg, som nu i dylika fall står till buds, är att först upplösa föreningen och därefter bilda en ny förening med större ansvarighet. Detta är dock en alltför riskabel och omständlig utväg, för att den annat än i yttersta nödfall skulle blifva använd.

Skärpning af medlemmarnas ansvarighet bör därför kunna beslutas på föreningsstämma med kvalificerad majoritet. I Tyskland kan dylik höjning af medlemmarnas ansvarighet beslutas å föreningsstämma med två tredjedelars majoritet, men då dylik majoritet uti nu gällande lag erfordras för annan stadgeändring och då det för beslut om skärpning af medlemmarnas ansvarighet bör fordras allmänare anslutning från medlemmarnas sida till därom väckt förslag, håller jag före, att beslut om skärpning af medlemmarnas ansvarighet bör beslutas å två på hvarandra följande sammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det, som sist hållits, biträds af minst tre fjärdedelar af de röstande.

De medlemmar, som ej vilja finna sig i ett dylikt beslut, äga rätt att utträda ur föreningen och böra ej kunna åläggas att åtaga sig den ökade ansvarigheten, om de inom viss tid, efter det att beslutet fattats, anmäla sig till utträde ur föreningen, så snart detta enligt stadgarna kan äga rum.

I föreliggande lagförslag har Kungl. Maj:t föreslagit ett försvårande, i jämförelse med nu gällande lag, af beslut om stadgeändringar, som röra föremålet för föreningens verksamhet, medlems rättighet att utträda ur föreningen samt grunderna för medlems uteslutande, för utöfvande af rösträtt, för användning af årsvinster m. m., i hvilka afseenden föreslagits, att beslut om sådan stadgeändring måste biträdas af samtliga röstande vid det sista af tvenne sammanträden.

I allmänhet böra ändringar af en förenings stadgar icke försvåras, och då nu gällande bestämmelse om två tredjedelars majoritet vid det sista af tvenne sammanträden synes fullt betryggande och icke gifvit anledning till något missbruk, synes det mig lämpligare, att nu gällande lags lydelse i detta afseende bibehålles.

Registreringen af föreningar med personligen ansvariga medlemmar är enligt nu gällande lag synnerligen tidsödande och besvärlig både för föreningarna och registreringsmyndigheten, men någon ändring i denna omständliga procedur är icke i lagförslaget ifrågasatt. Det synes dock, som om det skulle kunna vara tillräckligt med en bestämmelse motsvärande den, som finnes i aktiebolagslagen, nämligen att styrelsen skulle vara pliktig att föra en förteckning öfver föreningens medlemmar med

angifvande af antalet af deras insatser, hvilken skall på anfordran hållas för allmänheten tillgänglig. En sådan förteckning blefve säkerligen lika betryggande som, men betydligt mera upplysande än det hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande förda registret, i hvilket endast angifvas medlemmarnas namn och hemvister.

Den nuvarande registreringskyldigheten inom föreningar med begränsad personlig ansvarighet verkar för närvarande så afskräckande, att många af de under de senaste åren bildade föreningarna, hvilka borde hafva valt denna ansvarighetsform, föredragit att låta inregistrera sig såsom föreningar utan personlig ansvarighet. Sker ingen ändring i den nya lagen, är det sannolikt, att föreningar med begränsad personlig ansvarighet, alltså den form, som borde i främsta rummet uppmuntras, blifva rätt sällsynta.

Då tvekan uppstått, huruvida nu gällande lag medgäfvit medlem rätt att minska antalet af sina insatser i föreningen, och ett dylikt medgifvande af registreringsmyndigheten i ett län ansetts stridande mot lagen, torde i den nya lagen böra införas en uttrycklig bestämmelse, att medlem är berättigad att öka eller minska antalet af sina insatser i föreningen.

Slutligen tillåter jag mig föreslå, att ordet »insats» öfverallt där det förekommer måtte utbytas med ordet »andel», som ofta användes i föreningarnas firmanamn och som i dagligt tal användes för att beteckna en förening af ekonomisk natur.

På grund af hvad sålunda anförts, får jag hemställa, att Riksdagen, med anledning af Kungl. Maj:ts proposition nr 83 med förslag till lag om föreningar, ville antaga förslaget med följande ändrade lydelse af §§ 11, 13, 53, 56, 80 och 81.

§ 11.

Öfver föreningens medlemmar skall genom styrelsens försorg hållas förteckning, *däruti medlemmarna betecknas med nummer i löpande följd; skolandet i ekonomisk förening denna förteckning upptaga jämväl det antal insatser, hvarmed hvarje medlem deltagit i föreningen.* Sådan förteckning etc.

§ 13.

Medlem i ekonomisk förening äger att, efter egenhändigt underskrifven uppsägning, utträda ur föreningen; dock må i stadgarna kunna

föreskrifvas, att uppsägning ej får ske förrän efter viss tid, högst fem år från inträdet i föreningen.

Medlem vare obetaget att öka eller minska antalet af sina insatser i föreningen, därvid bestämmelserna om inträde och utträde ur föreningen i tillämpliga delar skola gälla.

§ 53.

Beslut om ändring af ekonomisk förenings stadgar vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande sammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hållits, biträdts, där fråga är om beslut, hvarigenom medlemmarnas ansvarighet för föreningens förbindelser skärpes, af minst tre fjärdedelar af de röstande och, där fråga är om annat beslut, af minst två tredjedelar af de röstande.

Är för giltighet af beslut, hvarom ofvan är sagdt, något ytterligare villkor bestämdt i stadgarna, lände ock det till efterrättelse.

Har i stadgarna intagits bestämmelse, enligt hvilken annan bestämmelse ej må ändras utan att Konungen därtill lämnat medgifvande, må ej heller den förra bestämmelsen utan Konungens medgifvande ändras.

§ 56.

Beslut om ändring af föreningens stadgar skall af styrelsens ordförande ofördröjligen anmälas för registrering och må ej gå i verkställighet, innan registrering skett. Vid anmälan fogas, i två exemplar, af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevitnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet.

Beslut om sådan ändring af ekonomisk förenings stadgar, att medlemmarnas *ansvarighet skärpes eller* deras förpliktelse att erlägga afgifter till föreningen ökas, må ej tillämpas mot medlem, som icke bidragit till beslutet och uppsäger eller anmäler sig till utträde ur föreningen inom fyra veckor från det beslutet fattades eller, såvidt angår medlem i ekonomisk förening, enligt hvars stadgar medlem vid utgången af sagda tid ännu icke äger uppsäga sig till utträde, vidtager sådan åtgärd, så snart han är därtill berättigad.

Beslut, som innefattar nedsättning af de i ekonomisk förening gjorda insatsernas belopp eller lindring af den i sådan förening med-

lemmarna enligt stadgarna åliggande skyldighet att i föreningen göra insats eller inskränkning i den personliga ansvarighet för föreningens förbindelser de enligt stadgarna åtagit sig, må ej gå i verkställighet, förrän ett år förflutit från det beslutit registrerades.

§ 80.

Utgår.

§ 81.

Utgår.»

*Herr
Christiernsons
motion.*

Herr *Christiernson* har i sin motion anfört följande:

»Den korta tid af femton dagar, som med innevarande riksdagsperiod gäller för motions väckande med anledning af under Riksdagens lopp afämnad kungl. proposition, gör det ofta ytterst svårt för den enskilde riksdagsmannen att tillräckligt grundligt motivera sina motionsvis framförda yrkanden. Särskildt tydligt framträder detta missförhållande, då fråga är om af regeringen framlagda vidlyftiga lagförslag. Så till exempel Kungl. Maj:ts proposition nr 83. Denna proposition, en diger lunta på 194 sidor oktav, innehåller dels en fullständig förändring af nu gällande bestämmelser angående ekonomiska föreningars verksamhet, dels en ny lag om ideella föreningars verksamhet jämte ändringar i åtskilliga af dessa föreningslagar berörda lagrum. Huruvida den juridiskt bildade fackmannen är i stånd att på femton dagar kritiskt granska så omfattande lagförslag som här ifrågavarande, är jag icke i stånd att afgöra, men för en vanlig dödlig lär en dylik granskning icke vara möjlig. Kommer härtill, att motions tiden, som denna gång är fallet, fullständigt sammanfallit med påsktiden, då lagstiftaren under sin hemvistelse i allmänhet är fullständigt upptagen af andra göromål, kan man med skäl påstå, att motionsrätten varit ett delvis tomt sken.

Vid läsningen af propositionen nr 83 har jag nödgats, för att åtminstone kunna göra en del nödvändiga yrkanden, inskränka min granskning till en af lagförslagets delar och då valt den angående ekonomiska föreningar. Då emellertid denna granskning gifvit vid handen, att lagförslaget är behäftadt med högst väsentliga brister, verkliga försämringar i nu gällande bestämmelser, som jag efter ett mångårigt styrelsemedlemsskap i det ekonomiska föreningslifvet med erfarenhetens rätt kan påstå, har jag ej hunnit att till denna dag, sista motionsdagen, affatta en fullständig motivering öfver de behöfliga ändringarna. Jag får där-

för nu inskränka mig till att framföra mina yrkanden och anhåller att senare få aflämna en motiverad framställning till dessa yrkanden.

Med hänvisning till hvad jag sålunda anført, får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen i Kungl. Maj:ts proposition nr 83 angående lag om föreningar måtte besluta här nedan angifna ändringar, afseende:

1:o) beträffande § 1:

att tredje och fjärde styckena måtte erhålla följande lydelse:

afsätta alster af medlemmarnes *eller föreningens* verksamhet eller bereda bostäder åt medlemmarna *eller lokaler å föreningen* eller

2:o) beträffande § 3:

att första mom. måtte erhålla denna lydelse:

Ekonomisk förening, som idkar handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, må allenast mot konstant betalning försälja till andra än medlemmar i föreningen. Hvad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning i fråga om förening, som hufvudsakligen afsätter alster af medlemmarnas eller föreningens verksamhet *eller har till uppgift att i parti tillhandahålla andra föreningar varor.*

3:o) beträffande § 8, att punkt 7) må erhålla följande lydelse:

7) Huru stor del af förenings årsvinst, *som minst* skall afsättas till reservfond, och, *därest reservfonden är till sin storlek begränsad, det belopp vid hvilket afsättning* må kunna upphöra, eller ock angifvande af att reservfonden till sitt belopp icke är begränsad, då den stadgade afsättningen skall äga rum, såvida vinst uppstått.

4:o) beträffande § 11:

att andra stycket »sådan förteckning — — — om densamma» må helt utgå.

5:o) att § 20 må erhålla följande lydelse:

Ej må utdelning af ekonomisk förenings vinst göras i vidsträcktare mån, än att återstående tillgångarna, enligt föreningens behörigen

granskade räkenskaper, öferskjuta skulderna med minst det belopp, som motsvarar insatserna, i den mån de redan inbetalts eller äro till betalning förfallna, jämte reservfond *och andra fonder*. Varder vinstutdelning beslutad och verkställd i strid med hvad sålunda stadgats eller med bestämmelse i föreningens stadgar, vare de, som uppburit sådan utdelning, skyldige att återbära densamma och ansvara därjämte, en för alla och alla för en, för den brist, som vid återbäringen kan uppkomma.

6:o) att § 21 erhåller följande lydelse:

Öfver föreningens vinstmedel eller öfriga tillgångar förfogar föreningssammanträde i den mån föreningens stadgar eller denna lag icke lägga hinder i vägen därför.

7:o) att § 23 tredje mom. må erhålla denna lydelse:

Ledamot af styrelsen för ekonomisk förening skall vara medlem i föreningen; dock må, där bolag eller annan samfällighet är medlem i föreningen, delägare i samfällighet vara ledamot af föreningens styrelse.

8:o) att § 24 andra mom. ändras sålunda:

Ledamot af styrelsen för ekonomisk förening må ej utses för längre tid än *fyra* år.

9:o) att § 40 tredje mom. formuleras på följande sätt:

Till revisor må ej utses den, som är i föreningens eller styrelseledamots tjänst; *dock kan förening utan hinder af detta stadgande besluta om helt aflönande af en eller flera revisorer.*

10:o) att § 41 mom. 2 erhåller följande lydelse:

Hvad i 40 § 3 mom. och 4 mom. 2 punkten är stadgadt gälla ock om revisor, som utses af Konungens befallningshafvande; och vare sådan revisor berättigad att af föreningen erhålla arvode i likhet med öfriga revisorer.

11:o) att § 42 mom. 3 formuleras sålunda:

Revisorerna skola *afgifva* en af dem underskrifven berättelse öfver granskningen, *hvilken berättelse skall genom styrelsens försorg framläggas å föreningssammanträde jämte styrelsens därvid fogade förvaltningsberättelse.*

12:o) att § 44 mom. 3 måtte helt utgå.

13:o) att § 53 mom. 1, 2 och 4 helt utgå, samt att paragrafen i öfrigt erhåller följande lydelse:

Beslut om ändring af stadgarne vare ej giltigt, med mindre beslutet fattats å två på hvarandra följande föreningssammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af minst två tredjedelar af de röstande.

År för giltighet af beslut, hvarom ofvan är sagdt, något ytterligare villkor bestämdt i stadgarna, lände ock det till efterrättelse.

Har i stadgarna intagits bestämmelse, enligt hvilken annan bestämmelse ej må ändras, utan att Konungen därtill lämnat medgifvande, må ej heller den förra bestämmelsen utan Konungens medgifvande ändras.

14:o) att § 55 helt utgår.

15:o) att § 57 mom. 2 utgår.

16:o) att § 58 helt utgår.

17:o) att § 79 mom. 2 utgår.

18:o) att i § 99 bötessummans maximum bibehålles vid sin nuvarande storlek ett tusen kronor.
att § 99 punkt 3 utgår.

19:o) att första stycket af § 100 erhåller följande lydelse:

Åsidosättes föreskrift, som i 33 §, 42 § 1 mom., 56 § 1 mom. 77 § 1 mom., 80 § 1 mom. eller 81 § är meddelad,

samt att sista stycket i § 100 må erhålla följande lydelse:

Förseelse mot 42 § 1 mom. eller 67 § 2 mom. må åtalas allenast af målsägande; och skall härvid såsom målsägande anses såväl föreningen som hvarje medlem däri.

20:o) att till § 100 fogas ett nytt mom. af ungefärligen följande lydelse:

I de fall, där föreningen genom sin verksamhet ådrager sig ansvarspåföljd, som icke är att hänföra till bestämmelserna i denna lag, drabbe ansvaret styrelsens ordförande, såvida han icke gitter visa, att styrelsen i sin helhet är delaktig i ansvaret.

21:o) att i lagen inryckes en paragraf, som tydligen uttalar, att inregistrerad förening äger rätt att på de närmare villkor, som stadgas i § 3, idka handel med icke medlemmar.

Vederbörande utskott anmodas att vidtaga de omredigeringar, som kunna anses behöfliga.»

Herr Blom-
bergs m. fl.
motion.

Herr *Blombergs m. fl.* motion är af följande lydelse:

»I Kungl. Maj:ts proposition nr 83 föreslås antagandet af en lag om föreningar och deras registrering. Sedan 1895 har som bekant gällt en lag om vissa ekonomiska föreningar. I anledning af Riksdagens skrifvelse 1899 uppdrogs åt en särskild kommitté att utarbeta dels förslag till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet, dels ock förslag till lag beträffande kontroll öfver vården och förvaltningen af så kallade fromma stiftelser. Denna kommitté afgaf den 21 december 1903 bland annat förslag till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet eller, som namnet sedermera blifvit, ideella föreningar, d. v. s. föreningar, som fullfölja ett religiöst, välgörande, politiskt, socialt, vetenskapligt, konstnärligt eller sällskapligt syfte eller afser vårdande af yrkesangelägenheter eller eljest har annat ändamål än att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnes ekonomiska intressen.

Med kommitterades förslag afsågs sålunda att stifta en särskild lag för sistnämnda slag af föreningar. De skilja sig ju väsentligt från dem, för hvilka lagen om ekonomiska föreningar af 1895 var afsedd. Som af Kungl. Maj:ts proposition framgår, har i nämnda hänseende emellertid en annan väg sedan beträddts, i det att den nu föreslagna lagen skall afse att gälla *alla* slag af föreningar, med allenast de undantag, som finnas i lagen angifna, och sålunda skall omfatta såväl de ekonomiska som de ideella föreningarne. I lagen äro vissa bestämmelser gällande enbart för de ekonomiska föreningarne, vissa bestämmelser blott för ideella och öfriga åter äro gemensamma för de båda slagen af föreningar, allt sammanfördt om hvartannat i lagen.

Vi kunna icke dela den uppfattning som i propositionen framförts, att lagförslaget härigenom skulle ha vunnit i lättfattlighet och öfverskådlighet. Tvärtom synes lagen härigenom blifva invecklad och svårförstådd i hög grad. Svårigheterna häraf framstå klart när man betänker, att med denna lag afses att omfatta nya stora områden af föreningsväsendet i vårt land, och det kraf på lagens lättfattlighet och enkelhet, som härvid uppställer sig, hade helt visst bättre blifvit tillgodosedt och lättare ernådt genom att icke blanda ihop bestämmelserna för de båda slagen af föreningar i en enda lag.

Detta sammanblandande synes äfven haft en annan rätt betänkelig följd. Vid förslagets slutliga utarbetande synes en sträfvan uppstått att få så många bestämmelser som möjligt gemensamma för de båda slagen af föreningar, hvaraf åter följt, att bestämmelserna för de ideella föreningarne, hvilka vi här närmast åsyfta, blifvit i många fall olämpliga och onödigt betungande, ja, i en del fall omöjliga för många föreningar att efterfölja och tillämpa.

Genom stadgandet i förslagets § 107, om att föreningar, som icke låta registrera sig enligt lagens bestämmelser, icke kunna inför domstol eller annan myndighet göra fordran eller annan rättighet gällande, inträder i stor utsträckning ett faktiskt *registreringstvång*. Men att snöra in en mängd föreningar i en så trång ram som i förevarande förslag är fallet, innebär för hela vårt föreningsväsende en allvarsam fara.

Föreningsväsendet har i hög grad bidragit att höja folket, och det bör ligga i statsmakternas intresse att icke genom onödiga och trakasserande bestämmelser lägga hinder i vägen för dess utveckling. Man bör ock ihågkomma, att en mycket stor del af den föreningsverksamhet, som förevarande lagförslag berör, omfattas af folkets bredare lager. Kroppsarbetare och med dem jämnställda hafva i stor utsträckning ägnat sig åt föreningsverksamhet på skilda områden, och medlemmar af nämnda samhällsklass styra och förvalta dessa föreningar. Blifver förevarande kungl. proposition upphöjd till lag, blir detta deras arbete betydligt svårare. Det skulle i en mängd fall bli så godt som omöjligt att affatta stadgarne utan biträde af juridiskt bildade personer. Och föreningsmedlemmarne komma att snafva öfver de olika bestämmelserna i den ingalunda lättfattliga eller öfverskådliga lagen, omedvetet försumma föreskrifter, som där äro gifna, utan att vara nödvändiga, men hvilka föreskrifters försummande eller öfverträdande i en del fall medföra böter. Svårt skall det vara, för att blott taga *ett* exempel, för många att förstå nödvändigheten utaf — då det gäller en ideell förening — att, såsom i § 44 stadgas, styrelsen måste hafva protokollet

för föreningssammanträdet färdigt och för medlemmarna tillgängligt ovillkorligen senast två veckor därefter, vid äfventyr af böter från 5 till 500 kronor. Detta är ju det rena trakasseriet.

I en hel del fall inför lagförslaget nya och tunga former, mot dem som tidigare varit gällande, och bryter den häfd, förut utvecklat sig och som skapat en vana vid lättare former och bestämmelser. Hvarje ändring i styrelsens sammansättning (§ 33), hvarje liten ändring i föreningens stadgar (§ 56), skall ofördröjligen anmälas till registrering, i annat fall blir det böter.

I förutnämnda § 44 stadgas, att vid föreningssammanträde må icke förekomma annat ärende till afgörande, än som i kallelsen till sammanträdet angifvits eller enligt stadgarne skall förekomma. I många fall äger en sådan praxis nu icke rum, och det torde väl vara en långt gången formalism, att hvarje äfven det minsta ärende, som vid ett sammanträde väckes, hur nödvändigt det än må vara, ej skall få då afgöras, därför att det ej angifvits i kallelsen.

Det har icke varit oss möjligt att med nuvarande korta motions-tid mera i detalj ingå i kritik af förslaget, utan hafva vi här blott an-fört några exempel på orimliga konsekvenser af dess stadganden. Äfven om de olägenheter, som den föreslagna lagen genom sina alltför stränga bestämmelser skapar, i en del fall kunna synas hvar för sig vara af mindre betydelse, bilda de dock tillsammans en kedja af svårigheter, hvars nödvändighet på intet sätt kan ådagaläggas, men som lägga hinder i vägen för föreningslivets utveckling.

Granskar man särskildt förslaget ur fackföreningsrörelsens synpunkt, som för oss är allra mest angeläget, blir totalomdömet, att det bildar en alldeles för trång ram för våra fackföreningar för att tillfredsstäl-lande ordna sina inre förhållanden, ja, man kan väl säga, att dess olägenheter på detta område ännu bjärtare framträder än på en del andra, enär de bestämmelser, lagen uppställer, avvika i många fall från den praxis, som under de 20 à 30 år, detta föreningsväsende funnits, ut-vecklat sig till ganska mycken fasthet. I vissa fall torde lagens be-stämmelser till och med bli rent omöjliga att efterkomma.

Bestämmelserna i § 54 skola t. ex. medföra, att ett fackförbund icke skall kunna genomföra någon som helst ändring af sina stadgar, med mindre än att två kongresser hållits och beslutet sista gången fattats med $\frac{2}{3}$ flertal. Då kongresser på grund af kostnaderna m. m. icke hållas oftare än hvart annat eller hvart tredje år, skulle en aldrig så nödvändig ändring af stadgarna icke kunna genomföras utan lång tidsutdräkt och däraf följande svårigheter. Bestämmelsen i samma paragraf

om kvalificerad majoritet för stadgeändring borde icke vara *tvingande*, utan hvarje organisation äga att själf härom afgöra. Oss veterligen har ingen olägenhet försports af att hittills i många fall äfven sådana ärenden kunnat afgöras med enkel majoritet.

En annan bestämmelse, som, särskildt då det gäller de ideella föreningarne, måste väcka stora betänkligheter, är att enligt § 57 hvarje beslut, som någon enda medlem anser icke ha tillkommit i behörig ordning eller eljest strida mot ifrågavarande lag eller föreningens stadgar, kan öfverklagas vid domstol, och äger då denna jämväl att förordna, att det klandrade beslutet ej må verkställas. Ett perspektiv öppnar sig här af ingalunda hugnesam art för föreningarne. Ett begånget formfel — äfven af obetydligt slag — kan ju anses medföra, att beslutet ej tillkommit i »behörig ordning» och kan alltså ha ofvannämnda följd, jämte det att måhända beslutet uppskjutes, hvilket i praktiken många gånger kan göra detsamma värdelöst. Det synes oss uppenbart, att den enskilde medlemmen här tilldelats en rent orimlig rätt att trakassera den förening han tillhör och till och med förlama hela dess verksamhet.

Enligt 77 § skall en förening anses upplöst vid viss tid, om den sättes i konkurs och ej öfverskott finnes. Hvad detta skall tjäna till, när det gäller en ideell förening, är svårt att förstå. Ett dylikt äfventyr kan också medföra svårigheter och obehöriga påföljder.

Utom lagens uppenbart farliga bestämmelser, saknas icke otydligheter. Huru kommer det t. ex. att ställa sig i fråga om en centralorganisation i förhållande till dess underafdelningar och deras medlemmar? Skall med bestämmelsen i § 11 följa, att t. ex. ett fackförbund skall föra förteckning öfver hvarje person, som genom underafdelningarne är ansluten till detsamma, torde det bli hart när omöjligt att åstadkomma en sådan förteckning, som i de flesta fall endast förts i afdelningarne.

I fråga om medlemmars utträde, bestämmelser som beröra afgifter och utgifter m. m. skulle väsentliga rubbningar genom lagen göras i hvad som inom fackföreningsrörelsen vunnit häfd och som den för sig funnit tjänligt. Medlemmarnes rätt att bestämma om sina egna angelägenheter skulle högst väsentligt inskränkas och kringskäras, allt utan någon som helst påvisad nödvändighet.

Det har, som redan nämnts, icke varit oss möjligt att ingå i en fullständig kritik af förslagets detaljer, hvarför det här senast anförda endast är några exempel på hur föga genomtänkt det i verkligheten är särskildt ur fackföreningarnas synpunkt. För dessa måste det betecknas som fullständigt oantagligt.

Ställningen blir den, att ofantliga svårigheter uppstå för dessa föreningar, vare sig de låta registrera sig — och tvingas in genom lagen i former, som äro för dem i högsta grad olämpliga — eller de icke registrera sig, med den påföljd, att de väl kunna stämmas inför rätta, men själfva icke kunna göra några rättigheter gällande.

Icke minst märkligt är sättet för framkomsten af detta lagförslag. Framläggandet af detsamma nu synes stå i nära samband med förslaget till lag om arbetsaftal, och det delar med detta den egenskap att ingen af de korporationer, hvilkas lifsfrågor saken berör, lämnats tillfälle att på något sätt yttra sig, innan saken nu plötsligt framförts för Riksdagen. Förslaget har framkommit som ett juristverk utan rot uti och utan tillbörlig hänsyn till det praktiska föreningslifvet, hvars verksamhet och funktioner det i en mängd fall uppenbart skulle komma att skada.

Något verkligt behof af en lagstiftning på nu ifrågavarande område för de ideella föreningarnes del synes öfver hufvud icke föreligga, sedan rättspraxis alltmera stadgat sig i den riktning, att detta slags föreningar anses äga rättskapacitet, så snart de skaffat sig någorlunda fullständiga stadgar. Vid sådant förhållande och då, som ofvan nämnts, den föreslagna lagstiftningen rörande ideella föreningar skulle insnöra föreningslifvet i former, som detsamma icke påkallat och öfver hvilkas verkningar man icke ens vårdat sig om att inhämta deras mening, som lagen skulle träffa, men hvilka verkningar redan en första och nödtvungen hastig granskning visar skulle blifva i många riktningar högst skadliga, få vi härmed hemställa, att Kungl. Maj:ts proposition nr 83 icke måtte af Riksdagen bifallas.»

*Herr
Åkermans
motion.*

Herr *Åkermans* motion har följande lydelse:

»Till Riksdagens behandling föreligga nu ovanligt många och viktiga frågor. Det behöfver blott erinras om arbetsaftalslagarna, tulltaxeförslaget, skattereformen, löneregleringarna för prästerskapet och tullstaten samt den väntade lagen om sjukkassor, för att enhvar skall finna att Riksdagens arbete måste blifva afsevärdt förlängdt öfver den vanliga tiden, om alla dessa förslag skola vinna den grundliga behandling, som deras stora betydelse nödvändiggör.

Men utom de redan nämnda frågorna har Riksdagen att pröfva ytterligare en mängd ärenden af mycket stor räckvidd.

Främst bland dessa torde stå två kungliga propositioner med förslag dels till lag om aktiebolag och dels till lag om föreningar. Det förra af dessa lagförslag, däri framlägges en ny lag om aktiebolag, är af en så genomgripande betydelse för affärslifvet och dessutom så vid-

lyftigt, att det med skäl kan ifrågasättas, om Riksdagen verkligen skall vara beredd att nu antaga nämnda förslag, helst åtskilliga anmärkningar mot detsamma redan framkommit och flera kunna väntas. Det andra af de två sist nämnda lagförslagen, nämligen förslaget om lag till föreningar, innebär en omarbetning af den redan gällande lagen om ekonomiska föreningar af den 28 juni 1895 till närmare öfverensstämmelse med den tilltänkta nya aktiebolagslagen samt vill dessutom införa en fullständigt ny lagstiftning om s. k. ideella föreningar. Då nu detta förslag till föreningslag, på sätt blifvit antydt, står i intimt samband med den föreslagna aktiebolagslagen, måste, om den senare faller, äfven föreningslagen förkastas. Men äfven om aktiebolagslagen skulle blifva af Riksdagen antagen, bör dock enligt min åsikt Kungl. Maj:ts förslag om lag för föreningar afslås af Riksdagen. Och anhåller jag att i denna motion få framställa yrkande härom med angifvande i största korthet af några bland skälen för detta mitt yrkande.

I lagförslaget om föreningar har man, enligt hvad här ofvan redan blifvit berördt, i en gemensam lag sammanfört bestämmelser om de ekonomiska föreningarna (konsumtions-, produktions-, bostadsföreningar m. fl.) samt de ideella föreningarna, d. v. s. föreningar, som fullfölja ett religiöst, välgörande, politiskt, socialt eller annat sådant icke ekonomiskt syfte. Redan vid en flyktig granskning af förslaget finner man, att detta sammanförande i en gemensam lag af föreningar med så vidt skilda syften varit ett mycket olyckligt grepp. Särskildt de ideella föreningarna måste blifva lidande på denna anordning. Medan sålunda ett år 1903 aflämnadt kommittéförslag angående ideella föreningar omfattar 51 paragrafer — redan detta ett afsevärdt tal — räknar det nu framlagda kungliga förslaget icke mindre än 112 paragrafer, hvaraf flera af så invecklad beskaffenhet, att äfven en jurist måste nedlägga ett ofantligt arbete för att kunna förstå alla dessa detaljerade bestämmelser och ej råka vilse i denna sannskyldiga laglabyrinth. Och hur det under sådana förhållanden skall gå för menige man, som i det dagliga lifvet tidt och ofta måste söka vägledning i en sådan lag, är lätt att föreställa sig. Om mot förmodan förslaget skulle blifva upphöjdt till lag, kommer, såvidt jag förstår, allmänheten att blifva urstånd-satt att ordna ens den allra obetydligaste föreningsangelägenhet utan biträde af jurist, som satt sig grundligt in i hithörande frågor.

Men detta sammanförande i en gemensam lag af så vidt skilda föreningstyper som — för att nu blott nämna några exempel — konsumtionsföreningarna, fackförbunden, religiösa samfund och »småfåglarnas vänner» — medför äfven andra olägenheter af ännu mera allvarlig art.

Innebörden af de bestämmelser, hvilka äro erforderliga för det ena eller det andra slaget af föreningar, erbjuder ju väsentliga olikheter. Före-nämnda kommitté, som utarbetade förslag till lag om ideella föreningar, förutsatte också, att en gemensam lagstiftning för ekonomiska och ideella föreningar skulle möta svårigheter. »De ekonomiska föreningarna», yttrade kommittén i sitt betänkande, »med en verksamhet, hvilken mer eller mindre har karaktären af yrkesmässig affärsverksamhet, beröra ofta ekonomiska intressen af den betydnet, att det för såväl allmän-hetens som föreningsmedlemmarnas tryggande varit behöfligt att jäm-förelsevis fullständigt och ingripande i lag ordna dylika föreningars rättsliga ställning. Hvad däremot angår ideella föreningar, kunna visser-ligen äfven dessa innehafva egendom af ansenligt värde och inträda i förhållanden, där betydliga ekonomiska intressen stå på spel, men för-eningarnas verksamhet bedrifves dock i allmänhet efter andra grund-satser än de rent affärsmässiga, och föreningsmedlemmarnas syftemål gå ut på annat än direkt förvärf af ekonomiska fördelar. Sistnämnda föreningar torde därför utan våda kunna erkännas såsom rättssubjekt med bibehållande af en vidsträcktare själfbestämmanderätt rörande sin organisation och sin ställning i öfrigt än som blifvit de ekonomiska föreningarna tillerkänd».

Nu har ock genom sammanförande i en gemensam lag af stad-ganden rörande såväl ekonomiska som ideella föreningar inträffat hvad som var att vänta, nämligen att en mängd egentligen blott för de ekonomiska föreningarna afsedda bestämmelser fått, som man säger, »slinka med» äfven för de ideella föreningarna. Men detta måste bli ödesdigert för dessa senare, då deras verksamhet sålunda kommer att på många sätt alldeles onödigtvis hämmas och generas. Förslaget bryter i många fall mot former, som alla dessa till syfte, verksamhet och omfattning vidt skilda föreningar under flera årtionden tillägnat sig och som vunnit häfd inom föreningsvärlden. Man måste vidare besinna, att med den storartade utveckling föreningsväsendet erhållit, komma dessa lagbestämmelser, hvilka ovillkorligen blifva en onödig och skadlig tvångströja för föreningarna, att direkt beröra ett oerhördt stort antal medborgare.

En lösning af denna ömtåliga fråga om de ideella föreningarnas rättsliga reglering kan enligt min åsikt vinnas endast på den väg, att desamma behandlas i en särskild lag och icke under några förhållanden sammankopplas med de ekonomiska föreningarna. Det är ju tydligt, att bestämmelserna för de ideella föreningarna under sådana förhållanden bli lättare att öfverskåda och tillägna sig och att åt lagstiftningen kan

gifvas just den form, som passar för dessa ideella föreningar, en form, som måste vara betydligt friare och lämna en vidare ram för dessa mångskiftande föreningar. Enligt min åsikt skulle en lösning af frågan lämpligen kunna ske genom att bygga på 1903 års kommittébetänkande med aktgifvande å vissa sedan dess gjorda erfarenheter. Sålunda måste man taga bestämdt sikte på att en betydelsefull fråga, själfva kardinalpunkten i detta ämne, hvilken vid tiden för kommittébetänkandets framläggande ansågs tvistig, nämligen spörsmålet om en oregistrerad ideell förenings rättskapacitet, numera är klargjord. Det har nämligen genom bland annat högsta domstolens yrkande, fogadt vid det nu till Riksdagen hänskjutna lagförslaget, vunnits full visshet därom, att en ideell förening, som antagit stadgar af en viss fullständighet, är att betrakta som juridisk person med full rättskapacitet. Det förnämsta mål, som man genom en lagstiftning om registrering af de ideella föreningarna ville vinna, nämligen beredande af rättskapacitet åt dylika föreningar, är således redan nu utan lagstiftningens hjälp uppnådt. Detta hindrar dock icke, att en lagstiftning om dessa föreningar kan vara behöflig, bland annat för att åt de föreningar, som vilja skaffa sig officiellt intyg om att deras organisation tagit nog fasta former för att gifva dem rättskapacitet, bereda möjlighet därtill genom registrering. Men lagen bör noga undvika alla bestämmelser, som leda till registreringstvång för de ideella föreningarna, då ett sådant tvång är alldeles obehöfligt, sedan, på sätt nämnts, visshet vunnits därom att föreningarna redan nu utan registrering äro juridiska personer, och för öfrigt skulle ingripa störande i föreningslivet för att icke tala om den oerhörda ökning i registreringsmyndigheternas arbete, som en registrering af alla dessa tusentals ideella föreningar skulle medföra. En förstärkning af arbetskrafterna hos Konungens befallningshafvande skulle otvifvelaktigt därigenom blifva nödvändig. Men vår ekonomiska situation inbjuder just icke till skapande af nya tjänstebefattningar. För att visa huru jag för min ringa del tänker mig en möjlig lösning af denna fråga, tillåter jag mig härmed framlägga ett enligt förenämnda grunder af mig uppgjort lagförslag, hvartill en förebild finnes i det lagförslag, som år 1903 framlades af ofvannämnda kommitté, af hvilken jag var medlem. Kommittéförslaget med vissa däri inom justitiedepartementet vidtagna ändringar återfinnes å sid. 50—62 i den kungliga propositionen nr 83 (*Bil. A.*).

Den viktigaste principiella skillnaden mellan det nu af mig framlagda förslaget och justitiedepartementets förslag torde utan vidare för-

klaring än här ofvan lämnats framgå af en jämförelse mellan 2 § i de respektive förslagen.

Den i 1 § vidtagna ändringen afser att låta gränserna för de ideella och de ekonomiska föreningarnas särskilda områden fullt ansluta sig till hvarandra och har föranledts af ett inom högsta domstolen gjordt uttalande.

Öfriga i justitiedepartementets förslag (*Bil. A.*) gjorda ändringar torde icke tariffva någon utförligare motivering. För öfrigt medger icke den korta motionstiden något sådant. Innebörden af ändringarna framträder vid en jämförelse mellan de respektive paragraferna.

§§ 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 43, 45, 47, 49 och 51 i *Bil. A.* återfinnas oförändrade i mitt förslag, dock att, till följd af uteslutning af 30 § i *Bil. A.*, samtliga §§ i mitt förslag från och med den 30:de hafva ett lägre nummer i motsvarande paragrafer i *Bil. A.*

Mot de öfriga vid kungl. propositionen fogade förslag till smärre lagändringar, hvilka äfven genom antagande af det af mig framlagda förslaget till lag om ideella föreningar blifva nödvändiga, har jag ingen annan erinran att göra, än att ordet »registrerad» å sid. 41 i det kungliga förslaget till ändrad lydelse af förordningen den 4 mars 1862 bör utgå.

Med stöd af hvad jag här ofvan anfört, får jag yrka:

1:o) att Kungl. Maj:ts i proposition nr 83 framlagda förslag till lag om föreningar icke måtte af Riksdagen bifallas; och

2:o) att Riksdagen ville antaga följande

L a g

om registrerade ideella föreningar.

1 §.

Förening, som fullföljer ett religiöst, välgörande, politiskt, socialt, vetenskapligt, konstnärligt eller sällskapligt syfte eller afser vårdande af yrkesangelägenheter eller eljest har annat ändamål än att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnas ekonomiska intressen, må, där stadgar blifvit antagna och styrelse utsedd, kunna, i enlighet med hvad i denna lag sägs, varda registrerad såsom ideell förening.

Ej må den omständigheten, att förenings medlemmar, uteslutande eller till en del, utgöras af bolag, föreningar, kommuner eller andra samfälligheter, vara hinder mot föreningens registrering.

2 §.

Registrerad förening kan förvärfva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstol eller annan myndighet söka, kära och svara.

Huruvida oregistrerad förening äger rättsförmåga, hvarom nu är sagdt, må pröfvas, när fråga därom blifvit i laga ordning väckt.

3 §.

Ansökning om förenings registrering skall göras af styrelsens ordförande.

Sådan ansökning skall innehålla uppgift å styrelseledamöternas fullständiga namn äfvensom om deras nationalitet och hemvist samt vara åtföljd af:

1) två med ordförandens egenhändiga, bevittnade namnunderskrift till riktigheten styrkta exemplar af föreningens stadgar;

2) protokoll vid sammanträde med föreningens medlemmar, utvisande, att styrelse blifvit utsedd och stadgarna antagna, samt, där särskild stadfästelse är för stadgarnas giltighet förutsatt, bevis, att sådan stadfästelse meddelats.

4 §.

Föreningens stadgar skola angifva:

- 1) föreningens benämning;
- 2) föreningens ändamål;
- 3) den ort, där föreningens styrelse skall hafva sitt säte;
- 4) villkoren för inträde i föreningen;
- 5) de regelbundna afgifterna till föreningen, där sådana skola förekomma, och huruvida uttaxering å medlemmarna skall vara medgifven;
- 6) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;
- 7) huru revision af styrelsens förvaltning skall ske;
- 8) tiden för räkenskapsafslutning;
- 9) huru ofta ordinarie sammanträde skall hållas;
- 10) huruvida och under hvilka villkor medlemmar må påfordra extra sammanträde;

11) huru kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom;

12) huru i händelse af föreningens upplösning med behållna tillgångar skall förfaras.

Ej må i stadgarna intagas bestämmelse, att medlemmarna personligen ansvara för föreningens förbindelser.

5 §.

Föreningens benämning skall vara så affattad, att föreningen däri-genom tydligt skiljer sig från andra kända föreningar.

6 §.

Medlem af förening äger att när som helst efter skriftlig anmälan hos styrelsen eller dess ordförande utträda ur föreningen.

Ej må medlem uteslutas ur föreningen annorledes än stadgarna angifva.

7 §.

Medlem, som utträder eller uteslutes ur förening, är ändock skyldig att betala därförinnan beslutad eller i stadgarna till beloppet bestämd afgift för löpande året. Innehålla stadgarna härutinnan lindrigare bestämmelser, lände det till efterrättelse.

8 §.

Är ej annat i stadgarna bestämdt, gälle:

att enhvar af föreningens medlemmar äger att å sammanträde delta i handhafvandet af föreningens angelägenheter;

att hvarje medlem därvid äger en röst;

att medlem icke är berättigad att sin rösträtt å annan öfverlåta;

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas;

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet; och

att beslut om ändring af stadgarna eller om föreningens upplösning icke är giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig

därom, eller beslutet fattats å ordinarie sammanträde och minst tre fjärdedelar af de röstande biträdt detsamma.

Öfver beslut, som fattas å sammanträde, skall genom styrelsens försorg föras protokoll.

9 §.

Ej må någon deltaga i afgörande af sådan föreningens angelägenhet, hvari hans enskilda rätt är mot föreningens stridande; och må förty ledamot af styrelsen ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, ej heller i val af revisor.

10 §.

Beslut om ändring af stadgarna skall registreras. Styrelsens ordförande skall härom ofördröjligen göra ansökning och därvid föga:

1) i två exemplar, med ordförandens egenhändiga, bevittnade namnunderskrift styrkta utdrag af protokoll, som i det ärende förts;

2) där särskild stadfästelse å ändringen är för dess giltighet förutsatt, bevis, att sådan stadfästelse meddelats.

11 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla föreningens medlemmar till extra sammanträde.

12 §.

Underlåter styrelsen eller den eljest vederbör att i föreskrifven ordning kalla föreningens medlemmar till sammanträde, då sådant enligt stadgarna skall hållas, och bestämma ej stadgarna, huru i sådant fall skall förfaras, har magistrat eller kronofogde i orten att, på anmälan af föreningsmedlem, ofördröjligen utlysa sammanträde.

13 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem, att beslut, som fattats å sammanträde, icke i behörig ordning tillkommit eller eljest strider mot lag eller författning eller mot föreningens stadgar,

äge därå tala genom stämning å föreningen inom två månader från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

14 §.

Föreningen företrädes af styrelsen, som kan bestå af en eller flera personer. Består styrelsen af endast en person, har han att fullgöra hvad enligt denna lag åligger styrelsens ordförande.

Ledamot af styrelsen skall vara i Sverige bosatt svensk undersåte, där ej Konungen för viss förening medgifver undantag.

Där ej i stadgarna blifvit annorlunda bestämdt, må styrelseledamot, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å sammanträde från uppdraget skiljas.

Ändring i styrelsens sammansättning skall af styrelsens ordförande ofördröjligen anmälas för registrering.

15 §.

Angående styrelseledamots befogenhet att för föreningen mottaga stämning är stadgadt i rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller äga tillämpning, jämväl då annat offentlig myndighets bud skall delgifvas föreningen.

Vill styrelsen eller ledamot däraf klandra beslut, som fattats å sammanträde, eller eljest kära till föreningen, delgifve stämningen föreningens revisor eller, där flere revisorer äro utsedda, någon af dem, och åligge den, som erhållit del af stämningen, att ofördröjligen kalla föreningens medlemmar till sammanträde för val af ombud att i den tvist föra föreningens talan.

16 §.

Fullmakt eller afhandling, som för förening skriftligen utfärdas, skall undertecknas å dess vägnar och med utsättande af dess benämning samt med tillägg af orden »ideell förening»; och skola de, som sålunda ingå afhandlingen, jämväl underskrifva sina namn.

Är fullmakt eller afhandling, som för föreningen utfärdas, ej behörigen underskrifven å dess vägnar, svare de, som handlingen underskrifvit, en för alla och alla för en såsom för egen skuld, för hvad på grund af fullmakten eller genom afhandlingen slutits.

17 §.

Styrelsen må ej utan särskildt, af föreningen erhållet bemyndigande afyttra eller med inteckning för gäld belasta föreningens fasta egendom.

Annan inskränkning i styrelsens befogenhet att företräda föreningen vare utan verkan mot enhvar, som ej visas hafva om den inskränkning ägt kännedom.

18 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är i stadgarna bestämdt, den mening, om hvilken vid sammanträde de flesta röstande förenat sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i afgörande af fråga, hvori hans enskilda rätt är mot föreningens stridande.

19 §.

Styrelsen åligge att vid fullgörandet af sitt uppdrag ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som meddelas af föreningen och ej strida mot lag eller författning eller mot föreningens stadgar.

20 §.

Öfver förenings medlemmar skall genom styrelsens försorg hållas förteckning.

Utgöres förenings medlemmar af bolag, föreningar, kommuner eller andra samfälligheter, skall, såvidt ej annorlunda i stadgarna bestämts, förteckningen upptaga allenast de sålunda anslutna samfälligheterna.

21 §.

Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola granskas af en eller flere revisorer. Öfver granskningen skall afgifvas utlåtande.

Revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit vald, ej gått till ända, kunna genom beslut å sammanträde skiljas från uppdraget.

Hvad i 19 § är stadgadt om styrelse skall äga motsvarande tillämpning å revisorer.

22 §.

Revisor skall äga ständig tillgång till föreningens alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af honom begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

Revisorerna äge kalla föreningens medlemmar till extra sammanträde, när de finna omständigheterna det påfordra.

23 §.

Revisorernas utlåtande skall framläggas å sammanträde. Fråga om beviljande af ansvarsfrihet för styrelsen för den tid, utlåtandet omfattar, må kunna uppskjutas till afgörande vid nytt sammanträde.

Varder talan å förvaltningen under den tid, utlåtandet omfattar, ej anställd inom ett år, från det utlåtandet å sammanträde framlades, vare så ansedt, som om ansvarsfrihet blifvit beviljad.

Utan hinder däraf att ansvarsfrihet beviljats, äge föreningen att inom två år, från det utlåtandet å sammanträde framlades, i afseende å förvaltningen anställa talan mot styrelseledamot, som visas hafva vid redogörelse för förvaltningen mot bättre vetande meddelat oriktig uppgift, där denna kan antagas hafva inverkat å beslutet om ansvarsfrihet.

24 §.

Hafva revisorer i sitt utlåtande mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik uppgift, som styrelsen vid redogörelse för förvaltningen meddelat, eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat grof vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, föreningen ansvariga för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en. Ej må dock talan härom anställas, sedan två år förflutit, från det revisorernas utlåtande framlades å sammanträde.

25 §.

Afträdes föreningens egendom till konkurs, som börjar inom två år från det revisorernas utlåtande framlades å sammanträde, äge konkursboet att anställa klander å förvaltningen för den tid, utlåtandet afser, ändå att ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad, äfvensom att mot revisorerna föra sådan talan, som i 24 § sägs.

Talan enligt denna § skall anhängiggöras inom en månad från inställelsedagen eller, där tiden för talans anställande af föreningen, efter ty ofvan är sagdt, då ännu ej gått till ända, inom utgången af den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

26 §.

Finnes förenings verksamhet vara brottslig eller uppenbart osedlig, äge rätten, på ansökning af ombud, som justitiekanslern eller Konungens befallningshafvande förordnar att sådan talan utföra, förklara föreningen skyldig att träda i likvidation; och förordne rätten i sådant fall en eller flere likvidatorer att verkställa likvidationen.

27 §.

Saknar förening till registret anmäld, behörig styrelse, äge föreningsmedlem eller borgenär hos rätten eller domaren göra ansökning om föreningens upplösning. Kungörelse härom med uppgift om tiden, när ansökningen kommer att af rätten prövas, skall af rätten eller domaren utfärdas och minst tre månader före nämnda tid införas i allmänna tidningarna samt i ortstidning. Rätten eller domaren äge ock, där så äskas, förordna en eller flere gode män att emellertid såsom likvidatorer företräda föreningen. Styrkes på utsatta tiden, att anmärkta förhållandet fortfar, förklare rätten föreningen upplöst och förordne en eller flere likvidatorer att verkställa dess likvidation.

28 §.

Om rättens beslut, hvarigenom föreningen förklarats skyldig träda i likvidation, så ock om förordnande af likvidatorer enligt 26 eller 27 §, skall underrättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

29 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, skall underrättelse om den offentliga stämningen samtidigt med kungörelsen därom genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Under konkursen företrädes föreningen såsom konkursgäldenär af styrelsen eller, där föreningen vid konkursens början trädt i likvidation,

af likvidatorerna; dock må ny styrelse eller nya likvidatorer kunna under konkursens fortgång i behörig ordning utses.

30 §.

Upplöses förening af annan anledning än i 26 eller 27 § sägs, skall likvidation verkställas af styrelsens ledamöter såsom likvidatorer, där ej, till följd af stadgarnas bestämmelse eller föreningens beslut, en eller flere särskilda likvidatorer utses. Uppdraget att vara likvidator anses gälla, intill dess likvidationen blifvit afslutad, men må när som helst kunna af föreningen återkallas.

Likvidatorerna skola ofördröjligen för registrering anmäla upplösning, hvarom i denna § sägs, med uppgift å dem, som äga verkställa likvidationen. Afgår likvidator eller utses ny sådan, skall ock därom anmälan för registrering ofördröjligen göras.

31 §.

Likvidatorerna åligge att ofördröjligen söka årsstämming å föreningens okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

32 §.

Om likvidatorers befogenhet att företråda förening och deras skyldigheter gälle i tillämpliga delar, hvad angående styrelse är stadgadt.

33 §.

Under likvidation skall fullmakt eller afhandling, som för förening skriftligen utfärdas, underskrifvas på sätt i 16 § 1 mom. sägs med tillägg af orden »i likvidation».

Hvad i 16 § 2 mom. finnes föreskrifvet skall äga motsvarande tillämpning under föreningens likvidation.

34 §.

Föreskrift, som jämlikt 4 § 12) meddelats om användningen af föreningens tillgångar, må ej gå i verkställighet, innan den i årsstämningen utsatta dag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald.

Då likvidationen afslutats, skola likvidatorerna ofördröjligen göra anmälan därom för registrering.

35 §.

Åtnöjes medlem ej med skifte af föreningens tillgångar eller med åtgärd, som under likvidationen vidtagits, skall han anhängiggöra sin talan hos domstol inom ett år från den dag, likvidationen afslutades. Försummas det, hafve han förlorat sin talan.

36 §.

Förening vare uti de mål, för hvilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen enligt stadgarna har sitt säte.

Innehålla stadgarna föreskrift, att tvister mellan föreningen och styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem skola hänskjutas till afgörande af en eller flere skiljemän, äge den föreskrift samma verkan, som skiljeaftal tillkommer, och gälle om påkallande af föreskriftens tillämpning hvad om stämning i denna lag finnes stadgadt.

37 §.

Öfverträda styrelseledamöter, likvidatorer eller föreningsmedlemmar denna lag eller föreningens stadgar, svare de för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

38 §.

Hos Konungens befallningshafvande skall föras föreningsregister för inskrifning af de uppgifter, hvilka enligt denna lag skola för registrering anmälas.

39 §.

Anmälan till registret skall göras skriftligen hos Konungens befallningshafvande i det län, inom hvilket styrelsen skall hafva sitt säte.

Anmälningsskrifter med därtill hörande handlingar skola, särskildt för hvarje förening, förvaras såsom bilagor till registret.

40 §.

Har den anmälände icke iakttagit de föreskrifter, som finnas för hvarje särskildt fall stadgade, eller pröfvas förenings stadgar eller beslut, som för registrering anmäles, icke hafva i föreskrifven ordning tillkommit eller ej stå i öfverensstämmelse med föreskrifterna i denna lag, eller åsyfta brottslig eller uppenbart osedlig verksamhet, skall registrering vägras.

Vägras registrering, skall Konungens befallningshafvande ofördröjligen hålla sökanden till handa eller, om han uppgifvit postadress, till honom med allmänna posten öfversända skriftlig underrättelse om beslutet med skälen därför.

Har registrering af förening vägrats på den grund, att det i stadgarna angifna föremålet för föreningens verksamhet är brottsligt eller uppenbart osedligt, äge sökanden, där han är missnöjd med beslutet, att å landet senast vid det lagtima ting, som infaller näst efter sextio dagar från beslutets dag, och i stad inom sextio dagar från samma dag, genom ansökning hos rätten i den ort, där föreningens styrelse enligt stadgarna skall hafva sitt säte, påkalla pröfning, huruvida hinder, som nu är sagdt, möter mot föreningens registrering. Sådan ansökning skall af rätten eller domaren delgifvas Konungens befallningshafvande, som förordnar ombud att i målet föra det allmännas talan. Finner rätten hinder, som ofvan sägs, ej möta mot föreningens registrering, skall sedan beslutet härom vunnit laga kraft, Konungens befallningshafvande, om i öfrigt hinder ej möter, på anmälan af föreningens styrelse bevilja registrering.

Är sökanden missnöjd med annat Konungens befallningshafvandes beslut, hvarigenom registrering vägrats, äge sökanden att, vid talans förlust, innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag däröfver anföra besvär hos Konungen.

41 §.

Beviljas förenings registrering, låte Konungens befallningshafvande i registret införa:

- 1) föreningens benämning;
- 2) föreningens ändamål;
- 3) den ort, där styrelsen har sitt säte;

4) styrelseledamöternas fullständiga namn och hemvist;

5) hvilken eller hvilka bland styrelseledamöterna äro berättigade att underteckna de skriftliga afhandlingar, som för föreningen ingås.

Det ena exemplaret af stadgarna skall, försedt med bevis om registreringen, till sökanden återställas.

42 §.

Anmäles ändring i förhållande, hvarom inskrifning i registret skett, skall den, om registrering beviljas, anmärkas i registret.

Registreras ändring i förenings stadgar, skall ena exemplaret af det protokoll, som innehåller beslutet om ändringen, till sökanden återställas, försedt med bevis om registreringen.

Sker ändring i föreningens benämning, skall ny fullständig inskrifning i registret göras.

Besluter förening, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till annat, har Konungens befallningshafvande, sedan beslutet härom registrerats, att afföra föreningen ur sitt register och, för föreningens registrering i det senare länet, till Konungens befallningshafvande därstädes öfversända utdrag af registret med dithörande bilagor.

43 §.

Närmare föreskrifter om registrets förande meddelas af Konungen.

44 §.

Menar någon, att en i registret verkställd inskrifning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphäfvande föras vid rådstufvurätten i den stad, där Konungens befallningshafvande har sitt säte.

45 §.

Har genom laga kraft ägande dom blifvit förklaradt, att en i registret gjord inskrifning ej bort ske, eller att något förhållande, hvarom inskrifning skett, ändrats eller upphört, skall, på begäran af någondera parten, anteckning därom göras i registret.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning om förenings konkurs eller jämlikt 26 eller 27 § beslutad likvidation, af öfverrätt förklaradt, att offentlig stämning ej bort utfärdas eller att likvidation ej skolat ske, skall anteckningen, på därom gjord ansökning, ur registret afföras.

46 §.

Den, som i anmälan till registrering mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor, där ej å förseelsen straff är utsatt i allmänna strafflagen.

47 §.

Åsidosättes föreskrift, som är meddelad i 10 §, i 14 § 4 mom., 30 § 2 mom. eller 34 § 2 mom., straffes den försumlige med böter från och med fem till och med tre hundra kronor.

48 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet af böterna, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

49 §.

Hvad i denna lag är föreskrifvet skall ej äga tillämpning å

- 1) af främmande kristna eller mosaiska trosbekännare bildade församlingar, som äga rätt till offentlig religionsöfning;
- 2) nationsföreningar eller med dem likställda föreningar vid rikets universitet eller högskolor eller sammanslutningar af sådana föreningar;
- 3) föreningar, hvilkas stadgar blifvit af Konungen stadfästade, innan denna lag träder i kraft.

Denna lag skall ej heller äga tillämpning å förening, som genom idkande af handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, vill vinna annat ändamål än främjande af medlemmarnas ekonomiska intressen, utan skall om dylik förening gälla hvad som innehålles i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895.

Ej heller göres genom denna lag ändring i hvad om föreningar för visst ändamål eljest är i lag eller författning särskildt stadgadt.

Därest förening, som äger bestånd, då denna lag träder i kraft, och håller sina stadgar hemliga, vill utan iakttagande af föreskrifterna i denna lag vinna offentligt erkännande om förmåga att förvärfva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstol och annan myndighet söka, kära och svara, göra därom ansökning hos Konungen.

50 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1911 och äga tillämpning jämväl å då bestående föreningar; dock skola rättigheter och skyldigheter, som dessförinnan uppkommit, bedömas efter äldre lag.»

Herr *Pettersson* från Södertälje har i sin motion anfört följande:

»Genom Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 83 till denna Riksdag med förslag till lag angående föreningar har ett betydelsefullt steg tagits till befriande af de ekonomiska föreningarna från åtskilliga hinder, som lagstiftningen för närvarande uppställer för dessa föreningars gagnande verksamhet. Det kan emellertid ifrågasättas, om icke den af Kungl. Maj:t sålunda föreslagna frigörelsen i några afseenden skulle kunna utan våda göras mera omfattande.

*Herr
Petterssons
motion.*

I 3 § af lagförslaget uppställles såsom villkor för att ekonomisk förening, som idkar handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, må få försälja till andra än medlemmar i föreningen att sådan försäljning sker allenast mot kontant betalning. Från denna regel medgifves dock undantag för förening, som hufvudsakligen afsätter alster af medlemmarnes eller föreningens verksamhet (så kallad produktionsförening). Mot nu nämnda regel torde principiellt ej någon befogad invändning kunna framställas. Men af praktiska skäl vore det säkerligen lämpligt att utsträcka undantaget till att gälla äfven sådan ekonomisk förening, som har till uppgift att i parti tillhandahålla andra föreningar varor. Den kooperativa rörelsens storartade utveckling har nämligen medfört uppkomsten af så kallade partihandelsföreningar, hvilka genom uppköp af varor i större partier och dessas distribuerande till de egentliga konsumtionsföreningarna i hög grad underlätta de senares uppgift att tillhandahålla sina medlemmar billiga förnödenheter. En sådan partihandelsverksamhet utöfvas i vårt land af Kooperativa Förbundet, i främsta rummet genom tillhandahållande af varor till konsumtionsföreningar, som äro anslutna till förbundet, men äfven, ehuru i mindre skala, genom försäljning till föreningar, som icke anslutit sig till detsamma. I senare fallet brukar försäljningen ske med skyldighet för köparen att erlægga betalning inom 30 dagar. Detta räknas visserligen inom partihandeln såsom »kontant betalning». Men det kan vara tvifvelaktigt, huruvida icke bestämmelsen i 3 § 1 mom. af lagförslaget, jämförd med 70 § af lagen om köp och byte af lösegendom den 20 juni 1905, kommer att tolkas så, att äfven

dylik partihandelsförening anses berättigad att sälja varor till konsumtionsförening, som icke är medlem af densamma, endast om köpeskillingen erlægges omedelbart, såsom nu sker vid minuthandel. En sådan inskränkning i partihandelsföreningars verksamhet har antagligen icke varit afsedd med förslaget. Att uttryckligen föreskrifva, att partihandelsförening skall få sälja till utomstående mot betalning inom 30 dagar torde emellertid ej heller vara lämpligt. Då å andra sidan någon verklig olägenhet ej är att befara, om partihandelsföreningar få samma rätt att sälja till utomstående som produktionsföreningar, torde det, såsom ofvan antydts, af praktiska skäl vara riktigast att utsträcka det för de senare i nu berörda hänseende medgifna undantag att gälla äfven för de förra.

I 8 § af lagförslaget ifrågasättes, att ekonomisk förenings stadgar skola ange gifva bland annat »7) huru stor del af föreningens årsvinst skall afsättas till reservfond och till hvilket belopp reservfonden skall uppgå för att afsättning ej skall behöfva äga rum».

Denna bestämmelse utgår från antagandet, att alla ekonomiska föreningars stadgar böra innehålla föreskrift om att årliga afsättningar till reservfonden skola upphöra, sedan denna uppnått en viss storlek. Detta antagande torde dock ej vara riktigt. För den kooperativa rörelsens utveckling är det af stor vikt, att de kooperativa föreningarna genom ständigt ökade reservfonder bereda sig möjlighet att steg för steg utvidga sin verksamhet, eventuellt äfven genom kombination af produktionsverksamhet med en konsumtionsförenings verksamhetsområde. I öfverensstämmelse härmed fordrar Kooperativa Förbundet af de organisationer, som vilja ansluta sig till detsamma, att de i sina stadgar icke innehålla föreskrift om begränsning af reservfonden. Det är uppenbart, att en sådan fordran är ägnad att befördra uppkomsten af starka och solida föreningar. Enär den kungl. propositionen i ifrågavarande hänseende skulle leda till ett framtvingande af en begränsning af de ekonomiska föreningarnas reservfonder och en sådan begränsning icke synes vara påkallad af något verkligt behof, torde det vara lämpligt att i ifrågavarande § inskjuta satsen »i händelse reservfonden skall vara till beloppet begränsad» framför orden »till hvilket belopp reservfonden» etc.

I 53 § lämnas bestämmelser om villkoren för åstadkommande af ändring i förenings stadgar. Lagförslaget skiljer härvid mellan tre slag af ändringsbeslut, nämligen

1:o) beslut, hvarigenom den ansvarighet för *ekonomisk förenings* förbindelser, som kan åligga föreningens medlemmar, skärpes;

2:o) beslut, afseende ändring af *ekonomisk förenings* stadgar i fråga om

- a) medlems rättighet att utträda ur föreningen,
  - b) inskränkning i afgående medlems rätt till utbekommande af insats och vinstutdelning, där sådan inskränkning skall afse jämväl dem, som vid frågans afgörande voro medlemmar i föreningen, samt
  - c) inskränkning i medlems rätt till årsvinst eller till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning; samt
- 3:o) beslut om annan ändring af stadgarna.

För giltigheten af sådana ändringsbeslut, som omförmälas under 1:o) här ofvan, erfordras enligt det kungliga lagförslaget, att *samtliga* föreningens medlemmar förenat sig därom. För giltigheten af de under 2:o) uppräknade särskilda slag af ändringsbeslut erfordras, *antingen* att *samtliga medlemmar* förenat sig därom *eller* att beslutet fattats å två på hvarandra följande föreningssammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hållits, biträdts af *samtliga röstande*. För giltigheten af de under 3:o) nämnda ändringsbesluten erfordras slutligen, *antingen* att *samtliga medlemmar* förenat sig därom *eller* att beslutet fattats å två på hvarandra följande föreningssammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af minst *två tredjedelar af de röstande*. I fråga om nu nämnda bestämmelser torde till en början kunna anmärkas, att det uppställda villkoret för giltigheten af ändringsbeslut, hvarigenom föreningssammanträdenas ansvarighet för föreningens förbindelser skärpes, skulle i tillämpningen vålla de ekonomiska föreningarna synnerligen stora svårigheter och ofta göra det för en sådan förening omöjligt att genom erforderlig stadgeändring konsolidera sin ställning. En sådan konsolidering sker ej sällan genom ett beslut att höja beloppet af den insats, hvarmed hvarje medlem skall deltaga i föreningen, därvid merendels tillika beslutas, att det belopp, hvarmed förhöjningen skall ske, får inbetalas i vissa terminer, antingen kontant eller medelst afdrag å den medlemmarna tillkommande vinstutdelning. Ett sådant beslut, hvilket ingalunda behöfver innebära något betungande för medlemmarna, men som *kan* vara ett oundgängligt villkor för föreningens bestånd och utveckling, skulle genom antagande af det kungliga förslaget i många fall alldeles omöjliggöras, ty en höjning af insatserna kan ju sägas innebära en skärpning af medlemmarnas ansvarighet. En ekonomisk förening kan bestå af flera tusen medlemmar; det är tydligen förenadt med stora praktiska svårigheter att erhålla alla dessas yttrande öfver en ifrågasatt stadgeändring, och äfven om dessa svårigheter kunna öfvervinnas, synes det ej rimligt, att en enda medlem skall kunna genom sitt veto förhindra ett för föreningen

nyttigt, kanske nödvändigt beslut. Häremot kan visserligen invändas, att en person, som inträdt i en ekonomisk förening, ej rättvisligen bör kunna mot sitt bestridande åläggas större ekonomisk risk än den han genom sitt inträde i föreningen åtagit sig. Men en sådan orättvisa behöfver ej inträda, om blott i dylika fall den, som ej vill biträda beslut om ansvarighetens skärpning, erhåller ovillkorlig rätt att genast utträda ur föreningen, d. v. s. om för dylika fall undantag medgifves från den bestämmelse, som jämlikt 13 § må kunna finnas i stadgarna därom att uppsägning ej får ske förrän efter viss tid, högst två år, från inträdet i föreningen. Om en sådan ovillkorlig rätt till omedelbart utträde medgifves exempelvis alla de föreningsmedlemmar, hvilka inom tre månader efter det föreningsbeslut om ansvarighetens skärpning fattats anmäla sig därtill, synes det ej böra möta betänkligheter att i giltighetsafseende likställa nu nämnda slag af ändringsbeslut med de under 3:o) här ofvan nämnda, d. v. s. de, som kräfva antingen enhälligt beslut af alla föreningsmedlemmar eller beslut å två sammanträden, däraf minst ett ordinarie, samt å det senaste sammanträdet minst $\frac{2}{3}$ majoritet.

De skäl, som nu anförts för öfverförande af den under 1:o) omnämnda gruppen af ändringsbeslut till grupp 3:o), tala äfven för öfverförande till sistnämnda grupp jämväl af den under 2:o) c) upptagna gruppen af ändringsbeslut. Endast beträffande de under 2:o) a) och b) upptagna grupperna af ändringsbeslut synes det vara nödvändigt att bibehålla de stränga villkoren för giltigheten, som ligger i krafvet på ej blott två sammanträdesbeslut, utan äfven enhälligt beslut af det senast hållna.

I 55 § uppställles såsom villkor för giltigheten af vissa andra beslut af förening än sådana, som afse ändring i stadgarna, att beslutet antingen biträdts af föreningens samtliga medlemmar eller ock fattats å två på hvarandra följande föreningsammansammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammantträde, som sist hålles, biträdts af minst $\frac{2}{3}$ af de röstande. Ifrågavarande beslut äro de, som afse

1:o) förenings trädande i likvidation i andra fall än i 60 § sägs,
2:o) föryttring af all förenings egendom eller den väsentligaste delen däraf eller sådant bemyndigande för styrelsen, som innefattar befogenhet till dylik föryttring, samt

3:o) upplåtelse under nyttjanderätt af all föreningsegendom eller den väsentligaste delen däraf eller sådant bemyndigande för styrelsen, som innefattar befogenhet till dylik upplåtelse.

Det torde ej vara något att invända mot att ifrågavarande villkor uppställles för giltigheten af de under 1:o) och 2:o) omnämnda grupperna

af beslut. Däremot skulle säkerligen de ekonomiska föreningarnas rörelsefrihet obehörigen kringskäras, om villkoret skulle gälla äfven de under 3:0) nämnda besluten. Det kan inträffa, att en produktionsförening önskar för viss tid utarrendera sin fabrik, därför att kapital för dess drifvande för tillfället saknas. Om 55 § i det kungliga förslaget upphöjes till lag, skulle föreningen ej kunna träffa aftal härom, med mindre frågan behandlas å två möten, däraf det ena ordinarie, samt förslaget på det senare sammanträdet antagits med $\frac{2}{3}$ majoritet. Om nu föreningen har ordinarie möte endast en gång om året, kan ett dylikt villkor vålla, att ett för föreningen förmånligt arrendeaftal icke kan träffas, hvarigenom stor förlust kan uppkomma. Det är därför för de ekonomiska föreningarnas utveckling önskvärdt, att från 55 §:s tillämplighetsområde undantagas alla beslut, som endast afse upplåtelse af förenings egendom under nyttjanderätt.

Mot 58 § (motsvarande 49 § i det till lagrådet remitterade förslaget) har lagrådet enhälligt uttalat sina betänkligheter. Dessa betänkligheter afsågo bestämmelsen, att rätten skulle kunna på yrkande af justitiekanslern eller Konungens befallningshafvande förklara ekonomisk förening skyldig att genast träda i likvidation, om dess verksamhet funnes »strida mot lag eller författning». I den kungliga propositionen har i stället föreskrifvits, att likvidation skulle kunna af rätten beslutas, då förenings verksamhet finnes vara »lagstridig». Sistnämnda uttryck torde emellertid i lika hög grad som lydelsen af 49 § i det äldre förslaget träffas af lagrådets anmärkning, att det är otydligt, huru mycket stadgandet innebär utöfver tvångsupplösning af förening hvars verksamhet pröfvats vara *brottslig*, samt att det är föga rimligt att — om med lagstridig verksamhet skall förstås åtminstone den som består i upprepadt öfverträdande af ett uttryckligt civilt lagbud — anordna ett inskridande mot förening från det allmännas sida, därför att föreningen gjort sig skyldig till åsidosättande af sådana privaträttsliga stadganden som exempelvis dem, hvilka reglera köparens skyldigheter mot säljare eller hyresgästs mot hyresvärd. Chefen för justitiedepartementet har mot lagrådets anmärkning åberopat, att det ej vore följdriktigt att jämlikt 88 § i förslaget förhindra registrering af förening, hvars ändamål går ut på lagstridig verksamhet, men icke medgifva tvångsupplösning, då verksamheten visar sig vara af lagstridig beskaffenhet. I anledning häraf må erinras, att en förening, hvars »ändamål» icke »går ut på lagstridig verksamhet», tilläfventyrs kan anses af den ena eller andra myndigheten hafva *i ett eller annat afseende* gjort sig skyldig till lagstridig verksamhet samt af sådan anledning obehörigen utsättas för

trakasserier, om förslaget i denna del upphöjes till lag. Med hänsyn till hvad sålunda anförts, torde det vara tryggast att stadgandet i 58 §, första stycket, begränsas till de fall att förenings verksamhet finnes vara brottslig eller uppenbar osedlig.

I 99 § har för vissa förseelser mot lagens bestämmelser föreslagits en strafflatitud af böter från och med 25 till och med 5,000 kronor. I den nu gällande lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895 är motsvarande latitud böter från och med 25 till och med 1,000 kronor. Då de brott, om hvilka här är fråga, delvis kunna vara af ganska ursäktlig beskaffenhet och då de i svårare fall torde hemfalla under den allmänna strafflagens bestämmelser, synes det föreslagna bötesmaximum vara onödigt högt. Ett bibehållande af det nuvarande maximibeloppet för ifrågavarande bötestraffet, 1,000 kronor, torde i stället kunna förordas, då det icke försports att detsamma i något fall skulle visa sig otillräckligt.

Under åberopande af det här ofvan anförda, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen i Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 83 med förslag till lag om föreningar måtte besluta följande ändringar, nämligen:

a) att i slutet af 3 § 1 mom. tillfogas följande ord:

»ej heller i fråga om förening, som har till uppgift att i parti tillhandahålla andra föreningar varor».

b) att 8 § skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Ekonomisk förenings stadgar skola angifva

- 1) — — (= det kungliga förslaget);
- 2) — — »
- 3) — — »
- 4) — — »
- 5) — — »
- 6) — — »

7) huru stor del af föreningens årsvinst skall afsättas till reservfond och *i händelse reservfonden skall vara till beloppet begränsad*, till hvilket belopp reservfonden skall uppgå, för att afsättning af årsvinst ej skall behöfva äga rum.

- 8) — — (= det kungliga förslaget);
 9) — — »
 10) — — »
 11) — — »
 12) — — »

c) att 53 § skall erhålla följande ändrade lydelse:

Beslut afseende ändring af *ekonomisk förenings* stadgar i fråga om medlems rättighet att utträda ur föreningen eller sådan ändring af stadgarna, att afgående medlems rätt, hvarom i 17 § under 2) är sagdt, inskränkes, vare, där ändringen skall afse jämväl dem, som vid frågans afgörande voro medlemmar i föreningen, ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom, eller beslutet fattats å två på hvarandra följande föreningssammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af samtliga röstande. Beslut om annan ändring — — (= den kungl. propositionen) — — två tredjedelar af de röstande.

Är för — — (= den kungl. propositionen) — — efterrättelse.

Har i stadgarna — — (= den kungl. propositionen) — — medgifvande ändras.

Har förening i den ordning ofvan stadgats beslutit sådan ändring af stadgarna, att den ansvarighet för föreningens förbindelser, som kan åligga föreningens medlemmar, därigenom skärpts, eller att medlems rätt till årsvinst eller till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränkts, vore enhvar medlem af föreningen, som icke åtnöjes med sådan ändring, berättigad att, efter uppsägning inom tre månader efter det ändringsfrågan slutligen afgjordes, omedelbart vinna utträde ur föreningen, utan hinder däraf att i stadgarna må finnas föreskrift att uppsägning ej får ske förrän efter viss tid från inträdet i föreningen samt att sådan tid ej gått till ända.

d) att 55 § skall erhålla följande ändrade lydelse:

»I fråga om giltighet af beslut om förenings trädande i likvidation i andra fall än i 60 § sägs eller om föryttring af all förenings egendom eller den väsentligaste delen däraf eller om sådant bemyndigande åt styrelsen, som innefattar befogenhet till dylik föryttring, vare lag, som i 53 § 2 och 3 mom. sägs»;

e) att 58 § skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Finnes förenings verksamhet vara brottslig eller uppenbart osedlig, äge rätten» etc. (= den kungl. propositionen) — — bestämmelserna i 3 § 1 mom.;

f) att 99 § skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Med böter från och med 25 till och med 1,000 kronor straffes etc. (= den kungl. propositionen) — — strängare straff».

*Herr
Byströms
motion.*

Herr *Byström* har i sin motion anfört följande:

»Kungl. Maj:ts till Riksdagen framlämnade förslag till lag om föreningar synes mig vara för omfattande och inveckladt, hvad det gäller så kallade ideella föreningar.

Föreningar för ekonomisk verksamhet och ideella föreningar böra få hvar sina lagar.

På grund häraf hemställes, att Riksdagen ville med afslag å Kungl. Maj:ts nådiga proposition, nr 83, med förslag till lag om föreningar besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t inkomma till Riksdagen med nytt förslag till lag för ideella föreningar.»

Utskottets yttrande.

Förslaget till lag om föreningar.

I skrifvelse den 10 maj 1899 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, hvarigenom den rättsliga ställning, som kunde pröfvas bära tillerkännas annan förening än sådan, som har ekonomisk verksamhet till sin uppgift, måtte lämpligen regleras. I denna skrifvelse erinrades, hurusom 1895 års lagstiftning angående registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet hos såväl domstolarna som allmänheten framkallat tvekan, huruvida den omständigheten, att rättskapacitet uttryckligen tillerkänts de registrerade föreningarna, finge anses innebära, att andra föreningar vore därifrån uteslutna. Osäkerheten ifråga om föreningars rättsliga natur sträckte sig äfven till deras inre förhållanden, i hvilket hänseende erinrades, hurusom spörsmålet, i hvilken form rättsgiltiga beslut i föreningars angelägenheter skulle fattas, mången gång föranledt svårigheter. Slutligen betonades önskvärdheten däraf, att, på samma gång reda och säkerhet åstadkommes inom föreningsväsendet, skäligen hänsyn toges till bevarande af den frihet, som utgjorde en förutsättning för utvecklingens ostörda gång på detta område, hvadan en så genomgripande lagstiftning som den, som införts i fråga om vissa slag af ekonomiska föreningar, knappast vore lämplig för föreningar i allmänhet.

Sedan Kungl. Maj:t den 29 november 1901 uppdragit åt särskilda kommitterade att utarbета förslag till bland annat lagbestämmelser i det af Riksdagen i nämnda skrifvelse begärda afseendet, afgåfvo kommitterade den 21 december 1903 betänkande med förslag bland annat till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet. Sedan detta förslag i vissa delar undergått omarbetning, inhämtades öfver detsamma högsta domstolens utlåtande, som afgafs den 28 november 1907.

I skrifvelse den 11 maj 1897 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser därom, att i firma för registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet ej måtte obehörigen intagas namnet å annans fasta egendom, samt i skrifvelse den 29 april 1902, att Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida och under hvilka villkor en minoritet inom registrerad förening för ekonomisk verksamhet skulle äga besluta, att en utom föreningen stående, för revisionsuppdrag särskildt kvalificerad person skulle deltaga i den lagstadgade granskningen af styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper, samt för Riksdagen framlägga förslag till de lagstiftningsåtgärder härutinnan, hvartill förhållandena kunde föränleda. I skrifvelse den 12 maj 1905 anhöll vidare Riksdagen, det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, i hvad mån och under hvilka villkor s. k. konsumtionsförening kunde medgifvas rätt att sälja äfven till andra än dem, som af föreningen vore medlemmar, samt för Riksdagen framlägga det förslag till lagbestämmelse därom, hvartill förhållandena ansåges föränleda.

De tre senast nämnda skrivelserna öfverlämnades till den den 27 januari 1905 tillsatta s. k. aktiebolagskommittén med uppdrag att upprätta förslag till sådana ändringar i lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, som kunde föränledas af i ämnet gjorda framställningar eller eljest kunde anses böra äga rum i sammanhang med aktiebolagslagens revision. Den 5 februari 1908 afgaf denna kommitté betänkande, innefattande bland annat förslag till lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.

På grundvalen af sistnämnda förslag samt förut öfverförmälda af högsta domstolen granskade förslag till lag om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet utarbetades sedermera inom justitiedepartementet det förslag till *lag om föreningar*, omfattande såväl *ekonomiska* som *ideella* föreningar, som, sedan detsamma granskats af lagrådet och i anledning därpå omarbetats, nu förelagts Riksdagen.

I öfverförmälda motioner af herrar *Blomberg* m. fl., *Åkerman* och *Byström* har yrkats, att propositionen i fråga icke måtte af Riksdagen bifallas. Herr *Åkerman* har föreslagit till antagande i stället det i ofvanintagna af honom väckta motion innefattade förslag till lag om registrerade ideella föreningar, hvaremot herr *Byström* yrkat, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om nytt förslag till lag för ideella föreningar.

Nyssnämnda motionärer finna det nu framlagda förslaget för om-

fattande och inveckladt. Särskildt vore bestämmelserna för de ideella föreningarna onödigt betungande. Det faktiska tvång att genom registrering underkasta sig sagda bestämmelser, som förslaget innebär, vore, framhålles det, skadligt för sistnämnda föreningar. Det vore äfven onödigt, då det måste anses fastslaget, att ideella föreningar, som antagit stadgar af en viss fullständighet, vore att betrakta såsom juridiska personer med full rättskapacitet.

1895 års lag om registrerade föreningar afser som bekant endast föreningar för ekonomisk verksamhet med uppgift att på visst sätt, som i lagens 1 § omförmäles, främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Utanför lagstiftningen falla sålunda *dels* föreningar, som verka för andra syften än medlemmarnas ekonomiska intressen, eller hvilkas ändamål går ut på att främja medlemmarnas ekonomiska intressen utan att dock idka ekonomisk verksamhet, *dels ock* föreningar med sådan ekonomisk verksamhet för medlemmarnas ekonomiska intressen, som ej afses i berörda lag. Med afseende å det förra slaget af föreningar lär man väl såväl före som efter 1895 års lagstiftning hafva ansett sig böra under viss förutsättning tillerkänna dem rättsförmåga och i sådant afseende fordrat, att deras organisation erhållit en viss fasthet, i allmänhet uttryckt i beskaffenheten af deras stadgar. Beträffande det senare slaget af sammanslutningar är frågan om deras rättsliga ställning mera oviss.

Att ett starkt behof föreligger att genom lagstiftning få den osäkerhet, som i omförmälda afseende råder, undanröjd, lär icke kunna jäfvas. Känslan af det menliga i denna osäkerhet låg också till grund för Riksdagens ofvanberörda skrifvelse den 10 maj 1899 med begäran om ny lagstiftning. Den af motionären herr Åkerman framhållna omständigheten, att sedan dess meningarna blifvit mer stadgade om vissa af de af 1895 års lagstiftning ej berörda föreningars rättskapacitet under angifven förutsättning, undanröjer ej detta behof, då, såsom erfarenheten äfven i senaste tid visat, osäkerheten alltjämt fortfar i fråga om förhandenvaron i särskilda fall af denna förutsättning.

Förslaget, som har afseende å alla slags föreningar, hvilka ej uttryckligen undantagits, löser nu denna fråga sålunda, att förening, hvilken ej blifvit registrerad, ej kan förvärfva fast egendom och ej heller inför domstol eller annan myndighet göra fordran eller annan rättighet gällande. Handla ledamöter af oregistrerad förenings styrelse eller medlemmar i föreningen eller andra å föreningens vägnar, svara de, som i åtgärden eller beslutet deltagit, för uppkommande för-

bindelser såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en. Förslaget utgår i nämnda afseende därifrån, att, om en förening iklädt sig juridiskt bindande förpliktelser mot tredje man, det ej kan lämnas åt föreningen att afgöra, huruvida dessa förpliktelser skola kunna mot densamma utkrävas. Detta anses därför böra kunna ske oberoende af registrering. Att åter göra rättigheter mot annan gällande, är den förmån, för hvars vinnande föreningen måste underkasta sig registrering, och därmed att drifva sin verksamhet enligt i lagstiftningen gifna betryggande regler. En ledamot af lagrådet yttrar härom bland annat följande:

»I registreringen ligger i själfva verket den enda praktiskt genomförbara utvägen för samhället att åt en lagstiftning om föreningar bereda någon effektivitet, och för så vidt man i likhet med mig anser det utgöra ett samhällsintresse, att sådana föreningar, som skola i större omfattning träda i rättsförhållande till utomstående, inrättas och verka i enlighet med vissa af lagstiftningen uppställda hufvudprinciper, är det alltså af vikt, att de driffjädrar, som skola framkalla registrering, icke försvagas. Detta skulle emellertid tydligen blifva fallet, därest full rättskapacitet tillerkändes äfven oregistrerade föreningar. Rättskapacitet är naturligtvis — äfven om den under vissa säregna omständigheter skulle betraktas såsom ett ondt — dock för det stora antalet associationer att anse såsom en förmån och utgör ofta, framför allt för ekonomisk förening, en nödvändig förutsättning för utöfvande af den verksamhet föreningen gjort till sin uppgift. Skulle allt samband mellan registrering och rättskapacitet upphöra, kvarstode såsom anledning att söka registrering endast stadgandet om personlig ansvarighet för dem, som handla å oregistrerad förenings vägnar; och detta stadgande torde, om ock i regel effektivt, dock icke under alla förhållanden vara ägnadt att framkalla registrering, där sådan borde komma till stånd, i det omständigheterna mången gång äfven i föreningar med större omfattning och affärsförbindelser kunna vara sådana, att den personliga ansvarigheten ej skulle medföra någon verklig risk för föreningsrepresentanterna.»

Med hänsyn till vikten af stadga och säkerhet i fastighetsväsendet har det ansetts vara af nöden, att fastighetsförvärf undantages från området för oregistrerade förenings rättskapacitet.

Af det anförda torde med tillräcklig tydlighet framgå, att en lagstiftning, som i likhet med den i herr Åkermans motion påyrkade, ej tillerkänner registreringen annan rättsverkan än den af ett på förhand gifvet erkännande, att föreningen är af beskaffenhet att äga en rättskapacitet, som äfven därförutan kunde tillkomma densamma,

skulle vara föga verksam för rådande af bot just å de ofvan framhållna missförhållanden, hvilkas undanröjande i främsta rummet skulle afses med den här ifrågavarande lagstiftningen.

Den ofvan berörda kommitté, som år 1903 afgaf förslag till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet framhåller, att vid det åt kommittén uppdragna lagstiftningsarbetet i fråga om föreningar för annan än ekonomisk verksamhet det spørsmålet legat nära, huruvida icke en reglering af föreningsväsendet lämpligast vunnnes därigenom, att stadgandena rörande såväl ekonomiska som icke ekonomiska föreningar sammanfördes i en gemensam lag. Att sådant i flera hänseenden skulle föranleda till ökad enkelhet, reda och öfverskådlighet syntes kommittén otvifvelaktigt, och därest föreningslagstiftningen i sin helhet på en gång blifvit föremål för utarbetande, hade måhända öfvervägande skäl funnits för ett sådant förfarande. I väsentlig mån annorlunda ställde sig dock enligt kommittén saken, då lagstiftningen om ekonomiska föreningar redan föreläge.

Kommitténs nämnda tanke har emellertid nu af Kungl. Maj:t upptagits.

I det till lagrådet remitterade förevarande lagförslaget hade stadgandena om de ekonomiska och de ideella föreningarna upptagits i särskilda afdelningar, hvarvid beträffande de senare hänvisning ofta skedde till stadgandena rörande de förra. Med afseende härå anförde lagrådet, att afdelningen om ideella föreningar tedde sig ganska svår att till sitt innehåll öfverskåda. För afhjälpan af denna brist hos förslaget ansåg lagrådet det böra tagas i öfvervägande, huruvida icke de båda afdelningarne om ekonomiska föreningar och om ideella föreningar kunde samarbetas på det sätt, att, där en regel i själfva verket vore gemensam för båda föreningstyperna, en enda för dem båda afsedd bestämmelse meddelades, men i alla fall, där olika regler skulle gälla, de särskilda bestämmelserna borde upptagas i omedelbart sammanhang. En uppställning af denna beskaffenhet syntes ej kunna möta större svårigheter och underlättades i hvarje fall om — såsom ett iakttagande af lagrådets erinringar skulle föranleda — olikheterna mellan reglerna för ekonomiska och för ideella föreningar blefve väsentligen färre än enligt förslaget.

Med anledning af hvad emot den metod, som härvid i förslaget kommit till uttryck, anförts, får utskottet erinra, att många föreningar, som rättsligen inbegripas under uttrycket ideella, med sina synnerligen skiftande uppgifter sinsemellan ofta förete större olikhet än som kan förefinnas mellan de senare å ena sidan och hvad som förstås med för-

eningar för ekonomisk verksamhet å den andra. En del bestämmelser äfven för nämnda båda olika kategorier af föreningar blifva i allt fall gemensamma. Gränsen mellan dem är äfven ofta svår att bestämma. För öfvergång från det ena till det andra slaget böra vidare gifvetvis, såsom också skett i förslaget, regler lämnas. Naturligtvis kan man vid den förevarande lagstiftningen såsom eljest gå mer eller mindre långt i detaljer. Lagstiftningens lämplighet beror i hvarje fall — och därom lär icke kunna tvistas — icke på att stadganden för en del fall icke lämnas, utan fast mer på förmågan hos de regler, som gifvas, att tillfredsställande anpassa sig efter det praktiska samhällsbehovet.

Beträffande det närmare innehållet i frågavarande förslag får utskottet hänvisa till den kungl. propositionen samt därvid fogade utdrag af i statsrådet, högsta domstolen och lagrådet förda protokoll.

Utskottet har funnit förslaget vara af beskaffenhet att kunna läggas till grund för lagstiftning. Den granskning af förslaget samt de i anledning af detsamma af herrar *Nilsson*, *Christiernson*, *Pettersson* från Södertälje och *Jönsson* väckta ofvanintagna motionerna, utskottet företagit, har gifvit anledning till följande erinringar.

1 §.

Herr *Christiernson* har beträffande tredje stycket i denna §:s första moment yrkat, att efter ordet »medlemmarnas» skulle tilläggas »eller föreningens».

Då emellertid under det senare i §:n förekommande uttrycket »vidka annan ekonomisk verksamhet» tydligen inbegripes hvad motionären här åsyftar, har utskottet ansett sagda tillägg obehöfligt.

Med afseende å det af samma motionär i fråga om berörda moments fjärde stycke påyrkade tillägget »eller lokaler åt föreningen» skulle det icke vara lämpligt, att, såsom däraf kunde blifva följd, till ekonomisk skulle hänföras en förening, så snart den hade till ändamål att förskaffa sig lokaler. Enligt förslagets 2 § står det för öfrigt hvarje ideell förening, som så önskar, öppet att, oafsedt dess ändamål, blifva inregistrerad såsom ekonomisk förening. Äfven sistnämnda tillägg har därför utskottet funnit sig böra afstyrka.

3 §.

I ofvanberörda skrifvelse af den 12 maj 1905, däri *Riksdagen* anhöll om öfvervägande, i hvad mån och under hvilka villkor konsum-

tionsförening kunde medgifvas rätt att sälja äfven till andra än dem, som vore medlemmar i föreningen, framhölls, att det vore af vikt, att man i eftergift i omförmälda hänseende icke ginge längre än hvad af ifrågavarande föreningars egentliga syfte och verksamhetsområde påkallades. Om det nämligen för att en konsumtionsförenings syfte skulle i möjligaste mån vinnas och dess verksamhet i medlemmarnas intresse befrämjas kunde vara erforderligt, att det uttryckligen medgäfves föreningen att afyttra förnödenheter äfven till utomstående, torde det icke vara nödigt eller lämpligt, att en sådan förening sattes i tillfälle att bedriva en egentlig handelsverksamhet allenast eller hufvudsakligen i syfte att bereda medlemmarna vinst af en dylik rörelse. För bedrivande af egentlig handelsrörelse vore föreningen såsom sammanslutningsform icke afsedd, och såväl det allmännas som tredje mans intresse kräfde, att såsom underlag för utöfvande af sådan verksamhet i associationens form förefunnes antingen den oinskränkta personliga ansvarighet, som stadgats för delägare i handelsbolag, eller den säkerhet, som utgjordes af ett aktiebolags i form af aktiekapital befintliga tillgång.

Aktiebolagskommittén framhöll, att det icke kunde ifrågasättas att medgifva de ifrågavarande föreningarna rätt till handelsrörelse i hvilken omfattning som helst, utan vore begränsning nödig. Ett godkännande af grundsatsen om obegränsad försäljningsrätt skulle säkert icke innebära ett förtydligande eller ens en modifikation af gällande lag utan äga en vida viktigare innebörd. Godkände man en dylik grundsats, kunde man ej undgå att taga grundprinciperna för föreningslagstiftningen under ompröfning. En sådan pröfning tillkomme icke kommittén, men så mycket kunde och borde dock sägas, att det syntes förenadt med stora betänkligheter att utan en ganska betydande omläggning af grunderna för hithörande lagstiftning medgifva föreningarna verksamhet i obegränsad omfattning. I saknad såväl af ett visst fixeradt och med tillräckliga rättsliga garantier omgärdadt kapital som ock af skyldighet för medlemmarna att personligen ansvara för föreningens förbindelser erbjöde föreningen knappast en betryggande kreditbas.

I enlighet med hvad kommittén anförde föreslog kommittén, att, om förening med syfte att åt medlemmarne anskaffa lifsmedel eller andra förnödenheter ville försälja förnödenheter till andra än medlemmar i föreningen, skulle bestämmelse härom intagas i stadgarna. Sådan försäljning finge dock enligt kommittén ej äga rum i större omfattning än att försäljningssumman för hvad under ett kalenderår afyttrats till andra än medlemmar uppginge till högst en fjärdedel af försäljningssumman för samtliga under året afyttrade förnödenheter. Vidare före-

slog kommittén, att styrelsen för konsumtionsförening, som ägde sälja till andra än föreningens medlemmar, skulle inom tre månader efter hvarje kalenderårs slut till registreringsmyndigheten ingifva en uppgift å dels hela omsättningssumman under året och dels försäljningssumman för de förnödenheter, som under året försålts till andra än medlemmar. Vid uppgiften skulle fogas utdrag af räkenskaperna till bestyrkande af uppgiftens riktighet. Registreringsmyndigheten hade således att kontrollera, huruvida förening öfverskridit sin befogenhet uti ifrågavarande hänseende. Hade så ägt rum, var enligt förslaget styrelseledamot, med hvars vetskap det skett, eller som underlåtit att hålla nödig uppsikt öfver föreningens rörelse, förfallen till straff, böter från och med 5 till och med 500 kronor.

Mot detta kommitténs förslag framhöll föredragande *departementschefen*, att den af kommittén anordnade kontrollen öfver att den medgifna försäljningsrätten ej öfverskredes torde vara fullständigt illusorisk, och att det öfverhufvud torde vara alldeles omöjligt att i sådant afseende praktiskt genomföra en effektiv kontroll.

I stället förordade departementschefen den bestämmelse, som nu innehålles i förslaget. Att anordna en kontroll öfver efterlefnaden af detta stadgande syntes departementschefen obehöfligt. Tillräckligt syntes honom vara, att den, som förestode föreningens rörelse, blefve skyldig att ansvara för all den skada, som uppkomme af den skedda försäljningen, och sålunda blefve personligen ansvarig för inbetalning af sådan föreningens fordran, som uppkomme genom kreditförsäljning till utomstående. Från konsumtionsföreningarnas egen synpunkt sedt fann departementschefen så mycket mindre möta några betänkligheter mot den af honom förordade inskränkningen i deras försäljningsrätt, som det numera bland dem torde vara allmän regel, att försäljning finge äga rum allenast mot kontant betalning.

Lika med föredragande departementschefen finner äfven *utskottet*, att den af kommittén föreslagna metoden för begränsning af de ifrågavarande föreningarnas rätt att sälja till utomstående icke kan godtagas. Men äfven den nu föreslagna utvägen lider enligt utskottets mening af brister. Om det, på sätt departementschefen framhåller, bland konsumtionsföreningarna är allmän regel, att försäljning öfverhufvud medgifves allenast mot kontant betalning, skulle ju, förutsatt att nämnda regel uppehölles, den rätt nämnda föreningar genom det nu föreliggande förslaget erhöles faktiskt blifva liktydig med en alldeles obegränsad rätt att försälja till hvem som helst. Hårtill kommer svårigheten att för-

hindra öfverskridande af ett sådant medgifvande, som det förslaget lämnar. Den nämnda garanti, som härutinnan — enligt förslaget § 3 mom. — gifves, nämligen att den, som förestått rörelsen, skall vara ansvarig för skada, som uppkommer af den sålunda skedda försäljningen, synes uppenbart otillräcklig.

Men äfven fränsedt svårigheten att finna en praktiskt antaglig metod för en nödvändig begränsning i den ifrågasatta försäljningsrätten, om den medgifves, finner sig utskottet från principiell synpunkt icke kunna förorda en dylik rätt.

De principer, enligt hvilka föreningarna i 1895 års lag erhållit sin rättsliga daning, äro betingade af den begränsning i verksamhetens omfattning, som man ansett tillhöra föreningsbegreppet — en begränsning, som har den betydelsen, att verksamheten icke får sträckas längre än som påkallas af syftet att främja medlemmarnas hushållning. Af nämnda syfte kan den nu ifrågasatta vidtgående rätten för konsumtionsföreningarna enligt utskottets mening icke följa. Fastmer skulle en dylik rätt konsekvent kunna föra föreningarna in på en verksamhet, där den rena vinsten blefve hufvudändamålet, och hvilken alltså vore af helt annan art än som öfverensstämmer med föreningens ändamål och föreningsbegreppet. När man betänker, att föreningen i motsats mot bolaget just karakteriseras såsom en sammanslutning med växlande kapital och medlemsantal, synes den fara för den allmänna krediten, som skulle kunna följa af en dylik verksamhet, i ögonen fallande. För sådan verksamhet, bedrifven af en association med ett flertal medlemmar, är aktiebolagsformen afsedd. Äfven där kunna ju insatserna — aktiekapitalet — ökas eller minskas. Men hvarje åtgärd i sådant syfte är kringgärdad af särskilda garantier, som icke finnas i fråga om föreningar, hvilka principiellt medgifva medlemmars intagande och afgang snart sagdt utan begränsning.

En rätt till sådan partiförsäljning af varor, som den i herrar *Christiernsons* och *Petterssons* motioner påyrkade, synes utskottet jämväl ingifva allvarsamma farhågor.

Af anförda skäl har utskottet ansett rätt att försälja till andra än medlemmar icke böra medgifvas ifrågavarande föreningar och i sådant syfte vidtagit en ändring i denna §.

Vid öfverträdelse af det härvid af utskottet föreslagna förbud bör följa straff för olaga handel.

Med anledning af det i herr *Christiernsons* motion gjorda yrkande om uttalande i lagen, »att inregistrerad förening äger rätt att på de

närmare villkor, som stadgas i 3 §, idka handel med icke medlemmar», får utskottet framhålla, att med det innehåll af undantagsstadgande, som gifvits åt första momentet af denna §, tvekan icke synes möjlig om hvad som — beträffande föreningar, som ej idka handel eller verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker — skall utgöra regel i fråga om förhållandet mellan föreningen och andra än medlemmar i densamma.

8 §.

Herrar *Christiernson* och *Pettersson* hafva i sina motioner hemställt om sådant förtydligande af hvad under 7) i denna § föreskrifves därom, att föreningens stadgar skola angifva, till hvilket belopp reservfonden skall uppgå för att afsättning af årsvinst ej skall behöfva äga rum, att sagda bestämmelse skall tillämpas endast, om reservfonden skall vara till beloppet begränsad.

Utskottet har på de i herr Petterssons motion anförda skäl funnit sig böra tillmötesgå detta yrkande och för sådant ändamål föreslagit en ändring i §:n i förenämnda del.

11 §.

I herrar *Nilssons* och *Jönssons* motioner föreslås, att den i förslaget 80 och 81 §§ meddelade föreskrift, att vid fråga om ekonomiska föreningar med personligen ansvariga medlemmar anmälan för registrering skall göras om medlems inträde i föreningen eller afgang därur (80 §) äfvensom årlig förteckning å medlemmarna ingifvas till registreringsmyndigheten (81 §), måtte utgå och i stället ersättas med föreskrift, att i den förteckning öfver medlemmarna i hvarje förening, som enligt förevarande § skall föras, skall upptagas jämväl det antal insatser, hvarmed hvarje medlem deltagar i föreningen.

Det synes utskottet, att den i denna § afsedda förteckning icke kan i de af motionären påyrkade afseenden tillerkännas samma verkan gent emot tredje man som det af offentlig myndighet förda föreningsregistret och kungörandet af hvad däri införes. Utskottet kan alltså icke finna tillräckliga skäl för afvikelse från det kungl. förslaget ståndpunkt i detta afseende, hvilken öfverensstämmer med gällande lag.

Ej heller synes det utskottet behöfligt att i lagen upptaga den af bemälda motionärer påyrkade föreskrift, att i förteckningen medlemmarna skola betecknas med nummer i löpande följd.

Herr *Christiernson* har yrkat, att andra momentet af denna § måtte utgå. Ej heller härutinnan har utskottet funnit anledning till afvikelse från gällande lag. Utskottet får alltså afstyrka äfven sistnämnda yrkande.

13 §.

Denna § motsvaras af 8 § i gällande föreningslag.

I herrar *Nilssons* och *Jönssons* motioner föreslås höjning till fem år af den här stadgade tid af två år, under hvilken en ekonomisk förenings stadgar kunna förplikta medlem att kvarstå i föreningen. En föreskrift i förevarande hänseende torde beträffande föreningar, som här åsyftas, närmast vara af betydelse för att gifva föreningen möjlighet att vid behof lita till det ekonomiska underlag, medlems delaktighet i föreningen erbjuder, och sålunda förhindra skadligt utträde ur föreningen af dess medlemmar. För sådant ändamål torde dock den nämnda tid, det kungl. förslaget innehåller, som öfverensstämmer med gällande lag, i regel vara tillräcklig. Att medlemmarna skulle kunna så länge, som motionärerna påyrka, bindas vid föreningen, skulle understundom kunna innebära en mot dem obehörig stränghet.

Hvad härefter angår motionärernas yrkande om sådant tillägg till §:n, att medlem skulle förklaras alltid berättigad att öka eller minska antalet af sina insatser i föreningen, därvid bestämmelserna om inträde i och utträde ur föreningen i tillämpliga delar skulle gälla, skulle en dylik föreskrift tydligen stå i strid med förslagens 8 § 4), där det göres beroende af föreskrift i föreningens stadgar, huru insatserna skola göras, samt huruvida medlem må deltaga i föreningen med högre belopp än enkel insats. Kan i en förening medlem deltaga med högre belopp än enkel insats, och skall minskning af insatserna ske, ligger väl i sakens natur, att därom detsamma gäller, som om helt utträde ur föreningen.

Af anförda skäl har utskottet icke kunnat tillstyrka bemälda motionärers förslag beträffande denna §.

20 §.

Herr *Christiernson* har med afseende å denna § yrkat, att möjligheten till vinstutdelning, som enligt §:n ej får ske i vidare mån än att tillgångarna öfverskjuta skulderna med minst det belopp, som motsvarar insatserna, jämte reservfond, måtte i lagen ytterligare begränsas, så att, om äfven andra fonder finnas, de skulle i nämnda afseende vara likställda med reservfonden.

Utskottet har ej funnit skäl att i detta hänseende föreslå afvikelse från det kungl. förslaget, som i denna del öfverensstämmer med gällande lag. Vid behof af en sådan bestämmelse, som den ifrågasatta, är föreningen oförhindrad att därom i stadgarna meddela föreskrift.

21 §.

Denna § afser, likasom motsvarande § i förslaget till lag om aktiebolag, att tillgodose minoritetens rätt.

Utskottet finner här såsom i fråga om aktiebolag stadgandet ur denna synpunkt lämpligt och kan sålunda icke tillstyrka det i herr *Christiernsons* motion gjorda yrkande, att denna § måtte så förändras, att förening tillägges befogenhet att oinskränkt förfoga öfver föreningens vinstmedel eller öfriga tillgångar, i den mån föreningens stadgar eller denna lag ej lägga hinder i vägen därför.

Emellertid har utskottet med anledning af utskottets förslag beträffande 44 §:ns första moment föreslagit en formell ändring i denna §.

23 §.

Aktiebolagskommittén framhåller, att den i öfverensstämmelse med den i gällande lag tillämpade grundsatsen att lämna förening så stor frihet som möjligt beträffande dess organisation ansett sig böra medgifva förening rätt att i stadgarna bestämma, att val af en eller flere af styrelsens ledamöter må ske annorledes än å föreningssammanträde; och betonar kommittén, att de använda ordalagen gifva vid handen, att denna rätt ej afser alla styrelsens ledamöter.

Utskottet har med hänsyn till hvad kommittén anfört och till det praktiska behof, som understundom i sådant afseende här såsom vid fråga om vissa andra föreningsangelägenheter kan föreligga, ansett hinder ej böra läggas för att hela styrelsen skall kunna utses på annat sätt än å föreningssammanträde. I sådant syfte har utskottet vidtagit en ändring i denna §, som står i öfverensstämmelse med den inom vissa gränser medgifna rätt att träffa afgöranden utom föreningssammanträde, som utskottet i viss omfattning nedan förordat.

Hvad angår det i herr *Christiernsons* motion framställda yrkande om sådan förändring af tredje momentet i denna §, att, där bolag eller annan samfällighet är ledamot af förening, annan delägare i samfälligheten än ledamot i dess styrelse alltid skall kunna vara ledamot af

föreningens styrelse, har utskottet ej funnit tillräckliga skäl för tillstyrkande af en sådan förändring.

24 §.

Herr *Christiernson* har i sin motion yrkat sådan ändring i andra momentet af denna §, att styrelseledamot i ekonomisk förening måtte kunna utses för fyra år.

Utskottet har ej funnit skäl frångå Kungl. Maj:ts förslag i denna del, hvilket öfverensstämmer med gällande lag.

25 §.

Ändringen i denna § är närmast en konsekvens af den af utskottet föreslagna ändring i 23 §.

29 §.

Lika med hvad utskottet beträffande motsvarande § i förslaget till lag om aktiebolag hemställt och af skäl, som utskottet i sitt utlåtande öfver sagda förslag anfört, anser utskottet den del af denna § böra utgå, som afser reglerande af föreningens förhållande till tredje man.

34 §.

Lika med hvad utskottet beträffande förslaget till lag om aktiebolag i motsvarande fall föreslagit och af skäl, som utskottet i sitt utlåtande öfver nämnda förslag anfört, anser utskottet, att föreskrifterna i andra momentet af denna § samt den i samband härmed stående 55 §, böra, försåvidt de afse föryttring eller upplåtelse under nyttjanderätt af all föreningens egendom eller den väsentligaste delen däraf, utgå ur förslaget.

Förbudet för förenings styrelse att utan föreningssammanträdes bemyndigande föryttra föreningens fasta egendom, med mindre sådan föryttring ingår i föremålet för föreningens verksamhet, anser däremot utskottet böra uppehållas.

37 §.

Såväl i aktiebolagskommitténs förslag till lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet som i det till lagrådet remitterade

förslaget till lag om föreningar hade, på sätt i gällande föreningslag stadgas, föreskrift lämnats, att förvaltningsredogörelse skall af styrelsen afgifvas å föreningssammanträde.

På hemställan af lagrådet har denna föreskrift ersatts med det i denna § meddelade stadgande.

Då emellertid hvad många ideella föreningar angår den föreslagna tidsbestämningen, att styrelseberättelsen skall aflämnas en månad före det åsyftade föreningssammanträdet, synes obehöfzig, har utskottet ansett stadgandet i denna § böra gifvas tillämpning endast å ekonomiska föreningar. Att äfven i ideell förening styrelseberättelse skall afgifvas, följer af föreskriften i 42 § tredje momentet.

40 §.

Att utskottet ansett en uppdelning af denna § i två §§ böra ske, följer af att enligt utskottets förslag 41 § skall utgå.

Hvad utskottet under 23 § i fråga om sättet för utseende af styrelse föreslagit, har utskottet ansett böra lämpas äfven å revisorerna.

Det i herr *Christiernsons* motion beträffande §:ns tredje moment föreslagna tillägget, att föreningen utan hinder af hvad där stadgas skall kunna besluta om helt aflönande af en eller flere revisorer, har utskottet funnit obehöfzig och ansett sig böra afstyrka.

41 §.

Denna §, som äger sin motsvarighet i förslaget till lag om aktieföretag, afser såsom den sistnämnda att skydda minoritetens rätt.

Utskottet har i fråga om föreningar, särskildt de ideella, funnit detta skydd obehöfzig och därför ansett, att §:n bör utgå ur förslaget.

Vid sådant förhållande föranleder det i herr *Christiernsons* förvarande motion föreslagna tillägget till §:n ej något utskottets yttrande.

42 §.

Herr *Christiernson* har föreslagit en ändring af tredje momentet i denna §, åsyftande att före föreningssammanträde, hvarå revisorernas berättelse skall framläggas, bereda föreningens styrelse tillfälle att taga del af densamma.

Då momentets nuvarande lydelse ej lägger hinder i vägen för ett sådant förfaringssätt, har utskottet ansett den föreslagna ändringen obehöflig.

44 §.

Understundom lär det förekomma, att frågor, som eljest skolat behandlas å föreningssammanträde, kunna enligt föreningens stadgar i stället göras till föremål för allmän omröstning bland medlemmarna. Att styrelse och revisorer skola kunna utom föreningssammanträde utses, har ofvan förutsatts.

I syfte att fortfarande möjliggöra ett sådant förfarande har utskottet föreslagit en ändring i första momentet af denna §.

Då det enligt utskottets uppfattning ofta måste anses såsom ett missförhållande, att föreningsmedlemmar, som ej nått myndig ålder, skola kunna emot de till en mognare ålder komna medlemmarna med sina röster afgörande inverka på föreningens angelägenheter, har utskottet föreslagit ett tillägg till denna §, ämnadt att göra det möjligt att med hänsyn till rådande olika förhållanden i olika föreningar eller slag af föreningar träffa härutinnan lämpliga afgöranden.

I fråga om förmyndares rätt och plikt att i en förening iakttaga den omyndiges rätt gälla allmänna civilrättsliga regler. I fall, då enligt denna lag giltigheten af beslut är beroende af samtycke af samtliga medlemmar, ankommer det alltså på, huruvida förmyndaren biträder beslutet. Skulle i en ideel förening det strida mot föreningens stadgar eller mot dess ändamål att förmyndaren företräder den omyndige, kan beslut, som nyss nämnts, i allt fall fattas, så snart i den ordning utskottet föreslagit tillstånd lämnats för omyndige att delta i handhafvandet af föreningens angelägenheter. Dyligt tillstånd lär vid behof, som nu afsetts, icke förvägras, om det ej af särskild anledning anses icke böra lämnas den förening, hvarom kan vara fråga.

Det i herr *Christiernsons* motion framställda yrkande, att tredje momentet af denna § måtte utgå, har utskottet icke kunnat tillstyrka. Däremot har utskottet föreslagit en ändring i momentet, motsvarande hvad som i fråga om förslaget till lag om aktiebolag af utskottet förordats.

45 och 46 §§.

Ändringarna i dessa §§ äro föranledda af utskottets förslag beträffande 44 §.

50 §.

I sitt utlåtande öfver förslaget till lag om aktiebolag har utskottet föreslagit inskränkning till sex månader af den i det kungl. förslaget till sagda lag upptagna tid af ett år, inom hvilken talan å bolagsstyrelsens förvaltning skulle anställas. Härvid tog utskottet i betraktande bland annat, att enligt nämnda förslag rätten att föra talan skulle tillkomma äfven en minoritet.

Sagda skäl för en motsvarande inskränkning i nu ifrågavarande förslag föreligger icke. Då härtill kommer, att enligt förslagens 49 § frågan om ansvarsfrihet för föreningsstyrelse må utan inskränkning uppskjutas till nytt sammanträde, har utskottet ansett afvikelse i nu omfördäldt afseende ej böra ske från det kungl. förslaget.

53 §.

I herrar *Christiernsons* och *Petterssons* motioner har yrkats, att första momentet af denna § måtte utgå, och för giltigheten af beslut, som där afses, alltså endast fordras hvad i §:ns tredje moment stadgas om ändring i allmänhet af en förenings stadgar. Enligt herr *Petterssons* förslag skulle dock, sedan beslutet fattats, rätt till omedelbart utträde ur föreningen stå öppen för medlem, som ej därmed åtnöjdes.

Herrar *Nilsson* och *Jönsson* hafva i sina motioner yrkat, att för giltigheten af beslut af beskaffenhet, som nyss nämnts, måtte, därest två bolagsstämmor hållas, å senare stämman fordras en pluralitet af minst $\frac{3}{4}$ af de röstande.

Då af det kungl. förslaget, särskildt 7, 8 och 56 §§, framgår, att sagda första moment endast har afseende å införande af personlig ansvarighet för föreningens förbindelser eller å skärpning af dylik ansvarighet, som medlemmarna redan iklädt sig, och ej å det fall, att medlemmarnas insatser eller andra afgifter ökas, har utskottet ej kunnat biträda motionärernas förslag i denna del.

Utskottet har dock ansett sig böra i förtydligande syfte föreslå en ändring af momentet.

Herr *Christiernson* har vidare yrkat, att §:ns andra moment måtte utgå. Yrkande med enahanda syfte har framställts i herrar *Nilssons* och *Jönssons* motioner. I herr *Petterssons* motion har yrkats, att sista punkten af samma moment måtte utgå. Sedan beslut, som där afses,

fattats enligt reglerna i tredje momentet, skulle enligt sistnämnda motionär rätt till omedelbart utträde tillkomma föreningsmedlem.

Med hänsyn till vikten af här afsedda beslut för de enskilda medlemmarna har utskottet icke kunnat tillstyrka sagda yrkanden.

55 §.

Den af utskottet föreslagna ändring i denna § har motiverats under 34 §.

Med anledning af utskottets nämnda förslag föranleder det i herr *Petterssons* motion med afseende å denna § framställda yrkande icke något utskottets yttrande.

Det i herr *Christiernsons* motion gjorda yrkande, att denna § måtte helt utgå, har utskottet icke kunnat tillstyrka.

56 §.

Af hvad utskottet under 53 § anfört följer, att det i herrar *Nilssons* och *Jönssons* motioner beträffande denna § framställda yrkande icke föranleda någon utskottets åtgärd.

57 §.

De af utskottet beträffande rubriken före denna § samt beträffande första momentet af densamma föreslagna ändringar följa af utskottets förslag i fråga om 23, 40 och 44 §§.

I enlighet med hvad utskottet beträffande förslaget till lag om aktiebolag för motsvarande fall föreslagit har utskottet, med tillstyrkande af det i herr *Christiernsons* motion därom framställda yrkande, ansett, att andra momentet af denna § bör utgå.

58 §.

Herr *Christiernson* har i sin motion yrkat, att denna § måtte helt utgå, hvaremot herr *Pettersson* yrkat, att ordet »lagstridig» måtte utbytas mot »brottslig».

Utskottet har på de af föredragande departementschefen till det vid propositionen fogade utdrag af statsrådsprotokollet den 4 mars 1910 anförda skäl ansett sig böra vidblifva det kungl. förslaget i denna del.

61 §.

De af utskottet beträffande 23 och 40 §§ föreslagna ändringar skulle kunna anses böra föranleda motsvarande ändring i denna §. Utskottet har dock ansett, att på det stadium, hvarom här är fråga, föreningssammanträde bör hållas.

77 §.

I enlighet med hvad utskottet beträffande motsvarande stadgande i förslaget till lag om aktiebolag föreslagit anser utskottet, att sista punkten i sista momentet af denna § bör utgå.

79 §.

I herr *Christiernsons* motion har yrkats, att andra momentet af denna § måtte utgå.

Utskottet har ej funnit skäl förorda afvikelse i denna del från det kungl. förslaget, som öfverensstämmer med gällande lag.

80 och 81 §§.

Af hvad utskottet ofvan under 11 § anført følger, att utskottet icke kan förorda det i herrar *Nilssons* och *Jönssons* motioner framställda förslag, att — under förutsättning af bifall till det af dem beträffande 11 § gjorda yrkande — 80 § måtte utgå.

Då, hvad angår 81 §, hvars uteslutande af samma motionärer äfven påyrkats, densamma öfverensstämmer med gällande lag samt icke visat sig medföra någon olägenhet, har utskottet ej heller ansett sig kunna biträda sistnämnda yrkande.

94 och 95 §§.

Utskottet har ansett sig böra förorda liknande tillägg till 94 § och däraf föranledda ändring i 95 § som beträffande motsvarande stadgande i förslaget till lag om aktiebolag af utskottet förordats.

99 §.

Med afseende å här upptagna bötesmaximum af 5,000 kronor har utskottet i enlighet med de i herrar *Christiernsons* och *Petterssons* motioner därom framställda yrkanden ansett sig böra förorda en nedsättning till 1,000 kronor, som i gällande föreningslag utgör straffmaximum.

Däremot har utskottet icke kunnat biträda herr *Christiernsons* yrkande, att tredje punkten af denna § måtte utgå.

Utskottet har icke ansett tillräckliga skäl föreligga för uppehållande genom straffskydd af en så sträng tystnadsplikt för revisor i fråga om hvad vid granskningen af styrelsens förvaltning eller föreningens räkenskaper kommer till hans kännedom, som den här stadgade. Utskottet har därför vidtagit en ändring i 5) af denna §. Utskottet har därtill ansett sig äga så mycket mer anledning, som utskottet föreslagit, att stadgandet om extra revisor skall ur förslaget utgå.

100 §.

I herr *Christiernsons* motion har yrkats sådan ändring i denna §, att straff ej måtte inträda på grund af underlåtenhet af de i 44 § fjärde momentet meddelade föreskrifter om förande af protokoll å förenings sammanträde och om skyldighet att senast två veckor efter sammanträdet hålla protokollet tillgängligt för föreningsmedlemmarna.

Utskottet har ansett befintligheten af oförmälda ordningsföreskrifter nödvändig. För iakttagandet af dem synas äfven här meddelade straffbestämmelser böra bibehållas.

Med anledning af att utskottet föreslagit insättande af ett nytt moment i 44 §, har den i denna § gjorda hänvisningen till 44 § 4 momentet utbytt mot hänvisning till samma §:s 5 momentet.

Nämnde motionär har vidare yrkat följande tillägg till denna §: »I de fall, där föreningen genom sin verksamhet ådrager sig ansvarspåföljd, som icke är att hänföra till bestämmelserna i denna lag, drabbe ansvaret styrelsens ordförande, såvida han icke gitter visa, att styrelsen i sin helhet är delaktig i ansvaret.»

Utskottet finner det så mycket mindre lämpligt att i förevarande lag lämna en föreskrift af nämnda allmänna innebörd, som densamma enligt motionärens förslag skulle hafva afseende å de fall, där enligt annan lag eller författning än den förevarande ansvarspåföljd skulle inträda.

103 §.

Ofvan under 3 § har utskottet framhållit, att utskottet anser tredje momentet af denna § ineffektivt för det därmed afsedda ändamål.

Med den ståndpunkt utskottet beträffande sagda § intagit bör förevarande moment utgå ur förslaget.

112 §.

Till sista momentet i denna § har utskottet föreslagit liknande tillägg, som i motsvarande fall beträffande förslaget till lag om aktiebolag af utskottet förordats.

*Förslaget till lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och
23 kap. 4 § strafflagen.*

Till 1908 års Riksdag gjordes af justitieombudsmannen framställningar om ändringar af 22 kap. 14 § strafflagen och 23 kap. 4 § samma lag i syfte att i nämnda paragrafer måtte införas uttrycklig bestämmelse därom, att ledamot i styrelse för solidariskt bankbolag så ock annan, som blefve satt att leda dess angelägenheter, vore med afseende å förfarande, som i nämnda lagrum afsåges, likställd med dylik representant för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet

På hemställan af lagutskottet blefvo dessa ändringar af Riksdagen bifallna. I sitt utlåtande erinrade emellertid utskottet bland annat, att det måste noga fasthållas, att genom dessa tillägg någon inskränkning icke finge anses vara gjord i den allmänna principen om tillämpligheten af ifrågavarande lagrum jämväl å dylika representanter för juridiska personer, som icke funnes uti vederbörande paragraf uttryckligen angifna. Genom att lagen särskildt nämnde vissa juridiska personer skulle emellertid den missuppfattningen kunna vinna stöd, att ifrågavarande lagrum icke vore lämpliga å andra slag af juridiska personer. En allmän regel, som omfattade alla, å hvilka dessa lagrum hade afseende, och sålunda undanröjde nämnda anledning till missförstånd, vore därför otvifvelaktigt att föredraga, i synnerhet som man annars torde blifva nödsakad att ånyo göra tillägg till ifrågavarande paragrafer, så snart andra juridiska

personer än de däri upptagna blefve underkastade reglering i den civila lagstiftningen.

Hvad 1908 års lagutskott sålunda anfört, har utskottet äfven ansett sig böra i detta sammanhang framhålla.

Lagrådet har i sitt yttrande öfver förevarande förslag uttalat sig i liknande riktning samt ansett, att de i ifrågavarande lagrum meddelade föreskrifter beträffande här uppgifna juridiska personer strängt taget vore öfverflödiga.

I öfrigt har utskottet, icke funnit anledning till erinran mot ifrågavarande förslag.

Öfriga i propositionen innefattade lagförslag.

Förslagen till lagar om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken samt 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom äro föranledda af förslaget till lag om föreningar. I det förra förslaget har, oberoende af den nya föreningslagstiftningen, vidtagits en formell jämkning.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming är åter föranledt af såväl förslagen till lag om aktiebolag och till ändring i lagen om handelsbolag och enkla bolag som af förslaget till lag om föreningar.

Utskottet har ej funnit anledning till någon anmärkning mot dessa förslag.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

1) att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition och de i ärendet af herrar Nilsson, Christiernson, Pettersson från Södertälje och Jönsson väckta motioner, måtte antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

A) **L a g**

om föreningar.

I kap. **Om registrerade föreningar.**

Inledande bestämmelser.

1 §.

Förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att
anskaffa lifsmedel eller andra förnödenheter åt medlemmarna eller
afsätta alster af medlemmarnas verksamhet eller
bereda bostäder åt medlemmarna eller
anskaffa lån åt medlemmarna eller
idka annan ekonomisk verksamhet
må kunna i enlighet med hvad i denna lag sägs varda registrerad såsom *ekonomisk förening*.

Hvad nu är stadgadt skall ock gälla om förening, som genom idkande af handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, vill vinna annat ändamål än främjande af medlemmarnas ekonomiska intressen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2 §.

Förening, som fullföljer ett religiöst, välgörande, politiskt, socialt, vetenskapligt, konstnärligt eller sällskapligt syfte eller afser vårdande af yrkesangelägenheter eller eljest har annat ändamål än att genom ekonomisk verksamhet främja medlemmarnas ekonomiska intressen, må med det undantag, som framgår af 1 § 2 mom., kunna i enlighet med hvad i denna lag sägs varda registrerad såsom *ideell förening*. Förening, som i föregående punkt afses, stånde ock öppet att i stället varda i enlighet med hvad i denna lag sägs registrerad såsom *ekonomisk förening*.

3 §.

Ekonomisk förening, som idkar handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, må *allenast mot kontant betalning* försälja till andra än medlemmar i föreningen. Hvad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning i fråga om förening, som hufvudsakligen afsätter alster af medlemmarnas eller föreningens verksamhet.

Ideell förening må icke idka handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, eller för främjande af medlemmarnas ekonomiska intressen eljest idka ekonomisk verksamhet.

3 §.

Ekonomisk förening, som idkar handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, må *icke* försälja till andra än medlemmar i föreningen. Hvad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning i fråga om förening, som hufvudsakligen afsätter alster af medlemmarnas eller föreningens verksamhet.

Ideell förening må icke idka handel eller annan verksamhet, hvarmed följer skyldighet att föra handelsböcker, eller för främjande af medlemmarnas ekonomiska intressen eljest idka ekonomisk verksamhet.

4 §.

Registrerad förening äger förvärfva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstol och annan myndighet söka, kära och svara.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Om förenings bildande.

5 §.

Förening skall för att kunna vinna registrering bestå af minst fem medlemmar samt i enlighet med denna lag hafva antagit stadgar och utsett styrelse.

Ej må den omständigheten, att förenings medlemmar, uteslutande eller till en del, utgöras af bolag, föreningar, kommuner eller andra samfälligheter, vara hinder mot föreningens registrering.

6 §.

Ansökning om förenings registrering skall göras af dess styrelse. I sådan ansökning skola uppgifvas

dels styrelseledamöternas samt, där suppleanter i styrelsen utsetts, deras fullständiga namn äfvensom nationalitet och hemvist,

dels ock, där befogenhet att teckna föreningens firma ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer.

Skall annan än styrelseledamot eller suppleant äga nämnda befogenhet, varde uppgift lämnad jämväl å hans fullständiga namn och hemvist.

Vid ansökningen skola fogas

1) två af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkta exemplar af föreningens stadgar äfvensom, där ej hvad i 78 § är stadgadt äger tillämpning, en med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter försedd försäkran, att medlemmarnas antal uppgår till minst fem;

2) på enahanda sätt, som under 1) sägs, till riktigheten styrkt afskrift af protokoll vid sammanträde med föreningens medlemmar, utvisande, att stadgarna blifvit antagna och styrelse utsedd.

7 §.

Vilja vid *ekonomisk förenings* bildande medlemmarna åtaga sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, skall denna ansvarig-

(Kungl. Maj:ts förslag :)

(Utskottets förslag :)

het begränsas till visst belopp. Hafva medlemmarna ej iklädt sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, häfte för dessa allenast föreningens tillgångar, förfallna men ej guldna insatser och andra afgifter inräknade.

För *ideell förenings* förbindelser häfte allenast föreningens tillgångar, förfallna men ej guldna afgifter inräknade.

8 §.

Ekonomisk förenings stadgar skola angifva

1) föreningens firma;
2) föremålet för föreningens verksamhet;

3) den ort inom riket, där föreningens styrelse skall hafva sitt säte;

4) den insats, med hvilken hvarje medlem skall deltaga i föreningen, huru insatserna skola göras, samt huruvida medlem må deltaga i föreningen med högre belopp än enkel insats;

5) där andra afgifter till föreningen skola förekomma, afgifternas belopp eller det högsta belopp, hvartill de må bestämmas;

6) där ej för föreningens förbindelser skola häfta allenast dess tillgångar, det belopp, intill hvilket medlemmarna åtaga sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser;

7) huru stor del af föreningens årsvinst skall afsättas till reservfond, och till hvilket belopp reservfonden skall uppgå för att afsättning af årsvinst ej skall behöfva äga rum;

8 §.

Ekonomisk förenings stadgarskola angifva

1) föreningens firma;
2) föremålet för föreningens verksamhet;

3) den ort inom riket, där föreningens styrelse skall hafva sitt säte;

4) den insats, med hvilken hvarje medlem skall deltaga i föreningen, huru insatserna skola göras, samt huruvida medlem må deltaga i föreningen med högre belopp än enkel insats;

5) där andra afgifter till föreningen skola förekomma, afgifternas belopp eller det högsta belopp, hvartill de må bestämmas;

6) där ej för föreningens förbindelser skola häfta allenast dess tillgångar, det belopp, intill hvilket medlemmarna åtaga sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser;

7) huru stor del af föreningens årsvinst, *som minst* skall afsättas till reservfond, och *i händelse reservfonden skall vara till beloppet begränsad*, till hvilket belopp *densamma* skall uppgå för att afsätt-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

8) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;

9) huru revision af styrelsens förvaltning skall ske;

10) huruvida räkenskapsafslutning skall ske för år eller oftare samt tiden därför;

11) huru ofta ordinarie sammanträde skall hållas;

12) det sätt, hvarpå kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, äfvensom den tid före sammanträde, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.

(Utskottets förslag:)

ning af årsvinst ej skall behöfva äga rum;

8) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;

9) huru revision af styrelsens förvaltning skall ske;

10) huruvida räkenskapsafslutning skall ske för år eller oftare samt tiden därför;

11) huru ofta ordinarie sammanträde skall hållas;

12) det sätt, hvarpå kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, äfvensom den tid före sammanträde, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.

9 §.

Ideell förenings stadgar skola angifva

1) föreningens firma;

2) föremålet för föreningens verksamhet;

3) den ort inom riket, där föreningens styrelse skall hafva sitt säte;

4) de regelbundna afgifterna till föreningen, där sådana skola förekomma;

5) huruvida uttaxering å medlemmarna skall vara medgifven;

6) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;

7) huru revision af styrelsens förvaltning skall ske;

8) tiden för räkenskapsafslutning;

9) huru ofta ordinarie sammanträde skall hållas;

10) det sätt, hvarpå kallelse till sammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, äfvensom den tid före sammanträde, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna;

11) huru i händelse af föreningens upplösning med behållna tillgångar skall förfaras.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

10 §.

*Ekonomisk förening*s firma skall innehålla ordet »förening» samt, där medlemmarna ej åtaga sig personlig ansvarighet, orden »utan personlig ansvarighet» eller förkortning af dessa ord (»u. p. a.» eller dylikt), och, där medlemmarna åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet, orden »med begränsad personlig ansvarighet» eller förkortning af dessa ord (»m. b. p. a.» eller dylikt).

*Ideell förening*s firma skall innehålla ordet »förening» och må ej innehålla ordet »ekonomisk», ej heller något, som har afseende å personlig ansvarighet för medlemmarna eller frihet från sådan ansvarighet.

I förening's firma må ordet »bolag» eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, ej intagas på sådant sätt, att däraf kan föränledas det misstag, att firman innehafves af ett bolag.

Ny firma skall tydligt skilja sig från andra, hos samma myndighet förut i laga ordning registrerade, ännu bestående föreningsfirmor.

Angående förbud för förening att i sin firma använda ordet bank är särskildt stadgadt.

Om förteckning öfver föreningsmedlemmarna.

11 §.

Öfver förenings medlemmar skall genom styrelsens försorg hållas förteckning.

Sådan förteckning skall, där den afser *ekonomisk förening*, af styrelsen hållas tillgänglig för en hvar, som vill taga kännedom om densamma.

Om föreningsmedlems intagande och afgång.

12 §.

Förening må när som helst antaga nya medlemmar, och ankomme på styrelsen att pröfva frågor om medlems antagande. Är i stadgarna annorlunda bestämdt, lände det till efterrättelse.

I *ekonomisk förening* må ej någon antagas till medlem annorledes än efter egenhändigt undertecknad ansökning.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

13 §.

Medlem i *ekonomisk förening* äge att, efter egenhändigt underskrifven uppsägning, utträda ur föreningen; dock må i stadgarna kunna föreskrivas, att uppsägning ej får ske förrän efter viss tid, högst två år, från inträdet i föreningen.

14 §.

Medlem i *ideell förening* äge att efter egenhändigt underskrifven anmälan när som helst utträda ur föreningen; dock må, där stadgarna icke innehålla sådana bestämmelser, att afgifter kunna beslutas utan begränsning till visst belopp, i stadgarna föreskrivas viss tid, högst sex månader, hvarunder medlem efter anmälan om utträde skall kvarstå i föreningen.

15 §.

Medlem i förening må, där han genom laga kraft ägande dom förklarats förlustig medborgerligt förtroende eller blifvit ställd under framtiden för brott, som kan medföra sådan påföljd, så ock eljest på grund, som kan vara bestämd i stadgarna, uteslutas ur föreningen.

16 §.

Affiden medlems make eller arfvinge vare ej berättigad att i den affidnes ställe inträda såsom medlem i förening, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna.

17 §.

I fråga om afgang ur *ekonomisk förening* samt om afgangens medlems rättigheter och skyldigheter gälle:

1) Afgång ur föreningen skall anses äga rum vid den tid för räkenskapsafslutning, som infaller näst efter en månad eller efter den i stadgarna bestämda längre tid, högst sex månader, sedan medlemmen uppsagt sig till utträde, uteslutits eller affidit, eller annan omständighet, som föranlett afgang, inträffat.

Medlem, som blifvit, efter ty i 15 § sägs, ur föreningen utesluten, vare genast förlustig rättigheten att deltaga i öfverläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

2) Då medlem afgått, äge han eller hans rättsinnehafvare utfå ej mindre, sex månader från afgången, den inbetalda insatsen, i den mån föreningens behållna tillgångar, enligt den vid tiden för afgången uppgjorda räkenskapsafslutning, därtill förslå utan anlåtande af reservfond eller förnärmande af öfriga medlemmars lika rätt, än ock, i samma ordning som öfriga medlemmarna, hvad på den afgångne belöper af beslutad vinstutdelning. Träder föreningen i likvidation inom sex månader från det medlem afgått, eller varder inom samma tid konkursansökning af föreningen till rätten eller domaren ingifven eller i anledning af borgenärens ansökning om konkurs offentlig stämning utfärdad, skall den afgångnes rätt att utfå insats bedömas efter de i 71 och 72 §§ om skifte af förenings tillgångar gifna föreskrifter.

Innehålla förenings stadgar inskränkning i afgående medlems rätt, hvarom nu är sagdt, lände den till efterrättelse.

3) Afträdes föreningens egendom till konkurs, som börjar inom ett år från det medlem afgick, vare den afgångne pliktig, såvidt föreningens borgenärens rätt rörer, att återbära hvad han utfått af sin insats.

18 §.

Har någon genom annat fång än arf eller giftorätt förvärfvat medlems andel i *ekonomisk förening*, och vill han ej inträda i föreningen, eller vägras honom inträde, då han begär sådant, äge samma rätt till uppsägning som medlem; och gälle, där uppsägning sker, om hans rätt att utfå insats och vinst, så ock om hans skyldighet att i visst fall återbära insatsen hvad i 17 § under 2) och 3) finnes stadgadt angående afgången medlem.

19 §.

Har medlem i *ideell förening* utträdt eller uteslutits, vare han ändock, såframt ej i stadgarna är annorledes föreskrifvet, pliktig att erlägga därförinnan beslutad eller i stadgarna till beloppet bestämd afgift för löpande året. Skall afgift gäldas mer än en gång under året, äge föreningen ej rätt till mer än det belopp, som efter afgången först förfaller.

Är ej i stadgarna beloppet af de afgifter, som må ifrågakomma, begränsadt och fattas beslut om afgifts utkräfvande, vare medlem, som ej biträdt beslutet och som ofördröjligen anmäler sig till utträde, ej pliktig att erlägga den beslutade afgiften.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Affider medlem, gälle om föreningens rätt till afgifter hvad ofvan stadgats i afseende å medlem, som utträdt eller uteslutits.

Vid medlems afgang äge han eller hans rättsinnehafvare icke, med mindre annorlunda är bestämdt i stadgarna, rätt att utfå någon del af föreningens behållna tillgångar.

Om vinstutdelning.

20 §.

Ej må utdelning af *ekonomisk förenings* vinst göras i vidsträcktare mån, än att återstående tillgångarna, enligt föreningens behörigen granskade räkenskaper, öfverskjuta skulderna med minst det belopp, som motsvarar insatserna, i den mån de redan inbetalts eller äro till betalning förfallna, jämte reservfond. Varder vinstutdelning beslutad och verkställd i strid med hvad sålunda stadgats eller med bestämmelse i föreningens stadgar, vare de, som uppburit sådan utdelning, skyldige att återbära densamma; och ansvare därjämte de, som deltagit i beslutet, en för alla och alla för en, för den brist, som vid återbäringen kan uppkomma.

21 §.

Öfver förenings vinstmedel eller öfriga tillgångar må *föreningssammanträde* ej förfoga för ändamål, som uppenbarligen är för föreningens verksamhet främmande; föreningssammanträde dock obetaget att till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål använda tillgång, som i förhållande till föreningens ställning är af ringa betydighet.

§ 21.

Öfver förenings vinstmedel eller öfriga tillgångar må *föreningen* ej förfoga för ändamål, som uppenbarligen är för föreningens verksamhet främmande; föreningssammanträde dock obetaget att till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål använda tillgång, som i förhållande till föreningens ställning är af ringa betydighet.

Om styrelse och firmateckning.

22 §.

För förening skall finnas en styrelse, bestående af en eller flere ledamöter.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Styrelsen äge i enlighet med hvad i denna lag är stadgadt förvalta föreningens angelägenheter.

23 §.

Styrelsen väljes å föreningssammanträde; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att *en eller flere ledamöter af styrelsen skola* på annat sätt utses.

Styrelseledamot skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, där ej Konungen för viss förening medgifver undantag.

Ledamot af styrelsen för *ekonomisk förening* skall vara medlem i föreningen; dock må, där bolag eller annan samfällighet är medlem i föreningen, ledamot af den samfällighets styrelse eller, om sådan styrelse ej finnes, delägare i samfälligheten vara ledamot af föreningens styrelse.

23 §.

Styrelsen väljes å föreningssammanträde; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att styrelsen *eller ledamot af densamma skall* på annat sätt utses.

Styrelseledamot skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, där ej Konungen för viss förening medgifver undantag.

Ledamot af styrelsen för *ekonomisk förening* skall vara medlem i föreningen; dock må, där bolag eller annan samfällighet är medlem i föreningen, ledamot af den samfällighets styrelse eller, om sådan styrelse ej finnes, delägare i samfälligheten vara ledamot af föreningens styrelse.

24 §.

Ledamot af styrelsen för *ekonomisk förening* må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit utsedd, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut af den, som utsett honom. Samma lag vare i fråga om ledamot af styrelsen för *ideell förening*, där ej i stadgarna är annorlunda bestämdt.

Ledamot af styrelsen för *ekonomisk förening* må ej utses för längre tid än två år.

25 §.

Afgår å *föreningssammanträde* vald styrelseledamot, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligger det öfriga styrelseledamöter

25 §.

Afgår *af föreningen* vald styrelseledamot, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligger det öfriga styrelseledamöter att

(Kungl. Maj:ts förslag:)

att ofördröjligen föranstalta om val af ny ledamot. Utan hinder af hvad nu stadgats må dock, där föreningens stadgar sådant medgifva, med valet kunna anstå till nästa ordinarie föreningssammanträde, såframt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter.

(Utskottets förslag:)

ofördröjligen föranstalta om val af ny ledamot. Utan hinder af hvad nu stadgats må dock, där föreningens stadgar sådant medgifva, med valet kunna anstå till *dess den tid, för hvilken den afgångne blifvit vald, gått till ända*, såframt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter.

26 §.

Styrelsen, så ock den eller de särskilda styrelseledamöter, som bemyndigats teckna föreningens firma, äge att själfva eller genom ombud ej mindre i förhållande till tredje man handla å föreningens vägnar än äfven inför domstolar och andra myndigheter företräda föreningen. Inskränkning i den befogenhet, som sålunda tillkommer styrelsen eller viss styrelseledamot, vare, i den mån ej annat följer af hvad i denna lag stadgas, utan verkan mot tredje man, med mindre han ägt eller bort äga kännedom om inskränkningen. Bestämmelse, innefattande sådan inskränkning, må ej registreras.

27 §.

I förhållande till föreningen vare styrelsen och de styrelseledamöter, som, efter ty i 26 § är sagdt, äga företräda föreningen, pliktiga att i sin förvaltning af föreningens angelägenheter ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som i stadgarna eller af förenings-sammanträde eller, såvidt rörer styrelseledamot, af styrelsen meddelas.

Styrelsen eller styrelseledamot må dock ej efterkomna förenings-sammanträdes föreskrift, där den finnes strida mot denna lag eller föreningens stadgar.

28 §.

Bemyndigande för styrelseledamot att teckna föreningens firma må, där ej annat blifvit bestämdt i stadgarna eller af förenings-sammanträde, meddelas af styrelsen.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Ej må sådant bemyndigande meddelas af föreningssammanträde, med mindre stadgarna innehålla bestämmelse i sådant afseende.

29 §.

Är enligt stadgarna styrelsen beslutför, utan att samtliga ledamöter äro tillstädes, må likväl ärende, som ankommer på styrelsen, ej företagas, utan att, såvidt ske kunnat, samtliga erhållit tillfälle att deltaga i ärendets behandling; *men vare i förhållande till tredje man, som är i god tro, föreningen i hvarje fall bunden af åtgärd, som af beslutfört antal vidtages.*

29 §.

Är enligt stadgarna styrelsen beslutför, utan att samtliga ledamöter äro tillstädes, må likväl ärende, som ankommer på styrelsen, ej företagas, utan att, såvidt ske kunnat, samtliga erhållit tillfälle att deltaga i ärendets behandling.

30 §.

Såsom styrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är bestämdt i stadgarna, den mening, om hvilken vid sammanträde de flesta röstande förena sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdes af ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot af styrelsen äge ej deltaga i behandling af fråga rörande aftal mellan honom och föreningen. Ej heller må han deltaga i behandling af fråga om aftal mellan föreningen och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot föreningens. Hvad sålunda är stadgadt äge motsvarande tillämpning beträffande gäfva från föreningens sida, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

31 §.

I stadgarna må bestämmas, att styrelsen äger bemyndiga annan än styrelseledamot att teckna föreningens firma; och äge jämväl föreningssammanträde tillåta styrelsen att meddela sådant bemyndigande. I fråga om den, som sålunda erhållit rätt att teckna föreningens firma,

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

skall tillämpas hvad som enligt 26 och 27 §§ gäller beträffande styrelseledamot, som äger teckna firman.

32 §.

Vid meddelande af rätt till firmateckning må kunna föreskrifvas, att denna rätt får utöfvas endast af flere gemensamt.

33 §.

Sker ändring i styrelsens sammansättning eller i fråga om rätten att teckna föreningens firma, skall styrelsens ordförande därom ofördröjligen göra annälan för registrering. Vid anmälan om ändring i styrelsens sammansättning skall fogas styrkt afskrift af protokoll eller annan handling, som bestyrker ändringen.

34 §.

Den, som äger företräda förening, må ej ikläda föreningen förpliktelser eller eljest förfoga öfver dess tillgångar i vidare mån än sådant enligt 21 § är för förenings-sammanträde medgifvet. Hvad sålunda är stadgadt må dock ej åberopas mot tredje man, med mindre han insett eller bort inse, att stadgandet ägt tillämpning.

Utan förenings-sammanträdes be-myndigande må den, som äger företräda föreningen, ej föryttra föreningens fasta egendom *eller föryttra eller under nyttjanderätt upplåta all föreningens egendom eller den väsentligaste delen däraf*, med mindre sådan föryttring *eller upplåtelse* enligt stadgarna ingår i föremålet för föreningens verksamhet.

34 §.

Den, som äger företräda förening, må ej ikläda föreningen förpliktelser eller eljest förfoga öfver dess tillgångar i vidare mån än sådant enligt 21 § är för förenings-sammanträde medgifvet. Hvad sålunda är stadgadt må dock ej åberopas mot tredje man, med mindre han insett eller bort inse, att stadgandet ägt tillämpning.

Utan förenings-sammanträdes be-myndigande må den, som äger företräda föreningen, ej föryttra föreningens fasta egendom, med mindre sådan föryttring enligt stadgarna ingår i föremålet för föreningens verksamhet.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

35 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för förening, bör undertecknas med föreningens firma. Vid firmateckning skola de, som teckna firman, äfven underskrifva sina namn.

Har handlingen ej undertecknats med föreningens firma och framgår ej af dess innehåll, att den utfärdats å föreningens vägnar, vare de, som underskrifvit handlingen, ehvad densamma pröfvas vara för föreningen bindande eller ej, ansvarige för hvad genom handlingen må hafva slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld. Samma lag vare, där i handling, som utfärdats för *ekonomisk förening* utan personlig ansvarighet, föreningen betecknats på ett sätt, som utmärker, att personlig ansvarighet förekommer, samt där i handling, som utfärdats för *ideell förening*, föreningen betecknats såsom vore den ekonomisk förening.

36 §.

Angående befogenhet för styrelseledamot, så ock för den, som eljest, ensam eller gemensamt med annan, berättigats teckna föreningens firma, att för föreningen mottaga stämning är stadgadt i rättegångsbalken; och skall hvad i sådant afseende gäller äga tillämpning jämväl, då annat meddelande skall delgifvas föreningen.

Vill styrelsen kära till föreningen, kalle styrelsen föreningens medlemmar till sammanträde för val af ombud att i den tvist föra föreningens talan. Stämning skall anses delgifven, då den blifvit föredragen å sammanträdet.

37 §.

Minst en månad före det föreningssammanträde, där revisorer-nas berättelse skall framläggas, aflämne styrelsen till revisorer-na en af styrelsens ledamöter underskrifven förvaltningsberättelse.

37 §.

Minst en månad före det föreningssammanträde, där revisorer-nas berättelse skall framläggas, aflämne styrelsen för *ekonomisk förening* till revisorer-na en af styrelsens ledamöter underskrifven förvaltningsberättelse.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

38 §.

Styrelseledamöter, som genom att öfverträda denna lag eller föreningens stadgar eller eljest uppsåtligen eller af vårdslöshet tillskynda föreningen skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

Angående styrelseledamöters skadeståndsansvar gentemot tredje man stadgas i 103 §.

39 §.

Hvad i denna lag finnes stadgadt om styrelseledamot äge motsvarande tillämpning å suppleant i styrelsen.

Har suppleant utöfvat styrelseledamots befogenhet, vare den omständighet, att förutsättningen för hans inträde i styrelsen saknats, utan verkan mot en hvar, som ej visas hafva ägt kännedom därom.

Bestämmelse rörande den förutsättning, under hvilken suppleant äger utöfva styrelseledamots befogenhet, må ej registreras.

Om revision.

40 §.

Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola granskas af en eller flere revisorer.

Revisorerna väljas å förenings-sammanträde; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att *en eller flere* revisorer skola på annat sätt utses *att jämte de å förenings-sammanträde valda deltaga i granskningen.*

Till revisor må ej utses den, som är i föreningens eller styrelseledamots tjänst.

Den tid, för hvilken revisor utses, må ej utgå före nästa ordinarie förenings-sammanträde och, såvidt angår revisor i *ekonomisk förening*, ej

40 §.

Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola granskas af en eller flere revisorer.

Revisorerna väljas å förenings-sammanträde; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att revisorer skola på annat sätt utses.

Till revisor må ej utses den, som är i föreningens eller styrelseledamots tjänst.

41 §.

Den tid, för hvilken revisor utses, må ej utgå före nästa ordinarie förenings-sammanträde och,

(Kungl. Maj:ts förslag:)

omfatta längre tid än två år. Revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit utsedd, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut af den, som utsett honom.

Afgår å *föreningssammanträde* vald revisor, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligger det styrelsen att ofördröjligen föranstalta om val af ny revisor.

(Utskottets förslag:)

såvidt angår revisor i *ekonomisk förening*, ej omfatta längre tid än två år. Revisor må, ändå att den tid, för hvilken han blifvit utsedd, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut af den, som utsett honom.

Afgår af *föreningen* vald revisor, innan den tid, för hvilken han blifvit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligger det styrelsen att ofördröjligen föranstalta om val af ny revisor.

41 §.

Hos *Konungens befallningshafvande i länet* må påkallas utseende af en revisor att med öfriga revisorer deltaga i dem åliggande granskning af styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper eller i granskning af vissa räkenskaper. Förslag här om skall väckas å *föreningssammanträde*. Har förslaget å *föreningssammanträde* antagits eller ock biträdts af minst en tiondedel af samtliga *föreningsmedlemmarna*, åligger det styrelsen att inom en vecka hos *Konungens befallningshafvande* göra framställning om utseende af revisor. Underlåter styrelsen det, stånde hvarje *föreningsmedlem* fritt att göra dylik framställning.

Hvad i 40 § 3 mom. och 4 mom. 2 punkten är stadgadt gälle ock om revisor, som utses af *Konungens befallningshafvande*; och vare sådan revisor berättigad att af *föreningen* erhålla skäligt arvode.

(Kunql. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

42 §.

Styrelsen skall bereda revisor tillfälle att när som helst inventera föreningens kassa och öfriga tillgångar samt granska föreningens alla böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må af revisor begärd upplysning angående förvaltningen ej af styrelsen förvägras.

Vid fullgörande af sitt uppdrag hafva revisorerna att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som af föreningen meddelas och ej afse inskränkning i deras i lag stadgade befogenhet eller eljest strida mot lag eller författning eller mot föreningens stadgar.

Revisorerna skola å föreningssammanträde framlägga en af dem underskrifven berättelse öfver granskningen och därvid foga styrelsens förvaltningsberättelse.

Angående revisorers befogenhet att påkalla sammankallande af extra föreningssammanträde stadgas i 47 §.

43 §.

Hafva revisorer i sin berättelse eller annan handling, som framlägges å föreningssammanträde, mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som af dem granskats, eller vid fullgörandet af sitt uppdrag visat vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, föreningen ansvariga för all däraf uppkommande skada, en för alla och alla för en.

Om föreningssammanträde.

44 §.

Föreningssmedlems rätt att deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter utöfvas å föreningssammanträde.

44 §.

Föreningssmedlems rätt att deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter utöfvas å föreningssammanträde; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att vissa ärenden, som ej enligt denna lag skola handläggas å föreningssammanträde, må i annan ordning afgöras.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Ej må någon själf eller genom ombud eller såsom ombud för annan deltaga i behandling af fråga rörande aftal mellan honom och föreningen. Ej heller må han deltaga i behandling af fråga om aftal mellan föreningen och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot föreningens. Hvad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande gåfva från föreningens sida, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man. Styrelseledamot må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, eller i val af revisor.

Å föreningssammanträde må ärende, som ej i kallelsen till sammanträdet blifvit angifvet, ej till afgörande företagas, där det ej enligt stadgarna skall förekomma å sammanträdet eller omedelbart föranledes af ärende, som där skall afgöras.

Öfver beslut, som å förenings-sammanträde fattas, skall genom styrelsens försorg föras protokoll. Senast två veckor efter sammanträdet skall protokollet vara tillgängligt för föreningsmedlemmarna.

(Utskottets förslag:)

Ej må någon, som ej fyllt tjuguetta år, genom annan än målsman deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter, där ej Konungen för viss förening eller visst slag af föreningar därtill lämnat medgifvande.

Ej må någon själf eller genom ombud eller såsom ombud för annan deltaga i behandling af fråga rörande aftal mellan honom och föreningen. Ej heller må han deltaga i behandling af fråga om aftal mellan föreningen och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot föreningens. Hvad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande gåfva från föreningens sida, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man. Styrelseledamot må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för hvilken han är ansvarig, eller i val af revisor.

Å föreningssammanträde må ärende, som ej i kallelsen till sammanträdet blifvit angifvet, ej *utan samtliga närvarandes samtycke* till afgörande företagas, där det ej enligt stadgarna skall förekomma å sammanträdet eller omedelbart föranledes af ärende, som där skall afgöras.

Öfver beslut, som å förenings-sammanträde fattas, skall genom styrelsens försorg föras protokoll. Senast två veckor efter sammanträdet skall protokollet vara tillgängligt för föreningsmedlemmarna.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

45 §.

Jämte hvad i 44, 53 och 55 §§ är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å *sammanträde* med *ekonomisk förenings* medlemmar gälle, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna:

att hvarje medlem äger deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter;

att hvarje medlem äger en röst;

att medlem är berättigad att öfverlåta sin rösträtt å annan medlem;

att ingen må på grund af fullmakt utöfva rösträtt för mer än en medlem;

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden *vid sammanträdet*.

46 §.

Jämte hvad i 44, 54 och 55 §§ är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å *sammanträde* med *ideell förenings* medlemmar gälle, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna:

att hvarje medlem äger deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter;

att hvarje medlem äger en röst;

att medlem icke är berättigad att öfverlåta sin rösträtt på annan;

(Utskottets förslag:)

45 §.

Jämte hvad i 44, 53 och 55 §§ är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut med *ekonomisk förenings* medlemmar gälle, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna:

att hvarje medlem äger deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter;

att hvarje medlem äger en röst;

att medlem är berättigad att öfverlåta sin rösträtt å annan medlem;

att ingen må på grund af fullmakt utöfva rösträtt för mer än en medlem;

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden.

46 §.

Jämte hvad i 44, 54 och 55 §§ är stadgadt om utöfvande af rösträtt och fattande af beslut med *ideell förenings* medlemmar gälle, där ej annorlunda finnes bestämdt i stadgarna:

att hvarje medlem äger deltaga i handhafvandet af föreningens angelägenheter;

att hvarje medlem äger en röst;

att medlem icke är berättigad att öfverlåta sin rösträtt på annan;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden *vid sammanträdet*.

(Utskottets förslag:)

att såsom föreningens beslut gäller den mening, för hvilken de flesta rösterna afgifvas; och

att, vid lika röstetal, val afgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller, som biträdes af ordföranden.

47 §.

Styrelsen äge, när den finner lämpligt, kalla föreningens medlemmar till extra föreningssammanträde.

Revisorerna må, om deras granskning föranleder därtill, skriftligen med angifvande af skälet påfordra, att styrelsen skall utlysa extra föreningssammanträde att hållas så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske. Efterkommer styrelsen ej inom en vecka sådan påfordran, äge revisorerna själfva utlysa föreningssammanträde. Äro ej samtliga revisorer ense om sammanträdet utlysande, gälle den mening, hvarom de flesta förena sig, eller vid lika röstetal deras mening, som anse extra sammanträde ej böra hållas.

Extra föreningssammanträde skall ock af styrelsen utlysas, då det för uppgifvet ändamål skriftligen påfordras af minst en tiondedel af samtliga föreningsmedlemmarna eller det mindre antal, som må vara bestämdt i stadgarna.

48 §.

Underlåter styrelsen att i föreskrifven ordning kalla föreningens medlemmar till ordinarie sammanträde, eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, hvarom i 47 § 3 mom. är sagdt, utlyst sammanträde att hållas så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske, har magistrat eller kronofogde i orten att på anmälan af föreningsmedlem ofördröjligen utlysa sammanträde.

49 §.

Å det föreningssammanträde, där revisorernas berättelse framlägges, skall frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid berättelsen omfattar företagas till afgörande.

Frågan om ansvarsfrihets beviljande må uppskjutas till afgörande vid nytt sammanträde.

Om talan mot styrelse eller revisorer.

50 §.

Varder talan å styrelsens förvaltning under den tid revisorernas berättelse omfattar ej anställd inom ett år från det berättelsen framlades å föreningssammanträde, vare så ansedt, som om ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad.

Utän hinder däraf, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelseledamot begått brottslig handling, kunna mot honom anställas, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen afsett äfven den handling.

51 §.

Talan mot revisorer enligt 43 § må ej anställas, sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse framlades å föreningssammanträde, utan så är, att talan grundas därpå, att brottslig handling blifvit begången.

52 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, som börjar inom två år från det revisorernas berättelse framlades å föreningssammanträde, äge konkursboet att anställa klander å förvaltningen för den tid berättelsen afser, ändå att ansvarsfrihet blifvit styrelsen beviljad, äfvensom att mot revisorerne anställa sådan talan, som omförmäles i 43 §.

Talan, hvarom ofvan i denna paragraf sägs, skall anhängiggöras inom en månad från inställeledagen eller, där tiden för talans anställande af föreningen då ännu ej gått till ända, inom utgången af den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

Om ändring af förenings stadgar och vissa andra fall, då särskild röstpluralitet å föreningssammanträde erfordras.

53 §.

Beslut, hvarigenom *den* ansvarighet för *ekonomisk förenings* förbindelser, som kan åligger *föreningens*

53 §.

Beslut, hvarigenom *personlig* ansvarighet för *ekonomisk förenings* förbindelser *införes* eller skärpes,

(Kungl. Maj:ts förslag:)

medlemmar, skärpes, vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom.

Beslut afseende ändring af *ekonomisk förenings* stadgar i fråga om medlems rättighet att utträda ur föreningen eller sådan ändring af stadgarna, att afgående medlems rätt, hvarom i 17 § under 2) är sagdt, inskränkes, vare, där ändringen skall afse jämväl dem, som vid frågans afgörande voro medlemmar i föreningen, ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande förenings-sammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af samtliga röstande. Ej heller äge beslut om sådan ändring af stadgarna, att medlems rätt till årsvinst eller till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränkes, giltighet, med mindre beslutet fattats i enlighet med hvad nu är sagdt.

Beslut om annan ändring af stadgarna vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande förenings-sammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af minst två tredjedelar af de röstande.

Är för giltighet af beslut, hvarom ofvan är sagdt, något ytterligare villkor bestämdt i stadgarna, lände ock det till efterrättelse.

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 7 Saml.

(Utskottets förslag:)

vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom.

Beslut afseende ändring af *ekonomisk förenings* stadgar i fråga om medlems rättighet att utträda ur föreningen eller sådan ändring af stadgarna, att afgående medlems rätt, hvarom i 17 § under 2) är sagdt, inskränkes, vare, där ändringen skall afse jämväl dem, som vid frågans afgörande voro medlemmar i föreningen, ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande förenings-sammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af samtliga röstande. Ej heller äge beslut om sådan ändring af stadgarna, att medlems rätt till årsvinst eller till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränkes, giltighet, med mindre beslutet fattats i enlighet med hvad nu är sagdt.

Beslut om annan ändring af stadgarna vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande förenings-sammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträdts af minst två tredjedelar af de röstande.

Är för giltighet af beslut, hvarom ofvan är sagdt, något ytterligare villkor bestämdt i stadgarna, lände ock det till efterrättelse.

1 Afd. 46 Häft.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Har i stadgarna intagits bestämmelse, enligt hvilken annan bestämmelse ej må ändras, utan att Konungen därtill lämnat medgifvande, må ej heller den förra bestämmelsen utan Konungens medgifvande ändras.

(Utskottets förslag:)

Har i stadgarna intagits bestämmelse, enligt hvilken annan bestämmelse ej må ändras, utan att Konungen därtill lämnat medgifvande, må ej heller den förra bestämmelsen utan Konungens medgifvande ändras.

54 §.

Beslut afseende ändring af *ideell förenings* stadgar i fråga om afgående medlems rätt att utfå någon del af föreningens tillgångar, såvidt denna ändring skall afse jämväl dem, som vid frågans afgörande voro medlemmar i föreningen, så ock beslut om sådan ändring af stadgarna att medlems rätt till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränkes, vare ej giltigt, med mindre samtliga medlemmarna förenat sig därom eller beslutet fattats å två på hvarandra följande föreningssammanträden, däraf minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträds af samtliga röstande.

I fråga om beslut afseende annan ändring af stadgarna, vare lag, som i 53 § 3 mom. sägs.

Hvad i 53 § 4 och 5 mom. finnes stadgadt skall ock äga tillämpning i fråga om ändring af *ideell förenings* stadgar.

55 §.

I fråga om giltighet af beslut om förenings trädande i likvidation i andra fall än i 60 § sägs *eller om föryttring eller upplåtelse under nyttjanderätt af all förenings egendom eller den väsentligaste delen däraf eller om sådant bemyndigande åt styrelsen, som innefattar befogenhet till dylik föryttring eller upplåtelse*, vare lag, som i 53 § 3 och 4 mom. sägs.

55 §.

I fråga om giltighet af beslut om förenings trädande i likvidation i andra fall än i 60 § sägs vare lag, som i 53 § 3 och 4 mom. *förmäles*.

56 §.

Beslut om ändring af förenings stadgar skall af styrelsens ordförande ofördröjligen anmälas för registrering och må ej gå i verkställig-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

het, innan registrering skett. Vid anmälan fogas, i två exemplar, af notarius publicus eller med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter styrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet.

Beslut om sådan ändring af förenings stadgar, att medlemmarnas förpliktelse att erlægga afgifter till föreningen ökas, må ej tillämpas mot medlem, som icke bidragit till beslutet och uppsäger eller anmäler sig till utträde ur föreningen inom fyra veckor från det beslutet fattades eller, såvidt angår medlem i *ekonomisk förening*, enligt hvars stadgar medlem vid utgången af sagda tid ännu icke äger uppsäga sig till utträde, vidtager sådan åtgärd, så snart han är därtill berättigad.

Beslut, som innefattar nedsättning af de i *ekonomisk förening* gjorda insatsernas belopp eller lindring af den i sådan förening medlemmarna enligt stadgarna åliggande skyldighet att i föreningen göra insats eller inskränkning i den personliga ansvarighet för föreningens förbindelser de enligt stadgarna åtagit sig, må ej gå i verkställighet förr än ett år förflutit från det beslutet registrerades.

*Om klander af beslut å förenings-
sammanträde.*

Om klander af föreningsbeslut.

57 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem, att beslut, som fattats å *föreningssammanträde*, icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot denna lag eller föreningens stadgar, äge därå tala genom stämning å föreningen inom två månader från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till klandertalan öfver beslutet förlorad.

Klandertalan, grundad därpå, att beslut å föreningssammanträde strider mot bestämmelserna i 21 §, må ej anställas, med mindre de, som föra talan, utgöra minst en tiondedel af samtliga föreningsmedlemmarna.

57 §.

Menar styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem, att beslut, som fattats i *föreningens angelägenheter*, icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot denna lag eller föreningens stadgar, äge därå tala genom stämning å föreningen inom två månader från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till klandertalan öfver beslutet förlorad.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Vill styrelsen anhängiggöra klandertalan, vare lag, som i 36 § 2 mom. sägs; dock skall styrelsens rätt till talan anses bevarad, om det där omförmälda sammanträdet inom ofvan i denna paragraf stadgad tid blifvit utlyst att hållas så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske.

Har klandertalan anhängiggjorts, äge domstolen, när skäl därtill förekommer, att, innan slutligt utslag i målet meddelas, förordna, att klandrade beslutet ej må verkställas. Om förordnandet skall, där klandrade beslutet är af beskaffenhet, att det bör registreras, underrättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Domstols utslag, hvarigenom *beslut å förenings-sammanträde* upphäfts eller ändrats, gälle jämväl för de föreningsmedlemmar, som ej instämt klandertalan.

(Utskottets förslag:)

Vill styrelsen anhängiggöra klandertalan, vare lag, som i 36 § 2 mom. sägs; dock skall styrelsens rätt till talan anses bevarad, om det där omförmälda sammanträdet inom ofvan i denna paragraf stadgad tid blifvit utlyst att hållas så snart det med iakttagande af föreskrifven kallelsetid kan ske.

Har klandertalan anhängiggjorts, äge domstolen, när skäl därtill förekommer, att, innan slutligt utslag i målet meddelas, förordna, att klandrade beslutet ej må verkställas. Om förordnandet skall, där klandrade beslutet är af beskaffenhet, att det bör registreras, underrättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Domstols utslag, hvarigenom *föreningsbeslut* upphäfts eller ändrats, gälle jämväl för de föreningsmedlemmar, som ej instämt klandertalan.

Om likvidation och upplösning.

58 §.

Finnes förenings verksamhet vara lagstridig eller uppenbart osedlig, äge rätten, på ansökning af ombud, som justitiekanslern eller Konungens befallningshafvande förordnar att sådan talan utföra, förklara föreningen skyldig att träda i likvidation; och förordne rätten i sådant fall en eller flere likvidatorer att verkställa likvidationen.

Hvad sålunda är föreskrifvet gälle ej i det fall, att *ekonomisk förenings* verksamhet finnes strida mot bestämmelserna i 3 § 1 mom.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

59 §.

Saknar förening till registret anmäld, behörig styrelse, vare föreningsmedlem eller borgenär, så ock en hvar annan, hvars rätt kan vara beroende däraf, att någon finnes, som äger företräda föreningen, berättigad att hos rätten eller domaren göra ansökning, att föreningen må förklaras skyldig att träda i likvidation. Kungörelse om ansökningen med uppgift om tiden, när densamma kommer att prövas af rätten, skall af rätten eller domaren utfärdas och minst tre månader före nämnda tid införas i allmänna tidningarna, så ock i tidning inom orten. Rätten eller domaren äge ock, där så äskas, förordna en eller flere sysslomän att emellertid taga föreningens egendom under vård och bevaka dess angelägenheter. Styrkes på utsatta tiden, att anmärkta förhållandet fortfar, förklare rätten, att föreningen skall träda i likvidation, och förordne en eller flere likvidatorer att verkställa densamma.

Om förordnande af syssloman skall underrättelse ofördröjligen genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

60 §.

Förening skall ock träda i likvidation,

1) då antalet föreningsmedlemmar nedgått under fem och tillräckligt antal medlemmar ej inträdt inom tre månader;

2) då förhållande inträffat, på grund hvaraf enligt bestämmelse i stadgarna föreningen skall upphöra med sin verksamhet.

61 §.

Har i enlighet med 55 § beslutats, att förening skall träda i likvidation, eller skall eljest af anledning, som i 60 § sägs, likvidation verkställas, varde å föreningssammanträde en eller flere likvidatorer valda att verkställa likvidationen.

I stadgarna må kunna bestämmas, att en eller flere likvidatorer skola på annat sätt utses att jämte de å föreningssammanträde valda delta i likvidationen.

62 §.

Utser förening ej likvidatorer, ehuru sådant förhållande inträffat, som jämlikt bestämmelsen i 60 § under 1) påkallar likvidation, svare

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande af föreningens verksamhet eller handla å dess vägnar, för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

63 §.

Har sådant förhållande inträffat, som jämlikt bestämmelse i 60 § påkallar likvidation, och varder ej inom en månad därefter till registret, enligt hvad nedan sägs, anmaldt, att föreningen trädt i likvidation, förklare rätten, på ansökan af föreningsmedlem eller styrelseledamot och efter föreningens hörande, att föreningen skall träda i likvidation; och förelägge rätten föreningen att inom viss tid, ej understigande en månad, utse en eller flere likvidatorer vid äfventyr, att förordnande i sådant hänseende eljest meddelas af rätten.

64 §.

Finnes förening, som enligt anmälan till registret trädt i likvidation, sedermera sakna till registret anmälda, behöriga likvidatorer, vare föreningsmedlem eller borgenär, så ock en hvar annan, hvars rätt kan vara beroende däraf, att någon finnes, som äger företräda föreningen, berättigad att hos rätten eller domaren göra ansökning om utseende af likvidatorer; och skall i öfrigt hvad i 59 § är stadgadt i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

65 §.

Likvidator skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, där ej Konungen för viss förening medgifver undantag.

Uppdraget att vara likvidator anses gälla intill dess likvidationen blifvit avslutad, men må när som helst återkallas af den, som meddelat uppdraget.

Afgår å föreningssammanträde vald likvidator, innan han fullgjort sitt uppdrag, och finnes ej suppleant, åligger det öfriga likvidatorer att ofördröjligen föranstalta om val af ny likvidator.

66 §.

Likvidatorerna skola ofördröjligen för registrering anmäla, att föreningen trädt i likvidation. Därvid skola uppgifvas

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

dels likvidatorernas samt, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn äfvensom nationalitet och hemvist,

dels ock, där befogenhet att teckna föreningens firma ej skall utöfvas allenast af likvidatorerna gemensamt, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer.

Skall annan än likvidator eller suppleant äga nämnda befogenhet, varde uppgift lämnad jämväl å hans fullständiga namn och hemvist.

Afgår likvidator eller suppleant eller utses ny sådan eller sker ändring i fråga om rätten att teckna föreningens firma, skall ock därom anmälan för registrering ofördröjligen göras af likvidatorerna.

Vid anmälan, att likvidator eller suppleant utsetts, skall fogas styrkt afskrift af protokoll eller annan handling, som bestyrker anmälanens riktighet.

67 §.

Då likvidatorer utsetts, göra styrelsen ofördröjligen redo för sin förvaltning under den tid, för hvilken densamma ej förut blifvit granskad.

Styrelsens redovisning skall af likvidatorerna ofördröjligen öfverlämnas till revisorerna, som hafva att granska densamma och däröfver inom fyra veckor afgifva skriftlig berättelse. Redovisningen jämte revisorernas berättelse framläggas af likvidatorerna, så snart ske kan, å föreningssammanträde; och skall å det sammanträde till behandling företagas frågan om beviljande af ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid redovisningen omfattar. Om behandling af denna fråga samt om rätt att tala å styrelsens förvaltning äge hvad i 49, 50 och 52 §§ finnes stadgadt motsvarande tillämpning.

68 §.

Likvidatorerna åligger att ofördröjligen söka årsstämming å föreningens okända borgenärer samt att förteckna dess tillgångar och skulder.

I den mån sådant erfordras för likvidationens verkställande och så snart det utan uppenbar skada kan ske, skall föreningens egendom förvandlas i penningar.

69 §.

Likvidatorerna äge ej utan särskildt, af föreningen erhållet be- myndigande afyttra dess fasta egendom annorledes än genom försäljning å offentlig auktion. Hafva likvidatorerna förordnats enligt 58 §, må

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

ej heller lös egendom utan föreningens särskilda bemyndigande af dem försäljas på annat sätt än nu är sagdt; och må, innan beslutet om förordnandet vunnit laga kraft, likvidatorerna ej utan föreningens samtycke vidtaga några likvidationsåtgärder utan allenast taga föreningens egendom under vård och bevaka dess angelägenheter.

I öfrigt skall om likvidatorers befogenhet att företräda förening och om deras rättigheter, så ock om deras skyldigheter gälla i tillämpliga delar hvad angående styrelse eller styrelseledamot i denna lag är stadgadt; dock att hvad i 27 § är stadgadt ej skall äga tillämpning å likvidatorer, som förordnats enligt 58 §.

70 §.

Under likvidation skall föreningens firma tecknas med tillägg af orden »i likvidation».

I öfrigt skall hvad i 35 § finnes föreskrifvet i fråga om underskrifvande af handling, som å föreningens vägnar utfärdas, äga motsvarande tillämpning under föreningens likvidation.

Har under handlingen ej föreningens firma tecknats på sätt, som ofvan i 1 mom. sägs, och framgår ej af handlingens innehåll såväl, att den utfärdats å föreningens vägnar, som ock att föreningen är i likvidation, vare de, som underskrifvit handlingen, ehvad densamma pröfvas vara för föreningen bindande eller ej, ansvarige för hvad genom handlingen må hafva slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

Hvad i 35 § 2 mom. 2 punkten är stadgadt skall gälla jämväl i afseende å handling, som under förenings likvidation å dess vägnar utfärdas.

71 §.

Sedan den i årsstämningen utsatta inställelsedag är förbi och all veterlig gäld blifvit betald, skola föreningens tillgångar skiftas mellan medlemmarna eller öfverlämnas till den, som på grund af stadgarna eller medlemmarnas beslut må vara berättigad att öfvertaga tillgångarna. Är någon del af gälden tvistig eller ej förfallen och kan förty eller af annan orsak betalning ej ske, skola till samma gälds betalning erforderliga medel innehållas och med återstoden så förfaras, som nyss sagts.

Ej må annorledes än nu är sagdt skifte äga rum eller föreningens tillgångar öfverlämnas till den därtill berättigade. Sker det eller befinnas innehållna medel ej lämna tillgång till gälds betalning, vare i händelse af föreningens oförmåga att fullgöra sina förbindelser den, som något uppburit, skyldig att återbära hvad han bekommit.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

72 §.

Där *ekonomisk förenings* behållna tillgångar enligt stadgarnas bestämmelse kunna fördelas bland dem, som vid föreningens trädande i likvidation voro medlemmar af föreningen, äge medlemmarna återbekomma en hvar sin insats eller, om tillgångarna ej därtill förslå, hvad på insatsen belöper. Uppstår öfverskott, skall det fördelas efter hufvudtalet, där ej annan grund finnes bestämd i stadgarna, eller öfverskottet enligt stadgarna skall användas för annat ändamål.

73 §.

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skola de, så snart ske kan, å föreningssammanträde framlägga redovisning för sin förvaltning.

74 §.

Åtnöjes föreningsmedlem ej med likvidatorernas redovisning, skall han genom stämning anhängiggöra sin talan hos domstol inom ett år från den dag, då redovisningen framlades å föreningssammanträde. Försummas det, hafve han förlorat sin talan.

75 §.

Då likvidatorerna å föreningssammanträde framlagt redovisning för sin förvaltning, anses föreningen upplöst; och skola likvidatorerna ofördröjligen därom göra anmälan för registrering.

Vid anmälan skall fogas bestyrkt afskrift af protokoll, som förts i ärendet, äfvensom bevis om dagen för årsstämmingens utfärdande.

76 §.

Afträdes förenings egendom till konkurs, skall underrättelse om den offentliga stämningen samtidigt med kungörelsen därom genom rättens eller domarens försorg afsändas för registrering.

Under konkursen företrädes föreningen såsom konkursgäldenär af styrelsen eller, där vid konkursens början sysslomän enligt 59 § eller likvidatorer varit utsedda, af dessa. Under konkursens fortgång må dock i behörig ordning kunna utses styrelse i stället för sysslomän, som förordnats enligt nämnda paragraf, äfvensom utses nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer.

(Kungl. Maj:ts förslag :)

(Utskottets förslag:)

77 §.

Finnes efter konkursens avslutande ej öfverskott, anses föreningen upplöst, då konkursen avslutats. Det åligger dem, som under konkursen sist företrädt föreningen såsom konkursgäldenär, att om föreningens sålunda skedda upplösning ofördröjligen göra anmälan till registret.

Var föreningen ej i likvidation, då dess egendom afträdde till konkurs, och finnes efter konkursens avslutande öfverskott, skall å föreningssammanträde, hvilket bör ofördröjligen utlysas af styrelsen, beslutas, huruvida föreningen skall fortsätta sin verksamhet eller träda i likvidation. *Där föreningen träder i likvidation inom fyra veckor efter konkursens avslutande, äge i afseende å likvidationen ej tillämpning hvad i 68, 71 och 75 §§ är stadgadt om årsstämming.*

77 §.

Finnes efter konkursens avslutande ej öfverskott, anses föreningen upplöst, då konkursen avslutats. Det åligger dem, som under konkursen sist företrädt föreningen såsom konkursgäldenär, att om föreningens sålunda skedda upplösning ofördröjligen göra anmälan till registret.

Var föreningen ej i likvidation, då dess egendom afträdde till konkurs, och finnes efter konkursens avslutande öfverskott, skall å föreningssammanträde, hvilket bör ofördröjligen utlysas af styrelsen, beslutas, huruvida föreningen skall fortsätta sin verksamhet eller träda i likvidation.

Bestämmelser afseende allenast ekonomiska föreningar med personligen ansvariga medlemmar.

78 §.

Är i ekonomisk förenings stadgar bestämdt, att medlemmarna åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, skola stadgarna, då de för registrering ingifvas, vara försedda med samtliga medlemmarnas egenhändiga, bevittnade nammunderskrifter.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

79 §.

Ansökning om inträde i föreningen eller uppsägning till afgang därur skall göras i två exemplar; skolande inträdesansökning innehålla uttryckligt förklarande, att sökanden för föreningens förbindelser åtager sig den personliga ansvarighet, som är bestämd i stadgarna.

Ej må i stadgarna meddelas sådan föreskrift, hvarom i 13 § förmäles.

80 §.

Om medlems inträde i föreningen eller afgang därur skall styrelsen ofördröjligen göra anmälan för registrering.

Vid anmälan om inträde eller om afgang på grund af uppsägning skola fogas bägge exemplaren af den om inträdet eller afgången gjorda framställning; det ena exemplaret skall, försedt med bevis om registreringen, återställas till styrelsen. Vid anmälan om inträde skall ock fogas styrkt afskrift af protokoll rörande beslut, hvarigenom inträdesansökning bifallits.

Är afgången föranledd af medlems död eller af hans uteslutande ur föreningen, efter ty i 15 § sägs, skall anmälan vara åtföljd, i förra fallet, af vederbörlig dödsattest och, i det senare, af styrkt afskrift af protokoll rörande det beslut, som fattats angående medlemmens uteslutande. Skedde afgången på grund af annat förhållande, skall vid anmälan fogas handling, hvarigenom förhållandet styrkes.

Anmälan, hvarom nu är sagdt, må kunna göras af inträdande eller afgående medlem eller hans rättsinnehafvare.

81 §.

Inom utgången af januari månad hvarje år skall styrelsen till registreringsmyndigheten ingifva med styrelseledamöternas egenhändiga namnunderskrifter styrkt, i bokstafs följd ordnad förteckning å dem, som vid årets början voro medlemmar af föreningen.

82 §.

Inträdande medlem svare för alla förbindelser, hvori föreningen vid tiden för inträdet häftar.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Afgår medlem, svare han ej för föreningens därefter uppkommande förbindelser, där den, med hvilken afhandlats, ägde vetskap om afgången.

83 §.

Medlems ansvarighet må göras gällande endast i den mån vid konkurs föreningens tillgångar ej förslå till gäldande af dess skulder samt allenast i den ordning, som i 84 och 85 §§ sägs.

Afgången medlem vare från sin ansvarighet fri, där ej föreningens tillgångar afträdas till konkurs, som börjar inom ett år från det anmälan om afgången, efter verkställd registrering, kungjordes i ortstidningen.

84 §.

Å det sammanträde i föreningens konkurs, då förslag till sista utdelningen af föreningens tillgångar framlägges, skall, där brist för borgenärerna uppstår, af konkursförvaltningen jämväl framläggas förslag till uttaxering å föreningsmedlemmarna, så långt deras ansvarighet räcker, af det för bristens täckande erforderliga belopp, ökad med högst en fjärdedel.

Öfver detta förslag, som skall genom konkursförvaltningens försorg hållas tillgängligt, må klandertalan föras i samma ordning, som angående klander af utdelningsförslag finnes stadgad i konkurslagen. Sådan talan må anställas jämväl af föreningsmedlem.

85 §.

Sedan förslaget till uttaxering vunnit laga kraft eller blifvit af första domstolen i konkurssaken pröfvadt, åligger det sysslomännen i konkursen att ofördröjligen i den ordning, som finnes stadgad för kungörande af meddelanden åt föreningens medlemmar, infordra uttaxerade beloppen.

Infordradt belopp, som ej erlägges å utsatt tid, skall utsökas af sysslomännen; och vare vid utsökningen förslaget till uttaxering lika gällande som domstols laga kraft ägande dom.

Finnes vid utmätning föreningsmedlem sakna genast utmätningbar tillgång till utsökta beloppets fulla gäldande, eller varder föreningsmedlems egendom afträdd till konkurs, må, i förra fallet, hvad som brister, och, i senare fallet, hvad å medlemmen belöper uttagas hos

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

öfriga medlemmar, så långt deras ansvarighet räcker. I ty fall skola de vid första uttaxeringsförslaget stadgade grunder lända till efterrättelse.

Är ej förslaget till uttaxering af alla borgenärerna och föreningsmedlemmarna gilladt, må utdelning ej ske, innan tid för klanders anställande är försutten. Har förslaget öfverklagats, må ej belopp, som klandret afser, annorledes än mot borgen utdelas, förrän slutlig dom öfver klandret fallit.

Om registrering.

86 §.

Hos Konungens befallningshafvande skola föras särskilda register, afseende dels ekonomiska föreningar och dels ideella föreningar, för inskrifning af de uppgifter, hvilka enligt denna lag skola för registrering anmälas, eller hvilkas intagande i registren eljest är eller varder föreskrifvet.

87 §.

Anmälan till föreningsregister skall göras skriftligen och vara åtföljd af stadgade afgifter för registreringen och dess kungörande. Aflämnas anmälan genom ombud, eller insändes den med posten, skall underskriften vara af vittnen styrkt.

Då förenings registrering sökes, skall hvarje styrelseledamot och suppleant, så ock i öfrigt en hvar, som, ensam eller gemensamt med annan, är berättigad att teckna föreningens firma, på samma gång egenhändigt inskrifva sin namnteckning i registret eller i särskildt bihang till detta, såframt ej namnteckningen förefinnes å anmälningskriften och blifvit af vittnen styrkt. På enahanda sätt skall förfaras, då anmälan sedermera sker därom, att styrelseledamot eller suppleant blifvit utsedd, eller att eljest någon, ensam eller gemensamt med annan, blifvit berättigad att teckna firman.

88 §.

Är ej, då anmälan efter 80 § 4 mom. göres, anmälda förhållandet så styrkt, som för hvarje fall finnes föreskrifvet, meddele Konungens

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

befallningshafvande styrelsens ledamöter föreläggande, vid vite, att afgifva förklaring, så ock, när omständigheterna därtill föranleda, att insända de handlingar, som för ärendets pröfning må vara erforderliga.

Har eljest den anmälände icke iakttagit de föreskrifter, som finnas för hvarje särskildt fall stadgade, eller pröfvas förenings stadgar eller beslut, som anmäles för registrering, icke hafva tillkommit i föreskrifven ordning, eller ej stå i öfverensstämmelse med föreskrifterna i denna lag, eller åsyfta lagstridig eller uppenbart osedlig verksamhet eller eljest strida mot lag eller författning, skall registrering vägras. Samma lag vare, där beslut om sådan ändring af förenings stadgar, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat, för registrering anmäles och Konungens befallningshafvande i det senare länet på förfrågan meddelar, att föreningens firma jämlikt stadgandet i 10 § 4 mom. utgör hinder för föreningens upptagande i detta läns föreningsregister.

Vägras registrering, skall Konungens befallningshafvande ofördröjligen hålla sökanden till handa eller, om han uppgifvit postadress, till honom med allmänna posten öfversända skriftlig underrättelse om beslutet med skälen därför.

89 §.

Har registrering af förening vägrats på den grund, att det i stadgarna angifna föremålet för föreningens verksamhet är lagstridigt eller uppenbart osedligt, äge sökanden, där han är missnöjd med beslutet, att å landet senast vid det lagtima ting, som infaller näst efter sextio dagar från beslutets dag, och i stad inom sextio dagar från samma dag genom ansökning hos rätten i den ort, där föreningens styrelse enligt stadgarna skall hafva sitt säte, påkalla pröfning, huruvida hinder, som nu är sagdt, möter mot föreningens registrering. Sådan ansökning skall af rätten eller domaren delgifvas Konungens befallningshafvande, som förordnar ombud att i målet föra det allmännas talan. Finner rätten hinder, som ofvan sägs, ej möta mot föreningens registrering, skall, sedan beslutet härom vunnit laga kraft, Konungens befallningshafvande, om i öfrigt hinder ej möter, på anmälan af föreningens styrelse bevilja registrering.

Är sökanden missnöjd med annat Konungens befallningshafvandes beslut, hvarigenom registrering vägrats, äge sökanden att, vid talans förlust, innan klockan tolf å sextionde dagen från beslutets dag däröfver anföra besvär hos Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

90 §.

Beviljas förenings registrering, låte Konungens befallningshafvande i vederbörande register införa:

- 1) dagen för stadgarnas antagande;
- 2) föreningens firma;
- 3) föremålet för föreningens verksamhet;
- 4) den ort, där styrelsen har sitt säte;
- 5) tiden för räkenskapsafslutning;

6) hvarje styrelseledamots och suppleants samt, där eljest någon, ensam eller gemensamt med annan, är berättigad att teckna föreningens firma, dennes fullständiga namn och hemvist;

7) där befogenhet att teckna firman ej skall utöfvas allenast af styrelsen, hvilken eller hvilka, hvar för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer;

8) det sätt, hvarpå kallelse till föreningssammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, äfvensom den tid före sammanträde, då föreskrifna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.

Dessutom skall, om föreningen är *ekonomisk förening*, hvars medlemmar åtagit sig personlig ansvarighet för föreningens förbindelser, i registret införas uppgift å det belopp, intill hvilket medlemmarna åtagit sig sådan ansvarighet, äfvensom förteckning å medlemmarna.

Det ena exemplaret af stadgarna skall förses med bevis om registreringen och återställas till sökanden.

91 §.

Anmäles ändring i förhållande, hvarom inskrifning i vederbörande register skett, skall den ändring, där registrering beviljas, anmärkas i registret.

Registreras ändring i förenings stadgar, skall ena exemplaret af det protokoll, som innehåller beslutet om ändringen, till sökanden återställas försedt med bevis om registreringen.

Sker ändring i förenings firma, skall ny fullständig inskrifning i vederbörande register göras.

Beslutar förening, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat, har Konungens befallningshafvande, sedan beslutet härom

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

registrerats, att afföra föreningen ur vederbörande register och, för föreningens registrering i det senare länet, till Konungens befallningshafvande därstädes öfversända utdrag af registret med dithörande bilagor.

92 §.

Hvad i föreningsregister införes med undantag af underrättelse om konkurs, hvarom förmäles i 76 §, skall genom Konungens befallningshafvandes försorg ofördröjligen kungöras såväl i allmänna tidningarna som ock i den stads tidning, där Konungens befallningshafvande har sitt säte, eller, om flera tidningar där utgifvas, i den af dessa, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas.

En samling för hela riket af hvad sålunda i allmänna tidningarna kungjorts skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket och förses med register för hvarje år.

I den mån nyssnämnda samling tryckes skall den öfversändas till hvarje domstol, Konungens befallningshafvande och öfverexekutor.

Anmälningsskrifter med därvid fogade handlingar äfvensom ingifna medlemsförteckningar skola, särskildt för hvarje förening, förvaras såsom bilagor till vederbörande register.

93 §.

Närmare föreskrifter om registrens förande, de i 92 § stadgade kungörelser, afgifterna för registreringen och för dess kungörande samt tid och sätt för utgifvande af den i nämnda paragraf omförmälda samling och dess öfversändande till vissa myndigheter meddelas af Konungen.

94 §.

Företer förenings registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister eller aktiebolagsregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehafvaren af sistnämnda firma förfång, äge domstol på talan af denne förbjuda föreningen att efter viss tid använda förstnämnda firma äfvensom ålägga

94 §.

Företer förenings registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister eller aktiebolagsregistret tidigare införd firma, och lider därigenom innehafvaren af sistnämnda firma förfång, äge domstol på talan af denne förbjuda föreningen att efter viss tid använda förstnämnda firma äfvensom ålägga

(Kungl. Maj:ts förslag:)

föreningen det skadestånd, som
pröfvas skäligt.

(Utskottets förslag:)

föreningen det skadestånd, som
pröfvas skäligt.

*Menar någon eljest, att en i för-
eningsregister verkställd inskrifning
länder honom till förfång, må talan
om registreringens upphäfvande samt
om skadestånd föras vid domstol.*

95 §.

Har genom laga kraft ägande
dom blifvit förklaradt, att en i
föreningsregister *införd firma ej
vidare må begagnas*, eller att beslut,
som registrerats, är ogiltigt, eller
att eljest visst förhållande, hvarom
inskrifning skett, ej föreligger, skall
på begäran af någondera parten
anteckning därom göras i registret.
Underrättelse om sådan anteckning
skall så kungöras, som i 92 § sägs.

Varder, sedan i vederbörande
register gjorts anteckning om för-
enings konkurs, af öfverrätt för-
klaradt, att offentlig stämning ej
bort utfärdas, skall anteckningen
på därom gjord ansökning afföras
ur registret.

95 §.

Har genom laga kraft ägande
dom blifvit förklaradt, att en i
föreningsregister *gjord inskrifning
ej bort ske*, eller att beslut, som
registrerats, är ogiltigt, eller att
eljest visst förhållande, hvarom in-
skrifning skett, ej föreligger, skall
på begäran af någondera parten
anteckning därom göras i registret.
Underrättelse om sådan anteckning
skall så kungöras, som i 92 § sägs.

Varder, sedan i vederbörande
register gjorts anteckning om för-
enings konkurs, af öfverrätt för-
klaradt, att offentlig stämning ej
bort utfärdas, skall anteckningen
på därom gjord ansökning afföras
ur registret.

96 §.

Det, som i enlighet med denna lag blifvit infördt i förenings-
register och kungjordt i ortstidningen, skall anses hafva kommit till
tredje mans kännedom, där ej af omständigheterna framgår, att han
hvarken haft eller bort hafva kunskap därom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blifvit
eller bort blifva antecknad i registret, icke med laga verkan åberopas
mot annan än den, som visas hafva ägt vetskap därom.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

97 §.

Företer den, som inför domstol, Konungens befallningshafvande eller öfverexekutor företräder förening, bevis utvisande, att han den dag, beviset utfärdades, enligt vederbörande föreningsregister var behörig att företräda föreningen, och är det bevis ej äldre än ett år, åligger det myndigheten att ur den i 92 § omnämnda tryckta samling inhämta upplysning, huruvida förändring beträffande behörigheten ägt rum. Hvad i sådant afseende nyssnämnda samling i den mån den kommit myndigheten tillhanda utvisar, skall för myndigheten äga vitsord, där ej annat förhållande visas vara för handen.

98 §.

Öfverensstämmar ej förteckning, hvarom förmäles i 81 §, med inkomna anmälningar om inträde i ekonomisk* förening eller afgang därur, förelägge Konungens befallningshafvande styrelsens ledamöter vid vite att afgifva förklaring och insända de handlingar, som för åstadkommande af rättelse kunna vara erforderliga.

Straffbestämmelser.

99 §.

Med böter från och med tjugofem till och med *fem* tusen kronor straffes

1) styrelseledamot eller annan, som vid anmälan till registrering mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift;

2) styrelseledamot eller likvidator, där han mot bättre vetande i handling, som framlägges å förenings- sammanträde, rörande förenings- angelägenheter meddelar oriktig uppgift;

99 §.

Med böter från och med tjugofem till och med *ett* tusen kronor straffes

1) styrelseledamot eller annan, som vid anmälan till registrering mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift;

2) styrelseledamot eller likvidator, där han mot bättre vetande i handling, som framlägges å förenings- sammanträde, rörande förenings- angelägenheter meddelar oriktig uppgift;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

3) styrelseledamot, som uppsåtligt i strid med bestämmelserna i 20 § 1 punkten låter verkställa utbetalning af föreningens tillgångar;

4) revisor, där han i berättelse eller annan handling, som framlägges å föreningssammanträde, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift rörande föreningens angelägenheter eller uppsåtligt underlåter att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som af honom granskats;

5) revisor, som, utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande af hans uppdrag, yppar något af hvad vid granskningen af styrelsens förvaltning eller föreningens räkenskaper kommer till hans kännedom.

Ej må straff, som ofvan är stadgadt, tillämpas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

100 §.

Åsidosättes föreskrift, som i 33 §, 42 § 1 mom., 44 § 4 mom., 56 § 1 mom., 77 § 1 mom., 80 § 1 mom. eller 81 § är meddelad,

straffes den försumlige med böter från och med fem till och med fem hundra kronor.

(Utskottets förslag:)

3) styrelseledamot, som uppsåtligt i strid med bestämmelserna i 20 § 1 punkten låter verkställa utbetalning af föreningens tillgångar;

4) revisor, där han i berättelse eller annan handling, som framlägges å föreningssammanträde, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift rörande föreningens angelägenheter eller uppsåtligt underlåter att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som af honom granskats;

5) revisor, som, *därest han insett eller bort inse, att skada därpå kunnat följa*, yppar något af hvad vid granskningen af styrelsens förvaltning eller föreningens räkenskaper kommer till hans kännedom, utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande af hans uppdrag.

Ej må straff, som ofvan är stadgadt, tillämpas, där förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

100 §.

Åsidosättes föreskrift, som i 33 §, 42 § 1 mom., 44 § 5 mom., 56 § 1 mom., 77 § 1 mom., 80 § 1 mom. eller 81 § är meddelad,

straffes den försumlige med böter från och med fem till och med fem hundra kronor.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Samma lag vare
om likvidator, som ej fullgör
hvad honom enligt 66 §, 67 § 2
mom. eller 75 § åligger,

samt om ledamot af styrelsen
för *ekonomisk förening*, där han under-
låter iakttaga föreskrift, som är i
11 § meddelad.

Förseelse mot 42 § 1 mom.,
44 § 4 mom. eller 67 § 2 mom.
må åtalas allenast af målsägande;
och skall härvid såsom målsägande
anses såväl föreningen som hvarje
medlem däri.

(Utskottets förslag:)

Samma lag vare
om likvidator, som ej fullgör
hvad honom enligt 66 §, 67 § 2
mom. eller 75 § åligger,

samt om ledamot af styrelsen
för *ekonomisk förening*, där han under-
låter iakttaga föreskrift, som är i
11 § meddelad.

Förseelse mot 42 § 1 mom.,
44 § 5 mom. eller 67 § 2 mom.
må åtalas allenast af målsägande;
och skall härvid såsom målsägande
anses såväl föreningen som hvarje
medlem däri.

101 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.
Saknas tillgång till böters eller vitens fulla gäldande, skall förvandling
ske enligt allmänna strafflagen.

Särskilda bestämmelser.

102 §.

Den omständighet, att förening registrerats såsom ekonomisk eller
ideell förening, utgöra ej hinder för föreningen att, såframt härför er-
forderlig ändring af stadgarna vidtages, i stället vinna registrering såsom
förening af det andra slaget; dock att, såvidt angår *ekonomisk förenings*
öfvergång till ideell förening, beslutet om ändring af stadgarna ej må
gå i verkställighet förr än ett år förflutit från det beslutet antecknades i
registret för ekonomiska föreningar.

103 §.

Föreningsmedlemmar, som ge-
nom att öfverträda denna lag eller

103 §.

Föreningsmedlemmar, som ge-
nom att öfverträda denna lag eller

(Kungl. Maj:ts förslag:)

föreningens stadgar tillskynda föreningen skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

Öfverträda styrelseledamöter, likvidatorer eller föreningsmedlemmar denna lag eller föreningens stadgar och tillskyndas tredje man därigenom skada, vare de, som låtit sådant komma sig till last, ansvarige för skadan, en för alla och alla för en.

Har ekonomisk förening i strid med stadgandet i 3 § 1 mom. försålt annorledes än mot kontant betalning, vare den, som förestått rörelsen, ansvarig för all skada, som uppkommer af den sålunda skedda försäljningen. Talan om sådant skadestånd må, där föreningens egendom afträds till konkurs, af konkursboet anställas utan hinder däraf, att föreningen frikallat den, som förestått rörelsen, från skadeståndsskyldighet.

(Utskottets förslag:)

föreningens stadgar tillskynda föreningen skada, svare för skadan, en för alla och alla för en.

Öfverträda styrelseledamöter, likvidatorer eller föreningsmedlemmar denna lag eller föreningens stadgar och tillskyndas tredje man därigenom skada, vare de, som låtit sådant komma sig till last, ansvarige för skadan, en för alla och alla för en.

104 §.

Förening vare uti de mål, för hvilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen enligt stadgarna har sitt säte.

105 §.

Försummelse att enligt bestämmelse i denna lag göra anmälan för registrering skall åtalas vid allmän underrätt i den ort, där föreningens styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

106 §.

Innehålla förenings stadgar förbehåll, att tvister mellan föreningen och styrelsen eller ledamot däraf eller föreningsmedlem skola hän-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

skjutas till afgörande af en eller flere skiljemän, äge det förbehåll samma verkan, som tillkommer skiljeaftal; och gälle om påkallande af förbehållets tillämpning hvad om stämning i denna lag finnes stadgad.

2 kap. Om oregistrerade föreningar.

107 §.

Förening, hvilken ej blifvit registrerad, kan ej förvärfva fast egendom, ej heller inför domstol eller annan myndighet göra fordran eller annan rättighet gällande.

108 §.

Handla ledamöter af oregistrerad förenings styrelse eller medlemmar i föreningen eller andra å föreningens vägnar, svare de, som i åtgärden eller beslut därom deltagit, för uppkommande förbindelser såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en.

3 kap. Om undantag från lagens tillämplighetsområde.

109 §.

Därest förening, som äger bestånd, då denna lag träder i kraft, och håller sina stadgar hemliga, vill utan iakttagande af föreskrifterna i denna lag vinna förmåga att såsom ideell förening förvärfva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt inför domstol och annan myndighet söka, kära och svara, göre därom ansökning hos Konungen.

110 §.

Hvad i denna lag är föreskrifvet skall ej äga tillämpning å

- 1) sparbanker;
- 2) sjukkassor, understödsföreningar eller andra försäkringsföreningar;
- 3) föreningar för anskaffande af lån mot säkerhet af inteckning i fast egendom, å hvilka gällande bestämmelser om hypoteksföreningar äga tillämpning;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

4) af främmande kristna eller mosaiska trosbekännare bildade församlingar, som äga rätt till offentlig religionsöfning;

5) nationsföreningar eller med dem likställda föreningar vid rikets universitet eller högskolor eller sammanslutningar af sådana föreningar;

6) föreningar, hvilkas stadgar blifvit af Konungen stadfästade; innan denna lag träder i kraft.

Ej heller göres genom denna lag ändring i hvad om föreningar för visst ändamål eljest är i lag eller författning särskildt stadgadt.

111 §.

Genom denna lag upphäfves lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895.

112 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1912.

Rättigheter och skyldigheter, som uppkommit dessförinnan, bedömas efter äldre lag; dock att rättigheter, som nu sagts, ej må vid domstol eller annan myndighet göras gällande af förening, som ej blifvit registrerad.

Har förening, som afses i 1 § af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895, antagit stadgar och utsett styrelse, innan denna lag träd i kraft, må föreningen registreras enligt bestämmelserna i sagda lag. Har förening blifvit i enlighet med sistnämnda lags bestämmelser upplöst, skola i fråga om likvidationen gälla bestämmelserna i samma lag, men i öfrigt skall denna lag äga tillämpning jämväl å föreningar,

112 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1912.

Rättigheter och skyldigheter, som uppkommit dessförinnan, bedömas efter äldre lag; dock att rättigheter, som nu sagts, ej må vid domstol eller annan myndighet göras gällande af förening, som ej blifvit registrerad.

Har förening, som afses i 1 § af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895, antagit stadgar och utsett styrelse, innan denna lag träd i kraft, må föreningen registreras enligt bestämmelserna i sagda lag. Har förening blifvit i enlighet med sistnämnda lags bestämmelser upplöst, skola i fråga om likvidationen gälla bestämmelserna i samma lag, men i öfrigt skall denna lag äga tillämpning jämväl å föreningar,

(Kungl. Maj:ts förslag:)

som äga bestånd, då lagen träder i kraft.

I fråga om styrelseledamot eller suppleant, som enligt äldre lag berättigats teckna förenings firma, skola bestämmelserna i 26 och 27 §§ lända till efterrättelse.

(Utskottets förslag:)

som äga bestånd, då lagen träder i kraft.

I fråga om styrelseledamot eller suppleant, som enligt äldre lag berättigats teckna förenings firma, skola bestämmelserna i 26 och 27 §§ lända till efterrättelse; *och skall förty inskränkning i befogenheten för den, som äger teckna föreningens firma, att företräda föreningen, ändå att inskränkningen enligt äldre lag registrerats och kungjorts, icke därigenom anses hafva kommit till tredje mans kännedom.*

B) Lag

om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

22 Kap.

14 §.

Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot hufvudman; vare lag som i 11 § sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för bolag eller förening, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.

Förleder man, i sviklig afsikt, annan till oskäligen rättegång; straffes med böter.

23 Kap.

4 §.

Har bolag eller förening kommit i konkurstillstånd, och finnes styrelseledamot eller annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter, hafva mot borgenärerna sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall han straffas, som vore han gäldenär i konkursen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1912.

C) Lag

om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 11 kap. 15 § rättegångsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Är stämning tagen å bolag, förening eller annat samfund, eller å stiftelse eller annan sådan inrättning, varde stämningen, där ej för särskildt fall är annorlunda stadgadt, delgifven den, som äger att företräda samfundet eller inrättningen, eller, där flere, hvar för sig eller gemensamt, äro därtill behörige, någon af dem.

Är ej någon satt att företräda samfund, som stämmas skall, men finnes någon, som äger sammankalla dem, hvilka hafva att öfver samfundets angelägenheter besluta, skall stämningen honom delgifvas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1912.

D) Lag**om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862.**

Härigenom förordnas, att 10 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Då makar varda i äktenskapet skilda,
eller handelsbolag eller annat bolag, som, enligt hvad särskildt är stadgadt, allmänt kungjordt varit, eller registrerad förening träder i likvidation eller försättes i konkurs,
eller myndig person varder under förmyndare ställd,
må ock kallelse å okända borgenärer så sökas, som i 9 § sagdt är.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1912.

E) Lag**om ändrad lydelse af 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906.**

Härigenom förordnas, att 8 § i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Med bolag afses i denna lag icke enkelt bolag eller bolag, som drifver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse.

Med förening afses i denna lag förening, hvilken icke drifver rörelse, som nyss sagts.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.

2:o) att det i herr Blombergs förevarande motion gjorda yrkande måtte anses besvaradt genom utskottets hemställan under 1:o);

3:o) att de i herr Åkermans ifrågavarande motion gjorda yrkanden måtte anses besvarade genom utskottets hemställan under 1:o); samt

4:o) att det i herr Byströms omförmälda motion gjorda yrkande äfven måtte anses besvaradt genom utskottets hemställan under 1:o).

Stockholm den 19 maj 1910.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservationer:

Herrar *Widén*, *Pettersson* från Södertälje och *Ersson*, med hvilka herr *Jansson* i Edsbäcken i hufvudsak instämt, hafva anfört följande:

»Det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag om föreningar har, i hvad det afser föreningar för ekonomisk verksamhet, på ett enligt vår mening lyckligt sätt löst de lagstiftningsspörsmål, för hvilka Riksdagen uttalat sitt intresse genom skrivelserna den 29 april 1902 och den 12 maj 1905, nämligen *dels* under hvilka villkor en minoritet inom en förening må äga påkalla en utom föreningen stående person att deltaga i granskningen af styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper, och *dels* i hvad mån och under hvilka villkor konsumtionsförening kan medgifvas rätt att sälja äfven till andra än föreningens medlemmar.

Däremot har lagförslaget, i hvad det afser ideella föreningar, enligt vår mening tagit allt för liten hänsyn till dessa föreningars nuvarande utveckling.

Det innehåller alltså en mångfald af detaljerade föreskrifter beträffande deras inre organisation och formerna för deras verksamhet, som ej betingas af angelägenheten af att utåt gifva dem en rättsligt tryggad ställning. Härigenom skulle för dessa föreningar uppstå en nödvändighet att i afsevärd omfattning omlägga sitt inre lif samt sålunda förorsaka dem svårigheter, som kunde blifva af stor, i det närvarande icke öfverskådlig betydelse för föreningslifvets utveckling.

Härtill kommer svårigheten för lagstiftaren att vid en på detta sätt detaljerad lagstiftning träffa det lämpliga för hela den mångfald af ideella föreningar af vidt skiftande slag, som skulle falla under denna lag. Att detta ej här lyckats torde vara uppenbart för hvar och en, som något studerat föreningslifvet i vårt land.

Det föreliggande lagförslaget synes vidare särskildt beträffande de ideella föreningarne, men äfven i viss mån med afseende på de ekonomiska, genom sin vidlyftighet erbjuda afsevärda svårigheter för föreningarne, hvilkas ledamöter och styrande personer i allmänhet icke torde vara lagkunniga, att rätt iakttaga och tillämpa de gifna före-

skrifterna. Till stor del sammanhänger denna vidlyftighet med sammanförandet af stadgandena rörande båda arterna af föreningar i en enda lag, hvarigenom antalet lagparagrafer, hvilka man i hvarje fall har att taga reda på, blifver betydligt större, än med särskilda lagar för de nämnda arterna af föreningar. Af något praktiskt behof torde ej heller vara betingadt att, i den mån som skett i det föreliggande lagförslaget följa aktiebolagslagen.

Emellertid synes oss en lagstiftning erforderlig, som utåt på ett tillfredsställande sätt tryggar och reglerar de ideella föreningarnas rättsställning och rättskapacitet. Äfven synes oss lagförslaget, i hvad angår de ekonomiska föreningarna, böra omarbetas i syfte af större klarhet och enkelhet. På grund häraf hafva vi ansett, att utskottet bort hemställa,

1:o) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte af Riksdagen bifallas;

2:o) att Riksdagen, med auledning af berörda proposition och herr Byströms i ärendet afgifna motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för Riksdagen af lagstiftning särskildt för ekonomiska föreningar och särskildt för ideella föreningar, med iakttagande därvid af här ofvan angifna synpunkter;

3:o) att, i händelse af bifall till hvad härförut under 1:o) och 2:o) hemställts, öfriga i ämnet afgifna motioner måtte anses därmed besvarade.»

Herr *Lindhagen* har anfört:

»Riksdagens skrifvelse år 1899 rörande lämplig reglering genom lag af *ideella föreningars* rättsliga ställning var föranledd af den osäkerhet, som närmast i följd af 1905 års lag om ekonomiska föreningar här och hvar yppats om de ideella föreningarnes rättskapacitet. Riksdagen betonade dessutom särskildt att, på samma gång reda och säkerhet åstadkommes inom föreningsväsendet, en lagstiftning dock måste taga skälig hänsyn till bevarande af den frihet, som utgjorde en förutsättning för utvecklingens ostörda gång på detta område och att en så genomgripande lagstiftning, som den som införts för ekonomiska föreningar, knappast vore lämplig för föreningar i allmänhet.

I det nu framlagda lagförslaget såvidt det rör ideella föreningar har denna Riksdagens sistnämnda erinran icke i något afseende beaktats. Tvärtom äro föreskrifterna för dem lämpade efter förebilden af nya förslaget till lag om aktiebolag, hvilket åter i all sin vidlyftighet är utarbetadt närmast för de större aktiebolagen utan särskild hänsyn till de mindre företagens lifsbetingelser. Härigenom har inträffat, att de ideella föreningarne skulle till och med insnöras i ännu större omständigheter än som enligt gällande lagstiftning drabbar ekonomiska föreningar. Således äfven detta i rak motsats till Riksdagens uttryckliga önskan.

Vidare är det slående, hurusom vederbörande synas gått till ett så beskaffadt lagstiftningsarbete utan något inre behof af att vinna kunskap om den verklighet, för hvilken man ämnar lagstifta. Något försök ens till utredning om föreningsväsendet i vårt land, hvilka och huru omfattande föreningarne äro, hvilka skilda ändamål de fullfölja, hvilka olika arbetsmetoder ingått såsom plägsed i deras verksamhet, hvilka växlande realiteter de måste räkna med, hvilka erfarenheter vunnits om verklig behof att ingripa i deras nuvarande tillvarelsformer, begränsa deras frihet och pålägga dem omgångar och kostnader, samt huruvida och på hvad sätt detta för olika fall också kan låta sig göra, allt detta har tydligen föga intresserat lagstiftaren. Man har utan vidare lagt en död juristhand med en mångfald skematiska likformiga fingervisningar på hela detta okända, pulserande, mångskiftande lif.

Man bör såvidt jag förstår framför allt vakta sig för att utan verkligt behof strängt ingripa med dylika ordningar på detta område, där det gäller för de många små krafterna att förenade hålla sig själfva och de ideella kultursträfvandena uppe i den nedbrytande konkurrenskampen. Det behof, som närmast föranledde 1899 års skrifvelse, har numera utan lagstiftningens ingripande tillgodosetts, enär de ideella föreningarnes rättskapacitet numera blifvit i praxis otvetydigt fastslagen. Några talande erfarenheter, som skulle för närvarande i öfrigt påkalla en särskild lagstiftning, ha ännu icke påvisats. Det synes därför som om nu lika litet som 1895 någon tvingande nödvändighet af en lagstiftning i ämnet föreligger. I Danmark och Norge liksom i flera andra länder har man icke heller funnit tiden vara inne ännu att behöfva lägga några hinder genom lagstiftning för en fri och obehindrad utveckling af de ideella föreningarnes verksamhet i allmänhet. En sådan lagstiftning skulle dessutom pålägga föreningarne nya vidtutseende bördor äfven af ekonomisk natur för rättshjälp och biträde i öfrigt. Anordnandet af ett faktiskt registreringstvång kan dessutom

säkerligen medföra en med kostnader förbunden utvidgning jämväl af vissa administrativa verk.

Till sist må framhållas det uppenbart olämpliga i att, på sätt som skett, sammanslå bestämmelser för ideella och ekonomiska föreningar i en lag. Detta må möjligen underlätta öfversikten för domare och andra ämbetsmän i deras handhafvande af lagstiftningen. Men för föreningsfolket ställer sig saken själfallet helt annorlunda.

På samma gång jag sålunda finner det framlagda förslaget oantagligt såvidt det rör ideella föreningar synes mig förhållandena — och icke minst erfarenheten af detta förslag — tala för att med lagstiftning på detta område hör tillsvidare alldeles anstå, sedan hufvudsakliga skälet till 1899 års riksdagsskrivelse numera bortfallit. En ny framställning om lagstiftning i ämnet kan icke vidare stöda sig på något verkligt behof och således ej heller angifva, hvad den nya lagstiftningen till skillnad från den nu framlagda skall innehålla. En obeständ riksdagsskrivelse i sådant sväfvande syfte är endast ägnad att kunna återinföra ämnet i de äfventyrligheter, hvori det genom den förra riksdagsskrifvelsen råkat. Saken kommer säkerligen att vinna på ett anstånd i afvaktan på mögnare förutsättningar för dess eventuella förnyade pröfning. Måhända vunnas därmed äfven utsikter att i detta ämne få en lagstiftning, väsentligen öfverensstämmande för de tre skandinaviska länderna.

Hvad ofvan anförts gäller i viss mån äfven om förslaget såvidt det afser *ekonomiska föreningar*. Någon rimlig anledning har icke påvisats att redan nu tvinga in dem under andra eller vidlyftigare former än dem, som de enligt 1895 års lagstiftning ordnat sig efter. Detta har nu ifrågasatts företrädesvis för att bringa lagstiftningen till öfverensstämmelse med föreskrifterna i det nya förslaget till aktiebolagslag. Man bör sorgfälligt undvika att af dylika väsentligen formella anledningar utan talande erfarenheter rubba föreningarne i deras invanda förhållanden. Hvad som här fortfarande föreligger, är däremot Riksdagens framställningar dels år 1902 om rätt för en minoritet inom en ekonomisk förening att påkalla utseende af en revisor, och dels år 1905 om medgifvande för konsumtionsförening att sälja äfven till andra än föreningens medlemmar. Härom böra bestämmelser utan omgång kunna införas i nu gällande lag om ekonomiska föreningar.

På grund af hvad sålunda anförts hemställes,

1:o) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte af Riksdagen bifallas.

2:o) att Riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga under förnyadt öfvervägande de ändringar i gällande lagstiftning om ekonomiska föreningar, som ifrågasatts genom ofvanberörda åren 1902 och 1905 aflåtna riksdagsskrifvelser, äfvensom för Riksdagen framlägga det förslag hvartill detta öfvervägande kan för-anleda.

3:o) att de i ämnet afgifna motionerna måtte anses besvarade med hvad under 1:o) och 2:o) hemställets.»

Beträffande 3 §:

af herr *Bergendahl*, som anført:

»Jag delar visserligen utskottets uppfattning att med en konsumtionsförenings begrepp och ändamål är mest öfverensstämmande, att dess verksamhet icke gifves vidare utsträckning »än som påkallas af syftet att främja medlemmarnas hushållning», och det står för mig klart, att en obegränsad försäljningsrätt skulle förändra en konsumtionsförenings sociala karaktär och förrycka dess uppgift samt påtvinga densamma arbetsmetoder, som borde vara främmande för en sammanslutningsform af ifrågavarande art. Men jag har å andra sidan icke kunnat undgå att finna, att de faktiska förhållandena nödvändiggöra, att man något eftergifver på det principiella krafvet, att en konsumtionsförening inskränker sin försäljning till föreningens egna medlemmar. Föreningen kan nämligen komma att innehafva varor, som äro underkastade förskämning, snar förstörelse eller hastigt fallande i värde och måste därför, för att undgå förlust, söka åvägabringa en skyndsammare realisation, än som möjliggöres af medlemmarnes konsumtionsbehof. Det kan jämväl hända, att en förening, för att erhålla lägre fraktkostnader eller billigare köpevillkor, föranlåtes att uppköpa ett större parti af viss vara än hvad föreningens medlemmar hafva bruk för och fördenskull nödgas sälja däraf jämväl till utomstående.

I de flesta främmande länder är en viss frihet härutinnan medgifven föreningar af ifrågavarande slag, men deras rätt är dock bunden af vissa restriktioner, som bestämts olika i olika länder.

Lika med utskottet finner jag såväl den af aktiebolagskommittén föreslagna åtgärden att begränsa försäljningsrätten, som ock det i kungl. förslaget i sådant afseende meddelade stadgaudet icke vara tillfredsstäl-

lande, och då icke annan lämpligare utväg under laggranskningen inom utskottet kunnat utfinnas, har jag måst instämma i det slut, hvartill utskottet i denna punkt kommit.»

samt af herr *Gezelius*.

Beträffande 14 §:

af herr *Gezelius*.

Beträffande 41 §:

af herrar *Olsson* i Broberg och *Persson* i Borrby, hvilka ansett, att 41 § i det kungl. förslaget bort af utskottet tillstyrkas med den ändring, att däri afsedda minoritet bestämmes till en femtedel af samtliga för- eningsmedlemmarna.

Herr *Berggren* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.
